
GMINNY PROGRAM REWITALIZACJI GMINY TUCZNA na lata 2023-2030

Lipiec, 2023 r.

Zamawiający:

Gmina Tuczna
Tuczna 191A
21-523 Tuczna
e-mail: sekretariat@gminatuczna.pl
<https://gminatuczna.pl>

Wykonawca:

SMART AKADEMIA
RADOSŁAW DUDZIŃSKI
Krężnica Jara 295L
20-515 Krężnica Jara
e-mail: biuro@smartakademia.pl

Prace nad Gminnym Programem Rewitalizacji Gminy Tuczna na lata 2023-2030 prowadzone były przy ścisłej współpracy z pracownikami Urzędu Gminy Tuczna i jednostek organizacyjnych oraz uwzględniają wszystkie wyniki konsultacji społecznych.

Spis treści

I.	CZEŚĆ WPROWADZAJĄCA	5
1.	Wprowadzenie	5
2.	Metodyka prac nad dokumentem	7
2.1.	Podstawowe pojęcia	7
2.2.	Metodologia prac	8
3.	Najważniejsze regulacje prawne	11
3.1.	Ustawa o rewitalizacji	11
3.2.	Definicja rewitalizacji i jej interesariuszy	12
3.3.	Rewitalizacja jako zadanie własne gminy	13
3.4.	Zasady prowadzenia rewitalizacji	14
3.5.	Zasady sporządzania diagnozy	15
II.	CZEŚĆ DIAGNOSTYCZNO-ANALITYCZNA	18
1.	Położenie	18
1.1.	Położenie administracyjne i geograficzne	18
1.1.1.	Położenie administracyjne	18
1.1.2.	Położenie geograficzne i rzeźba terenu	20
1.2.	Zagospodarowanie przestrzenne	20
1.2.1.	Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego.....	21
1.2.2.	Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego	22
1.3.	Sieć osadnicza	25
2.	Diagnoza czynników i zjawisk kryzysowych	27
2.1.	Diagnoza sfery społecznej	27
2.1.1.	Liczba ludności	27
2.1.2.	Ruch naturalny i wędrowniczy ludności	28
2.1.3.	Infrastruktura pomocy społecznej i wykluczenie społeczne	28
2.1.4.	Infrastruktura szkół i edukacja	30
2.1.5.	Poziom zatrudnienia i rynek pracy	31
2.1.6.	Bezpieczeństwo publiczne	32
2.1.7.	Jakość i poziom kapitału społecznego	33
2.2.	Diagnoza sfery gospodarczej	35
2.2.1.	Przedsiębiorczość pozarolnicza	35
2.3.	Diagnoza sfery środowiskowej	37
2.3.1.	Rzeźba terenu	37
2.3.2.	Budowa geologiczna	37
2.3.3.	Gleby	39
2.3.4.	Zasoby wodne	39
2.3.5.	Klimat i krajobraz	42
2.3.6.	Obszary chronione	42
2.3.8.	Przekroczenia standardów jakości środowiska, obecność odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska	45
2.4.	Diagnoza sfery przestrzenno-funkcjonalnej	46
2.4.1.	Dziedzictwo kulturowe	46
2.4.2.	Kultura	49
2.5.	Diagnoza sfery technicznej	51
2.5.1.	Gospodarka mieszkaniowa	51
3.	Wyznaczenie i charakterystyka obszarów zdegradowanych i rewitalizacji	53
3.1.	Wyznaczenie obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji	53
3.1.1.	Delimitacja obszarów zdegradowanych	53
3.1.2.	Wyznaczenie obszaru zdegradowanego	60
3.1.3.	Obszar zdegradowany	61

3.1.4.	Wyznaczenie obszaru rewitalizacji	61
3.1.5.	Obszar rewitalizacji	63
4.	Podsumowanie szczegółowej diagnozy	78
4.1.	Analiza SWOT	78
4.2.	Lokalne potencjały obszaru rewitalizacji	80
III.	CZĘŚĆ PLANISTYCZNA	83
1.	Wizja, misja, cele i kierunki działań	83
1.1.	Wizja stanu po przeprowadzeniu rewitalizacji	83
1.2.	Misja i cel główny procesu rewitalizacji	85
1.3.	Cele i kierunki działań procesu rewitalizacji	86
2.	Opis powiązań GPR dokumentami strategicznymi	89
2.1.	Dokumenty planistyczno-strategiczne na poziomie centralnym	89
2.1.1.	Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia Fala Nowoczesności	89
2.1.2.	Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030	90
2.1.3.	Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 (KPZK)	90
2.1.4.	Narodowy Plan Rewitalizacji 2022. Założenia	92
2.2.	Dokumenty planistyczno-strategiczne na poziomie regionalnym	92
2.2.1.	Strategia Rozwoju Województwa Lubelskiego do 2030 roku	92
2.2.2.	Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego do roku 2030 (PZPWL)	93
2.3.	Dokumenty planistyczno-strategiczne na poziomie lokalnym	94
2.3.1.	Zintegrowana Strategia Rozwoju Przygranicznego Obszaru Funkcjonalnego „Aktywne Pogranicze” na lata 2015-2020	95
2.3.2.	Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Tucznna	98
2.3.3.	Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Tucznna na lata 2014-2024	99
3.	Przedsięwzięcia i projekty rewitalizacyjne	100
3.1.	Mechanizmy integrowania przedsięwzięć	117
3.2.	Szacunkowe remy finansowe przedsięwzięć rewitalizacyjnych	118
4.	Struktura zarządzania GPR	122
4.1.	System realizacji GPR w gminie	122
4.2.	Komitet Rewitalizacji	125
4.3.	Harmonogram działań GPR	126
5.	Monitoring i ewaluacja GPR	128
5.1.	Wskaźniki monitoringowe	128
5.2.	Ewaluacja postanowień GPR	130
6.	Planowane do przyjęcia uchwały, narzędzia oraz niezbędne zmiany w uchwałach obowiązujących	132
6.1.	Zmiany w polityce mieszkaniowej	132
6.2.	Komitet Rewitalizacji	132
6.3.	Specjalna Strefa Rewitalizacji	132
6.4.	Zmiany w zakresie planowania i zagospodarowania przestrzennego	132
6.4.1.	Niezbędne zmiany w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego	133
6.4.2.	Niezbędne zmiany w miejscowych planach zagospodarowania	134
6.4.3.	Miejscowy plan rewitalizacji	134
6.5.	Podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych na obszarze rewitalizacji	135
7.	Mechanizmy włączania interesariuszy w proces rewitalizacji	136
8.	Załączniki	140
1.	Mapy podobszarów rewitalizacji	140
2.	Podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji	140
	Spis tabel, map, wykresów i schematów	141

I. CZĘŚĆ WPROWADZAJĄCA

1. Wprowadzenie

W efekcie przemian społeczno-gospodarczych na przestrzeni ostatniego ćwierćwiecza wywołanych transformacją ustrojową, globalizacją i wyzwaniem gospodarki wolnorynkowej ujawniło się szereg niekorzystnych zjawisk i procesów na obszarach miejskich jak i wiejskich.

W wielu miastach i gminach doszło do degradacji tkanki infrastrukturalnej (w zakresie zużycia technicznego i zestarzenia funkcjonalnego zarówno infrastruktury jak i zabudowy, zwłaszcza mieszkaniowej) erozji stosunków społecznych, niekorzystnych procesów demograficznych (migracje, depopulacja), przestrzennych (suburbanizacja), infrastrukturalnych (niesprawny transport, niska efektywność energetyczna), kulturowych (degradacja materialna obiektów dziedzictwa kulturowego, spadek uczestnictwa w kulturze) oraz środowiskowych (zanieczyszczenie środowiska). Sytuacja ta wymaga zdecydowanego i konsekwentnego przeciwdziałania tym negatywnym zjawiskom. Odpowiedzią na te aktualne wyzwania jest rewitalizacja rozumiana – nie jedynie jako modernizacja w wymiarze infrastrukturalnym (i to dotychczas często punktowa i nieco przypadkowa), ale jako zespół działań prowadzonych kompleksowo, wielowymiarowo, skoordynowanych i skoncentrowanych tematycznie i terytorialnie w celu osiągnięcia założonych przemian w obszarach kryzysowych.

Rewitalizacja stanowi kompleksowy proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych poprzez działania całościowe (powiązane wzajemnie przedsięwzięcia obejmujące kwestie społeczne oraz gospodarcze lub przestrzenno-funkcjonalne lub techniczne lub środowiskowe), integrujące interwencję na rzecz społeczności lokalnej, przestrzeni i lokalnej gospodarki, skoncentrowane terytorialnie i prowadzone w sposób zaplanowany oraz zintegrowany poprzez programy rewitalizacji.

Rewitalizacja zakłada optymalne wykorzystanie specyficznych uwarunkowań danego obszaru oraz wzmacnianie jego lokalnych potencjałów (w tym także kulturowych) i jest procesem wieloletnim, prowadzonym przez interesariuszy (m.in. przedsiębiorców, organizacje pozarządowe, właścicieli nieruchomości, organy władzy publicznej, etc.) tego procesu, w tym przede wszystkim we współpracy z lokalną społecznością. Działania służące wspieraniu procesów rewitalizacji prowadzone są w sposób spójny: wewnętrznie (poszczególne działania pomiędzy sobą) oraz zewnętrznie (z lokalnymi politykami sektorowymi, np. transportową, energetyczną, celami i kierunkami wynikającymi z dokumentów strategicznych i planistycznych). Istotą rewitalizacji jest osiągnięcie efektu synergii przestrzennej - suma działań realizowanych w ograniczonych obszarach, w tym samym czasie i we wzajemnym powiązaniu daje znacznie lepszy efekt niż suma tych samych działań rozproszonych w przestrzeni gminy, realizowanych niezależnie od siebie i w różnym czasie. Kluczowe wyzwanie stanowi zapewnienie warunków dla właściwej rewitalizacji, tj. zintegrowanego

i kompleksowego, przygotowywanego i prowadzonego z uwzględnieniem realnej partycypacji społecznej, przeciwdziałania procesom degradacji.

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Tucznazna na lata 2023-2030 (GPR) jest dokumentem operacyjnym umożliwiającym prowadzenie kompleksowych działań rewitalizacyjnych na terenie gminy. GPR został opracowany zgodnie z ustawą o rewitalizacji z dnia 9 października 2015 roku (t.j. Dz.U. z 2021 r. poz. 485 z późn. zm.), dokumentem pt.: „Zasady realizacji instrumentów terytorialnych w Polsce w perspektywie finansowej UE na lata 2021-2027” wydanym przez Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej. Gmina Tucznazna przystępując do opracowania GPR, zgodnie z przepisami ustawy, zobowiązana była do wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie gminy. Obszar może zostać wskazany jako obszar zdegradowany, jeśli znajduje się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym oraz gdy występuje na nim co najmniej jedno z następujących negatywnych zjawisk: gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych, technicznych. Obszar cechujący się szczególną koncentracją wymienionych zjawisk, na którym gmina zamierza prowadzić rewitalizację z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego, wyznacza się jako obszar rewitalizacji.

Gminny Program Rewitalizacji jest kontynuacją działań podjętych w 2017 roku, kiedy opracowano Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Tucznazna na lata 2017-2023 (LPR). LPR zgodnie z ww. ustawą może obowiązywać tylko do końca 2023 roku, dlatego w celu utrzymania ciągłości działań rewitalizacyjnych, opracowano i podjęto realizację kolejnego programu rewitalizacji, tym razem obowiązującego do roku 2030. Obecny dokument w swojej strukturze i metodologii jest wyraźnie powiązany z dokumentem opracowanym w roku 2017. Powierzchnia i kształt obszaru kryzysowego wynikają z jednej strony z przeprowadzonej diagnozy, z drugiej są efektem ograniczeń określonych w ustawie o rewitalizacji, precyzujących maksymalną liczbę ludności (30%) i powierzchni gminy (20%), którymi może zostać objęty obszar rewitalizacji.

W efekcie przeprowadzonych prac diagnostycznych wyznaczono obszar zdegradowany obejmujący swym zasięgiem sołectwa: Bokinka Pańska, Dąbrowica Duża, Matiaszówka, Międzyłes, Ogrodniki, Tucznazna. Powierzchnia wyznaczonego obszaru rewitalizacji zawiera się w obszarze zdegradowanym.

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Tucznazna na lata 2020-2023 stanowi zatem wieloletni program działań w sferze społecznej, ekonomicznej, przestrzennej, infrastrukturalnej, środowiskowej, kulturowej, zmierzający do wyprowadzenia obszarów zdegradowanych ze stanu kryzysu oraz stworzenia warunków do ich zrównoważonego rozwoju. Stanowi narzędzie planowania, koordynowania i integrowania różnorodnych aktywności w ramach rewitalizacji prowadzonej na terenie Gminy Tucznazna.

2. Metodyka prac nad dokumentem

2.1. Podstawowe pojęcia

Przedstawione poniżej zestawienie wskazuje definicje najważniejszych pojęć związanych z rewitalizacją. Prawidłowe ich zrozumienie jest podstawą do realnego i skutecznego zaangażowania się w niniejszy proces.

Rewitalizacja – stanowi proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie gminnego programu rewitalizacji.

Interesariuszami rewitalizacji – możemy nazywać w szczególności:

- mieszkańców obszaru rewitalizacji oraz właściciele, użytkownicy wieczności nieruchomości i podmioty zarządzające nieruchomościami znajdującymi się na tym obszarze, w tym spółdzielnie mieszkaniowe, wspólnoty mieszkaniowe, społeczne inicjatywy mieszkaniowe i towarzystwa budownictwa społecznego,
- mieszkańców gminy inni niż wymienieni w pkt 1,
- podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność gospodarczą,
- podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność społeczną, w tym organizacje pozarządowe i grupy nieformalne,
- jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne,
- organy władzy publicznej,
- podmioty, inne niż wymienione w pkt 6, realizujące na obszarze rewitalizacji uprawnienia Skarbu Państwa.

Partycypacja społeczna – obejmuje przygotowanie, prowadzenie i ocenę rewitalizacji w sposób zapewniający aktywny udział interesariuszy, w tym poprzez uczestnictwo w konsultacjach społecznych oraz w pracach Komitetu Rewitalizacji.

Obszar zdegradowany – to obszar, na którym zidentyfikowano stan kryzysowy. Obszar zdegradowany może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic pod warunkiem stwierdzenia stanu kryzysowego na każdym z podobszarów.

Obszar rewitalizacji – to obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, na którym, z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego, zamierza się prowadzić rewitalizację. Obszar rewitalizacji nie może być większy niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkały przez więcej niż 30% liczby mieszkańców gminy. Obszar rewitalizacji może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic. Niezamieszkałe tereny przemysłowe, w tym po portowe i po wydobywcze, tereny powojenne albo po kolejowe, na

których występują negatywne zjawiska, mogą wejść w skład obszaru rewitalizacji wyłącznie w przypadku, gdy działania możliwe do przeprowadzenia na tych terenach przyczynią się do przeciwdziałania negatywnym zjawiskom społecznym.

2.2. Metodologia prac

Metodologia opracowania niniejszego dokumentu bazuje przede wszystkim na zasadach wskazanych w ustawie o rewitalizacji oraz innych opracowaniach i wytycznych z zakresu przygotowania gminnych programów rewitalizacji (np. *„Delimitacja krok po kroku. Metoda wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na potrzeby Gminnych Programów Rewitalizacji”*, *Praca zbiorowa pod redakcją Wojciecha Jarczewskiego* oraz *„Gminny Program Rewitalizacji. Praktyczny poradnik dla mieszkańców i władz lokalnych”*, *Praca zbiorowa pod redakcją Aleksandry Jadach-Sepioła*).

Etap I – diagnoza

W ramach prac nad dokumentem Gminnego Programu Rewitalizacji dokonano analizy wskaźników odpowiednich do zdiagnozowanych w niej problemów społecznych w skali miejscowości, a następnie uzupełniając je analizą wskaźników gospodarczych, środowiskowych, infrastrukturalnych lub przestrzennych w tej samej skali. Diagnoza obejmuje szczegółową analizę negatywnych zjawisk oraz lokalnych potencjałów występujących na terenie obszaru.

Przedstawiona diagnoza oraz proces delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji spełnia formalne wymagania stawiane przez ustawę, będąc jednocześnie fundamentem i pierwszym krokiem dla opracowania Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Tucznazna na lata 2023-2030. Wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji poprzedzające opracowanie Gminnego Programu Rewitalizacji opierało się o kilka wskazanych poniżej zasad i składało się z pięciu podstawowych etapów.

Zakres diagnozy służącej delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji został określony wprost w art. 9. ustawie o rewitalizacji. Przedmiotowy artykuł w sposób jednoznaczny wskazuje jakie elementy należy poddać weryfikacji w celu wyznaczenia obszaru rewitalizacji.

Zakres niniejszego opracowania obejmuje zagadnienia odnoszące się do pięciu obowiązkowych sfer:

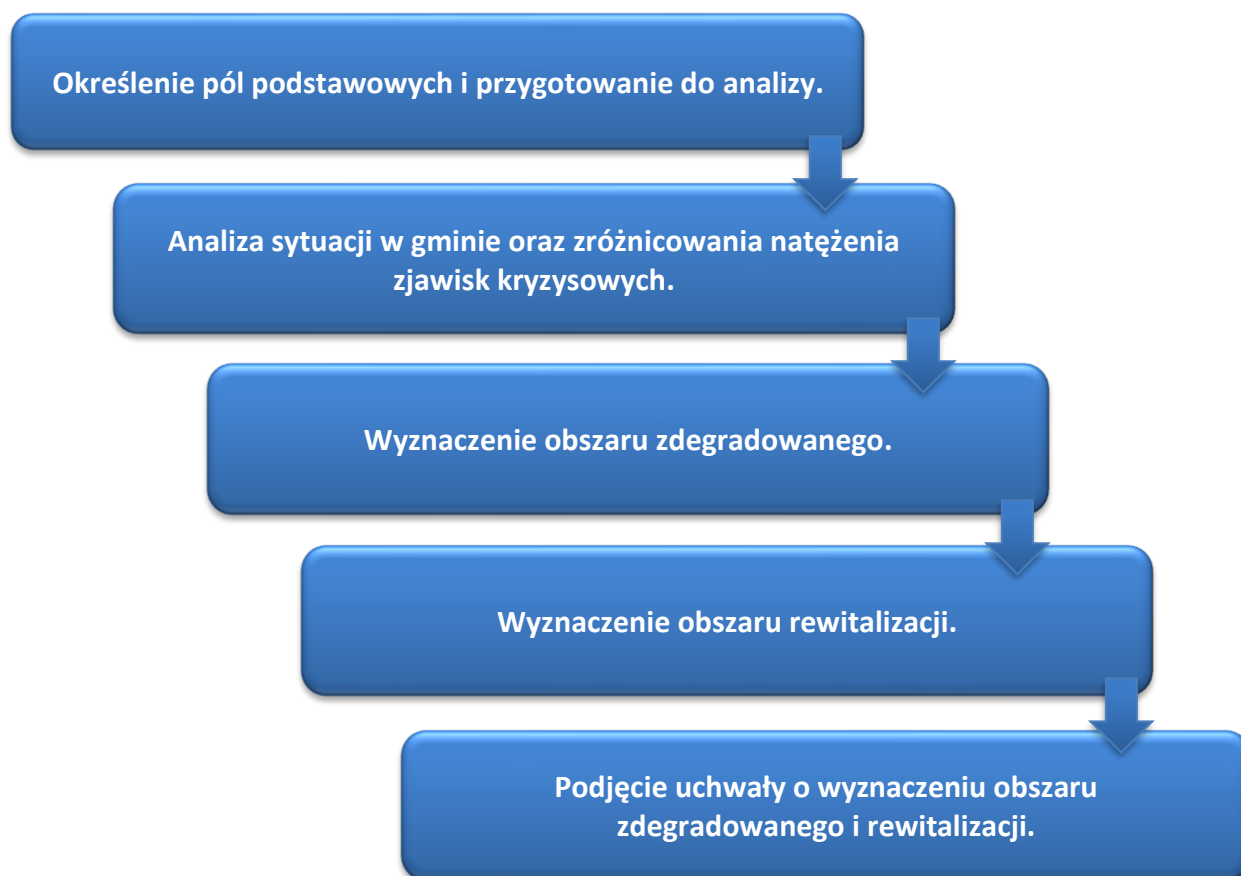
- 1) społecznej,
- 2) gospodarczej,
- 3) środowiskowej,
- 4) technicznej,
- 5) przestrzenno-funkcjonalnej.

W ramach ww. sfer wykonano szczegółową, wieloaspektową diagnozę obszaru Gminy Tucznazna pod kątem występowania zjawisk kryzysowych.

Jako obszary zdegradowane uznano te miejscowości, w których stwierdzono gorsze niż średnia w Gminie Tucznazna w przeliczeniu na jednego mieszkańca wskaźniki dotyczące wybranych problemów społecznych, współwystępujące z gorszymi wskaźnikami dotyczącymi co najmniej jednego z problemów o charakterze gospodarczym, środowiskowym, technicznym lub przestrzennym.

Obszar rewitalizacji ustalono, wybierając z obszarów zdegradowanych te miejscowości, w których występuje najgorsza sytuacja społeczna, na którą nawarstwia się największa liczba innych zdiagnozowanych problemów, przy czym, zgodnie z ustawą o rewitalizacji i zapisów dotyczących wymogu koncentracji przestrzennej, łączna powierzchnia wybranych miejscowości nie przekracza 20% powierzchni gminy, a ich ludność nie stanowi więcej niż 30% liczby jej mieszkańców.

Schemat 1. Etapy w procesie wyznaczania obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji.

Źródło: Opracowanie własne.

Etap I - opracowanie Programu Rewitalizacji

Drugi etap obejmował:

- określenie – przy udziale interesariuszy – celów i działań, które stanowią odpowiedź na zidentyfikowane problemy społeczne i zdefiniowaną wizję rozwoju,
- opracowanie listy przedsięwzięć inwestycyjnych (które mogą być finansowane np. w ramach Funduszy Europejskich dla Lubelskiego 2021-2027),
- opracowanie systemu wdrażania i monitoringu GPR oraz mechanizmów włączania interesariuszy w ten proces. Zastosowana metodyka, opiera się na partnerstwie i szerokiej współpracy międzysektorowej, które stanowią skuteczny model pracy nad planowaniem rozwoju wspólnoty samorządowej.

3. Najważniejsze regulacje prawne

3.1. Ustawa o rewitalizacji

Ustawa o rewitalizacji weszła w życie w specyficznym momencie, w którym wiele gmin od lat prowadziło działania wpisujące się, w mniejszym lub większym stopniu, w definicję rewitalizacji. Dlaczego rewitalizację prowadzą akurat gminy, a nie na przykład administracja rządowa? Gmina, jako jednostka samorządu terytorialnego będąca najbliżej mieszkańców i najlepiej znająca ich problemy, korzysta bowiem z domniemania właściwości w sprawach publicznych o znaczeniu lokalnym. Oznacza to, że jeżeli przewiduje się realizację jakiegoś zadania publicznego, bez przybliżenia podmiotu właściwego do jego realizacji, kompetencja w tym zakresie przysługuje gminie. Zgodnie z art. 6 ust. 1 ustawy o samorządzie gminnym, do zakresu działania gminy należą wszystkie sprawy publiczne o znaczeniu lokalnym, niezastrzeżone ustawami na rzecz innych podmiotów.

Gminy, nie dysponując dotąd dedykowaną rewitalizacji ustawą, prowadziły działania rewitalizacyjne w oparciu o uchwały, w których zawierały programy działań służących wyprowadzeniu obszaru zdegradowanego ze stanu kryzysowego. Uchwały te, różnie zatytułowane (np. lokalny program rewitalizacji, miejski program rewitalizacji) przyjmowane były w oparciu o art. 18 ust. 2 pkt 6 ustawy o samorządzie gminnym, ustanawiający kompetencję gminy do uchwalania tzw. programów gospodarczych – naprawczych realizowanych w różnych uwarunkowaniach.

Prawodawca zmierzył się zatem z problemem odniesienia się w treści ustawy do zastanych sytuacji, na które ustawa może wpływać. Dlatego w przepisie art. 52 ust. 1 zawarto regulacje o charakterze przejściowym. Przepis ten pozwala gminie kontynuować działania rewitalizacyjne w oparciu o opisane programy gospodarcze (niezależnie od tytułu nadanego uchwale) do końca 2023 r. Ustawa w tym zakresie ma zatem charakter fakultatywny – oznacza to, że gmina prowadząca w dniu jej wejścia w życie działania rewitalizacyjne, nie musi stosować rozwiązań ustawowych.

Ustawa ma fakultatywny charakter co nie należy rozumieć jako możliwość niestosowania się do jej norm, lecz wyłącznie jako możliwość (w granicach przepisów w niej zawartych) nieprowadzenia działań rewitalizacyjnych na zasadach w niej określonych, w okresie przejściowym. Co więcej, sama rewitalizacja jako zadanie własne gminy, pozostaje zadaniem o charakterze nieobowiązkowym, jednak w przypadku gdy gmina zdecyduje się to zadanie realizować, musi stosować się do regulacji ustawowych.

Oczywiście prowadzenie rewitalizacji na podstawie programu innego niż GPR konsekwentnie nie pozwala na zastosowanie któregośkolwiek z narzędzi ustawowych:

- a) wyznaczenia w drodze uchwały obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji,
- b) Specjalnej Strefy Rewitalizacji,
- c) miejscowego planu rewitalizacji.

3.2. Definicja rewitalizacji i jej interesariuszy

W ustawie wprowadzono definicję legalną rewitalizacji, wskazując w art. 2 ust. 1, że jest to proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie gminnego programu rewitalizacji.

Definicja ta wprowadza szereg zasad ogólnych, a także pojęć, które precyzowane są w dalszych przepisach ustawy. Przede wszystkim określa rewitalizację jako proces, nie zaś jednostkowe zdarzenie. Z zasadą tą korespondują dalsze przepisy ustawy, opisujące kolejne fazy tego procesu: diagnostykę, przygotowanie programu, jego realizację, a w końcu ocenę aktualności prowadzącą do modyfikacji procesu lub uznania go za zakończony.

Proces ten dotyczyć ma wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszaru zdegradowanego. Szczegółowa definicja tego obszaru oraz sposób jego wyznaczania opisane są w rozdziale 3 ustawy. Wyprowadzenie ze stanu kryzysowego należy rozumieć jako spowodowanie zmiany w zakresie intensywności występowania niekorzystnych zjawisk (art. 9 ustawy) do takiego poziomu, który przesądzi o utracie przez obszar charakteru obszaru zdegradowanego – na tle całego terytorium gminy miano to zyska wówczas inny obszar, cechujący się większym stopniem nasilenia tych zjawisk, bądź stwierdzony zostanie brak możliwości wskazania obszaru, który w ten negatywny sposób będzie się wyróżniał.

Proces ten ma mieć charakter kompleksowy. Jest to odpowiedź na dotychczasowe negatywne doświadczenia w prowadzeniu rewitalizacji, którą nazywano procesy o charakterze wybiórczym, wycinkowym, zwykle skoncentrowane na działaniach łatwiejszych do przeprowadzenia i dających szybki efekt, takich jak np. remonty budynków lub przebudowy dróg. Stosunkowo najrzadziej podejmowano działania najtrudniejsze do przeprowadzenia, o wieloletnim charakterze – a takie właśnie cechy noszą działania społeczne (również przestrzenne). „Kompleksowość” opisano zatem w definicji jako integrację działań dotyczących społeczności, przestrzeni i gospodarki. Dodatkowo wymagana jest koncentracja terytorialna działań, którą zapewniają dalsze regulacje ustawy: obowiązek wyznaczenia obszaru rewitalizacji i parametry ograniczające jego wielkość. Ma to zapobiec osłabianiu efektów rewitalizacji prowadzonej w formie działań „rozlanych” po większym obszarze gminy.

Rewitalizacja, stanowiąca zasadniczo zadanie publiczne, prowadzona ma być nie tylko przez podmioty publiczne, lecz przez interesariuszy tego procesu. Deklaracja ta podkreśla złożoność procesu rewitalizacji, który dla pełnego powodzenia wymaga zaangażowania nie tylko odpowiednich władz publicznych, lecz również innych osób i podmiotów, których szeroko pojęte interesy spotykają się na obszarze rewitalizacji. W ustawie zawarto dodatkowo otwarty katalog interesariuszy, wskazując, że są nimi w szczególności:

- 1) mieszkańcy obszaru rewitalizacji oraz właściciele, użytkownicy wieczności nieruchomości i podmioty zarządzające nieruchomościami znajdującymi się na tym obszarze, w tym spółdzielnie mieszkaniowe, wspólnoty mieszkaniowe i towarzystwa budownictwa społecznego,
- 2) pozostali mieszkańcy gminy, nie mieszkający na obszarze rewitalizacji,
- 3) podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność gospodarczą,
- 4) podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność społeczną, w tym organizacje pozarządowe i grupy nieformalne,
- 5) jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne,
- 6) organy władzy publicznej,
- 7) podmioty inne niż organy władzy publicznej, realizujące na obszarze rewitalizacji uprawnienia Skarbu Państwa (np. spółki Skarbu Państwa realizujące inwestycje infrastrukturalne, Agencja Mienia Wojskowego).

Ostatnim elementem definicji jest wskazanie gminnego programu rewitalizacji jako podstawy prowadzenia rewitalizacji. Ustawa przewiduje obowiązek uchwalenia tego programu w przypadku, gdy gmina chce skorzystać z jej narzędzi.

3.3. Rewitalizacja jako zadanie własne gminy

Ustawa stanowi, że przygotowanie, koordynowanie i tworzenie warunków do prowadzenia rewitalizacji, a także jej prowadzenie w zakresie właściwości gminy, stanowią zadania własne gminy. Gmina korzysta z domniemania wykonywania zadań publicznych, określonych jako jej zadania własne. Pomimo tego domniemania, w orzecznictwie nie przyjęła się możliwość uznania rewitalizacji lub jej elementów za zadanie własne bez wyraźnej podstawy ustawowej. Rewitalizacji nie ma bowiem w podstawowym katalogu zadań własnych gminy, umieszczonym w art. 7 ustawy o samorządzie gminnym. Katalog ten uzupełniono zatem odpowiednim zapisem ustawy.

Wychodząc z założenia, że rewitalizacja jest procesem prowadzonym przez interesariuszy (działania, które składają się na proces rewitalizacji mogą być wykonywane zarówno przez gminę, jak również inne podmioty publiczne i prywatne), wskazano, że zadaniem własnym nie jest „rewitalizacja” jako całość, lecz wybrane jej elementy, w tym jej prowadzenie jedynie w zakresie właściwości gminy (tj. realizacja przedsięwzięć rewitalizacyjnych należących do zadań własnych bądź zleconych gminy).

Kierując się możliwością ustanowioną w ustawie o samorządzie gminnym, ww. zadanie własne ustanowiono jako zadanie fakultatywne. Oznacza to, że gmina nie ma obowiązku jego wykonywania, inaczej mówiąc: gmina nie musi korzystać z przepisów ustawy o rewitalizacji, jeżeli nie chce lub nie może wykonywać zadania w postaci wyprowadzania obszarów zdegradowanych ze stanu kryzysowego.

Warto zaznaczyć, że ustawa o samorządzie gminnym wymienia jako zadania obligatoryjne szereg elementów, które mogą składać się na działania w ramach rewitalizacji, takich jak przykładowo: kształtowanie ładu przestrzennego, utrzymywanie i budowę infrastruktury, utrzymywanie gminnego zasobu mieszkaniowego. Jednak wykonywanie tych zadań w ramach rewitalizacji następuje w sposób zintegrowany i w formie skoncentrowanej interwencji, a ponadto uznanie rewitalizacji za zadanie własne gminy umożliwia włączenie do ustawy szczególnych narzędzi jej wsparcia, takich jak np. dotacje na rzecz właścicieli nieruchomości położonych w obszarze rewitalizacji.

3.4. Zasady prowadzenia rewitalizacji

Ustawa, definiując rewitalizację, wprowadza jednocześnie zasady ogólne warunkujące sposób i tryb prowadzenia tego procesu. Pierwszą z zasad jest wymóg prowadzenia rewitalizacji w sposób jawny i przejrzysty, z zapewnieniem aktywnego udziału interesariuszy na każdym etapie. W definicji wskazano, że elementy te składają się na partycypację społeczną. Szczegółowe wymagania odnośnie sposobu zapewnienia udziału społeczeństwa w procesach rewitalizacyjnych zawiera rozdział 2 ustawy, zaś o jego jawności przesądzają dodatkowo przepisy odrębne, np. ustawy o dostępie do informacji publicznej, która reguluje sposób prowadzenia Biuletynu Informacji Publicznej stanowiący publikator dokumentów opisanych w ustawie.

Kolejna zasada dotyczy inkluzji społecznej. Zgodnie z jej brzmieniem, rewitalizacja prowadzona ma być w sposób zapobiegający wykluczeniu mieszkańców obszaru rewitalizacji z możliwości korzystania z pozytywnych efektów procesu rewitalizacji, w szczególności w zakresie warunków korzystania z gminnego zasobu mieszkaniowego. Zasadę tę realizują przepisy szczegółowe ustawy, w tym art. 15 ust. 4 (objęcie mieszkańców obszaru rewitalizacji działaniami, niezależnie od ich aktualnego miejsca zamieszkania), art. 28 ust. 3 (wyrażna preferencja dla możliwości powrotu lokatora do remontowanego lokalu mieszkalnego) oraz art. 40 (nakazujący uwzględnienie w polityce czynszowej gmin mieszkańców obszaru rewitalizacji).

Ostatnią z ogólnych zasad prowadzenia rewitalizacji jest zasada uniwersalnego projektowania, w rozumieniu art. 2 Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych, sporządzonej w Nowym Jorku dnia 13 grudnia 2006 r., która po ratyfikacji przez Polskę stanowi element krajowego porządku prawnego. Pojęcie uniwersalnego projektowania rozumiane jest przez Konwencję jako projektowanie produktów, środowiska, programów i usług w taki sposób, by były użyteczne dla wszystkich, w możliwie największym stopniu, bez potrzeby adaptacji lub specjalistycznego projektowania (art. 2 Konwencji). Zasada ta adresowana jest zatem do różnych działań możliwych do przeprowadzenia w ramach rewitalizacji, w tym działań planistycznych i budowlanych.

Katalog zasad ogólnych uzupełniono o przepis zobowiązujący gminę do współpracy przy procesie rewitalizacji, zarówno z jednostkami samorządu terytorialnego wyższego stopnia

(powiatem, województwem), jak i administracją rządową oraz innymi podmiotami realizującymi uprawnienia Skarbu Państwa (np. spółkami). Przepis ten koresponduje zadeklarowaną w definicji rewitalizacji zasadą, zgodnie z którą jest to proces realizowany nie tylko przez gminę, lecz przez wszystkich interesariuszy.

3.5. Zasady sporządzania diagnozy

Założony etap opracowywania dokumentu jakim jest Gminny Program Rewitalizacji, to zastosowanie szeregu zasad ściśle powiązanych ze sobą, a mianowicie: partycypacja społeczna, dokładna diagnoza, kompleksowość, koncentracja, komplementarność, a także planowanie w oparciu o realnie możliwe do uzyskania środki finansowe. Należy również pamiętać, że proces rewitalizacji (ujęty w definicji) został przedstawiony jako przedsięwzięcie całościowe (na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki), skoncentrowane terytorialnie i prowadzone we współpracy z lokalną społecznością, w sposób zaplanowany oraz zintegrowany. Dlatego w procesie tworzenia Gminnego Programu Rewitalizacyjnego zastosowano poniższe zasady, które stanowią trzon niniejszego dokumentu:

- 1) **Partycypacja społeczna** – to nieodłączny element procesu rewitalizacji, stanowi podstawy wszelkich działań na każdym założonym etapie tego procesu. Udział wszystkich interesariuszy w wypracowaniu Gminnego Programu Rewitalizacji można określić jako wystarczający i szeroki, rozpoczynając od informacji o działaniach władz lokalnych, poprzez współudział w podejmowaniu wszelkich decyzji o kierunkach interwencji, kończąc na aktywnym uczestnictwie w projektach. Olbrzymi wkład w przygotowaniu oraz wdrażaniu programu ma nie tylko społeczność lokalna, ale również organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy, jak i ogólnie przyjęte społeczeństwo obszarów zdegradowanych. Partycypacja społeczna w tworzeniu Gminnego Programu Rewitalizacji ma swoje miejsce na etapie diagnozy sytuacji kryzysowej na obszarach zdegradowanych, jak również na etapie identyfikacji możliwych rozwiązań (identyfikacja głównych problemów, propozycja działań rewitalizacyjnych).

W związku z tym wypracowane i przyjęte założenia muszą być utrzymane, a następnie konsekwentnie wdrożone przez społeczność lokalną obszaru gminy Tuczná, która będzie w ten sposób potwierdzać swój czynny wkład w wypracowanie skutecznej struktury rewitalizacyjnej.

Przygotowanie, prowadzenie i ocena rewitalizacji, w sposób zapewniający aktywny udział interesariuszy, w tym poprzez uczestnictwo w konsultacjach społecznych oraz w pracach Komitetu Rewitalizacji, polegają w szczególności na:

- 1) poznaniu potrzeb i oczekiwań interesariuszy oraz dążeniu do spójności planowanych działań z tymi potrzebami i oczekiwaniami,
- 2) prowadzeniu, skierowanych do interesariuszy, działań edukacyjnych i informacyjnych o procesie rewitalizacji, w tym o istocie, celach, zasadach prowadzenia rewitalizacji, wynikających z ustawy, oraz o przebiegu tego procesu,

- 3) inicjowaniu, umożliwianiu i wspieraniu działań służących rozwijaniu dialogu między interesariuszami oraz ich integracji wokół rewitalizacji,
 - 4) zapewnieniu udziału interesariuszy w przygotowaniu dokumentów dotyczących rewitalizacji, w szczególności gminnego programu rewitalizacji,
 - 5) wspieraniu inicjatyw zmierzających do zwiększania udziału interesariuszy w przygotowaniu i realizacji gminnego programu rewitalizacji,
 - 6) zapewnieniu w czasie przygotowania, prowadzenia i oceny rewitalizacji możliwości wypowiedzenia się przez interesariuszy.
- 2) **Diagnoza** – szczegółową diagnozę sytuacji kryzysowej, mogącej gwarantować osiągnięcie sukcesu przeprowadzono w ramach prac nad Gminnym Programem Rewitalizacji. Dokument ten został przygotowany w oparciu o analizę najbardziej istotnych czynników z punktu widzenia rozwoju gminy opierających się na wytycznych zawartych w ustawie z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji. Zawiera on porównywalne dane pozwalające na obiektywną i wnikliwą analizę obszarów wymagających kompleksowego wsparcia. Analiza zjawisk kryzysowych została przeprowadzona z uwzględnieniem sfery społecznej, sfery funkcjonalno-przestrzennej, sfery technicznej, sfery gospodarczej i sfery środowiskowej. Skalę negatywnych zjawisk odzwierciedlają wyniki analizy oraz mierniki rozwoju opisujące powyższe sfery, które wskazują na niski poziom rozwoju lub dokumentują silną dynamikę spadku poziomu rozwoju. Pozwoliły one określić zasięg terytorialny obszarów zdegradowanych, w których występuje największa koncentracja problemów.
- 3) **Kompleksowość** – zakłada się ujęcie w dokumencie projektów rewitalizacyjnych współfinansowanych ze środków z różnych źródeł zewnętrznych, zarówno publicznych jak i prywatnych tak, aby nie pomijać aspektu społecznego, ekonomicznego, technicznego, przestrzennego i środowiskowego związanego zarówno z obszarem zdegradowanym, jak i jego otoczeniem. Program złożony będzie z wielu różnorodnych projektów, które warunkują osiągnięcie kompleksowości interwencji. Zakłada się wyeliminowanie wybiórczych inwestycji. Działanie, jakie gmina podjęła w tym kierunku to rozeznanie w zakresie możliwości finansowych gminy i partnerów, możliwości uzyskania środków zewnętrznych dla gminy i partnerów (kompleksowość została ujęta w kartach projektów).
- 4) **Koncentracja** – zakłada się, że działania rewitalizacyjne dotyczyć będą terenów o istotnym znaczeniu dla rozwoju gminy, obejmujących całość lub część zdiagnozowanego obszaru zdegradowanego i dotkniętych największą skalą problemów i negatywnych zjawisk kryzysowych – podjęte działanie to dokonanie delimitacji obszaru identyfikacji potrzeb i problemów.

- 5) **Komplementarność projektów rewitalizacyjnych** – zakłada się, że projekty zaproponowane w ramach programu będą cechować się komplementarnością w różnych wymiarach, a w szczególności:
- **Przestrzenną** – komplementarność przestrzenna w Gminnym Programie Rewitalizacji Gminy Tucznazna została zapewniona dzięki skupieniu projektów wybranych do realizacji na wyznaczonym obszarze rewitalizacji. Wszystkie podstawowe projekty rewitalizacyjne skupiają się na obszarze rewitalizacji i są z nim ściśle powiązane. Są odpowiedzią na główne problemy dla tego terenu.
 - **Problemową** – w Gminnym Programie Rewitalizacji Gminy Tucznazna zapewniona została także komplementarność problemowa poprzez dokonanie delimitacji obszaru, identyfikacji potrzeb i problemów. Ponadto, wybrane do realizacji przedsięwzięcia rewitalizacyjne są ze sobą wzajemnie powiązane, a także wzajemnie się dopełniają. Dodatkowo w celu wykazania komplementarności karty proponowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych zawierają prognozowane rezultaty oraz informację na temat oddziaływania zadania w odniesieniu do pięciu sfer.
 - **Proceduralno-instytucjonalną** – za realizację Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Tucznazna odpowiada Komitet ds. Rewitalizacji. Jest to odpowiednia komórka funkcjonująca w ramach obecnych struktur Urzędu Gminy, powołana przez Wójta. Umieszczenie Komitetu ds. Rewitalizacji w ramach obecnych struktur zapewni skuteczne zarządzanie programem oraz pozwoli na kontynuację i uzupełnienie działań podejmowanych w ramach realizacji polityk publicznych.
 - **Międzyokresową** – Gminny Program Rewitalizacji Gminy Tucznazna zwraca także uwagę na zachowanie ciągłości programowej. Przedsięwzięcia podejmowane w poprzednich okresach programowych mają swoją ciągłość i kontynuację w obecnym dokumencie. Wnioski wyciągnięte z realizacji poprzednich działań rewitalizacyjnych pozwolą na jeszcze bardziej efektywne wykorzystanie środków i możliwości w obecnej perspektywie finansowej.
 - **Źródła finansowania** – Projekty, które zostały zapisane w Gminnym Programie Rewitalizacji Gminy Tucznazna zakładają finansowanie z różnych źródeł, które wzajemnie się uzupełniają i łączą, w tym Polski Ład, czy RPO Województwa Lubelskiego.

II. CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNO-ANALITYCZNA

1. Położenie

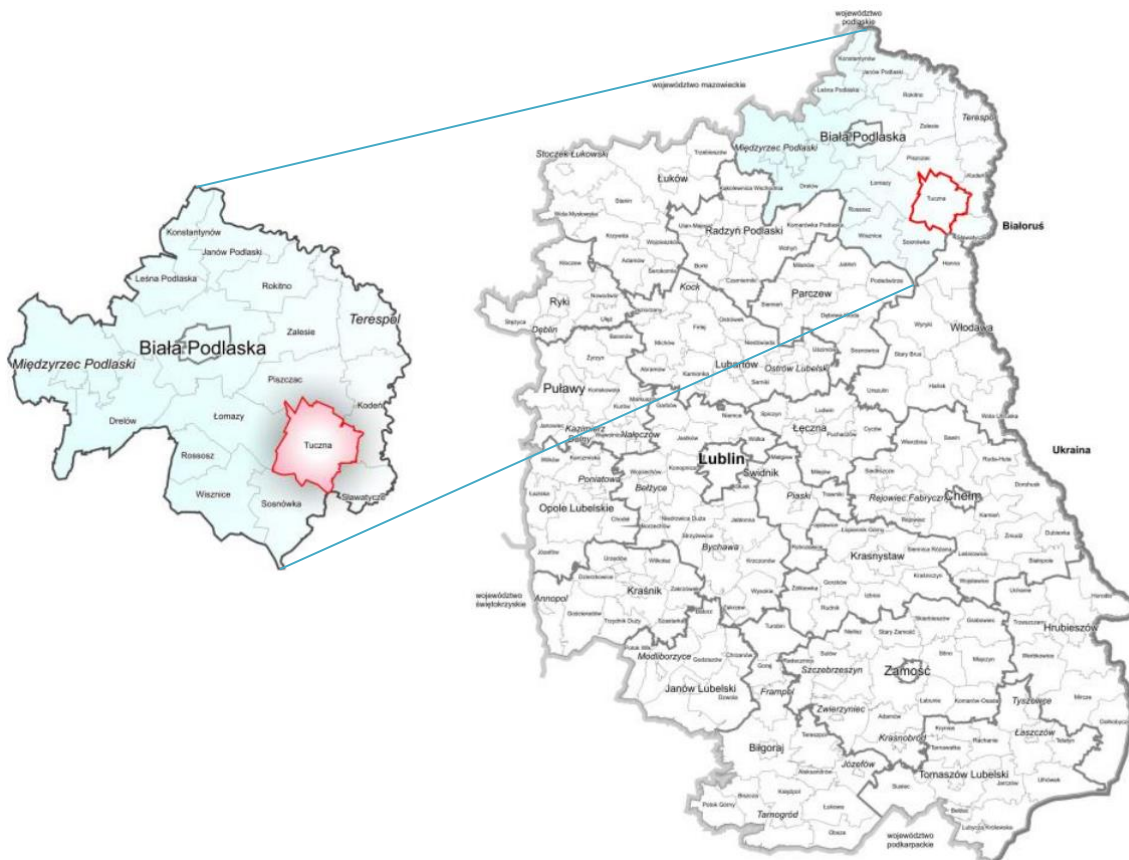
1.1. Położenie administracyjne i geograficzne

1.1.1. Położenie administracyjne

Gmina Tucznazna położona jest w północno-wschodniej części województwa lubelskiego, w powiecie bialskim i graniczy: od północy z gminą Piszczac, od wschodu – z gminami Kodeń i Sławatycze, od południa – z gminami Sosnówka i Hanna (powiat włodawski) i od zachodu z gminą Łomazy. Powierzchnia gminy wynosi: 16 956 ha (170 km²).

Pomimo, że Gmina Tucznazna nie jest położona tuż przy ważnych szlakach komunikacyjnych, cechuje ją stosunkowo dobra dostępność komunikacyjna. Usytuowana jest bowiem przy drogach powiatowych Nr 1085L i 1086L łączących teren gminy z drogą krajową nr 63 prowadzącą do przejścia granicznego w Sławatyczach. Posiada dogodne połączenia z większymi miastami regionu, m.in. z Białą Podlaską, Włodawą czy Lublinem. Najbliższym dużym miastem jest Biała Podlaska oddalona o około 35 km od siedziby gminy. Odległość do Lublina – stolicy województwa – wynosi około 110 km. Gmina położona jest w odległości od przejścia granicznego z Białorusią: w Terespolu około 35 km oraz w Sławatyczach – 18 km.

Mapa 1. Położenie gminy Tucznazna na tle powiatu bialskiego i województwa lubelskiego.

Źródło: Opracowanie własne.

Celem współpracy ww. sygnatariuszy jest m.in. identyfikacja wspólnych projektów przyczyniających się do rozwoju obszaru funkcjonalnego i przygotowanie oraz realizacja wspólnych przedsięwzięć przyczyniających się do rozwiązywania wspólnych problemów oraz rozwoju samorządów współtworzących POF „Aktywne Pogranicze”. W roku 2019 podpisano list intencyjny dotyczący wspólnej strategii rozwoju przygranicznego obszaru funkcjonalnego na lata 2020-2030, obejmującego gminy: Hanna, Janów Podlaski, Kodeń, Konstantynów, Leśna Podlaska, Piszczac, Rokitno, Sławatycze, Gmina Terespol, Miasto Terespol, Tucznia i Zalesie. W 2021 roku rozpoczęły się pierwsze prace związane z opracowaniem nowej Strategii Rozwoju Ponadlokalnego gmin Przygranicznego Obszaru Funkcjonalnego „Aktywne Pogranicze”.¹

Mapa 2. Położenie Gminy Tuczna na OF Aktywne Pogranicze.

Źródło: Opracowanie własne.

¹ Uchwała Nr XXI/127/21 rady Gminy Tuczn z dnia 10 maja 2021 roku w sprawie szczegółowego trybu i harmonogramu opracowania Strategii Rozwoju Ponadlokalnego gmin Przygranicznego Obszaru Funkcjonalnego „Aktywne Pogranicze”, w tym trybu konsultacji (Dz. Urz. Woj. Lubelskiego z 2021 r. poz. 2233) oraz Uchwała Nr XXXVIII/213/22 rady Gminy Tuczn z dnia 28 października 2022 r. zmieniająca uchwałę w sprawie szczegółowego trybu i harmonogramu opracowania Strategii Rozwoju Ponadlokalnego gmin Przygranicznego Obszaru Funkcjonalnego „Aktywne Pogranicze”, w tym trybu konsultacji.

1.1.2. Położenie geograficzne i rzeźba terenu

Zgodnie z podziałem fizycznogeograficznym opracowanym przez J. Kondrackiego, gmina Tucznna położona jest w obrębie mezoregionów Równina Kodeńska oraz Zakłęsłość Łomaska, zaliczanych do subregionu Polesie Zachodnie.

Rzeźba gminy posiada wyraźne piętno polodowcowe. Jest monotonna, słabo rozczłonkowana i mało zróżnicowana pod względem genetycznym. Obszar gminy jest niemal płaski, na którym różnice wysokości nie przekraczają 13 m. Wysokości nad poziom morza wahają się od 147 m w części północnej do 160 m w części południowej analizowanego terenu. Współczesna rzeźba obszaru gminy została ukształtowana podczas zlodowacenia środkowopolskiego w czwartorzędzie. W podłożu znajdują się utwory kredy, trzeciorzędu i czwartorzędu, przy czym wśród osadów powierzchniowych dominują czwartorzędowe piaski, różnego pochodzenia oraz gliny zwałowe (wschodnia część gminy) i namuły.

1.2. Zagospodarowanie przestrzenne

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego określa cele polityki przestrzennej województwa², którymi są:

Cel wiodący: zrównoważony rozwój przestrzenny regionu prowadzący do podniesienia konkurencyjności województwa i poprawy warunków życia.

Cele główne:

1. Policentryczny rozwój sieci osadniczej.
2. Wzbogacenie i racjonalne gospodarowanie zasobami naturalnymi uwzględniające potrzeby przyszłych pokoleń.
3. Utrzymanie walorów środowiska przyrodniczego i krajobrazu.
4. Zintegrowana ochrona jakości życia człowieka.
5. Wzmocnienie stabilności środowiska przyrodniczego.
6. Wzmocnienie tożsamości kulturowej regionu poprzez ochronę i pielęgnację zasobów kulturowych oraz ich wzbogacenie walorami współczesnymi.
7. Zwiększenie konkurencyjności gospodarki województwa oraz poprawa jego atrakcyjności inwestycyjnej.
8. Poprawa dostępności komunikacyjnej regionu.
9. Zwiększenie bezpieczeństwa energetycznego województwa.
10. Powszechny dostęp do usług teleinformatycznych.
11. Wyposażenie jednostek osadniczych w systemy wodno-ściekowe.
12. Wyposażenie obszaru województwa w niezbędną liczbę obiektów i instalacji do zagospodarowania odpadów komunalnych, przemysłowych i niebezpiecznych.
13. Zapewnienie warunków przestrzennych służących potrzebom obronnym państwa oraz ochronie ludności i jej mienia przez zagrożeniami naturalnymi i cywilizacyjnymi.

² https://umwl.bip.lubelskie.pl/?id=935&action=details&document_id=1035314

1.2.1. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego

W „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Tuczná”³ wyodrębnione zostały podstawowe elementy struktury funkcjonalno-przestrzennej, którymi są:

- ośrodek gminny (Jednostka I) – stanowiący centrum administracyjno-usługowe,
- pozostałe ośrodki osadnicze (Jednostka II) – funkcją podstawową jest gospodarka rolna (produkcja roślinna oraz hodowla bydła i trzody chlewnej) i leśna z możliwością rozwoju funkcji agroturystycznej i letniskowej. W ramach wydzielonej Jednostki II, miejscowość Dąbrowica Duża została wskazana jako ośrodek wspomagający miejscowość gminną z zakresu obsługi ludności,
- tereny produkcyjno-składowe
- obszary chronione
- system komunikacyjny gminy.

Za kierunki rozwoju przestrzennego gminy, dla których ustalone zostały stosowne zasady, przyjęto w studium rozwój funkcji mieszkaniowych, usługowych, rolniczych, produkcyjnych – pozarolniczych, przemysłowych oraz turystyki i rekreacji.

W zakresie kierunków zagospodarowania przestrzennego w studium wyodrębnia się:

- obszary ochrony środowiska przyrodniczego następujących form: pomnik przyrody, lasy ochronne, korytarze ekologiczne: Doliny Strugi, Doliny Grabaru, Doliny Lutni, sięgacze ekologiczne,
- obszary ochrony dziedzictwa kulturowego następujących form: obiekty wpisane do rejestru zabytków, obiekty wpisane do gminnej ewidencji zabytków, stanowiska archeologiczne,
- strefy rozwoju zagospodarowania przestrzennego: obszary zabudowy zagrodowej z usługami, obszary zabudowy jednorodzinnej, obszary usług oraz sportu i rekreacji, obszary przemysłowe, obszary rozwoju turystyki, zieleń cmentarna,
- obszary kształtowania rolniczej przestrzeni produkcyjnej: obszary wskazane do zalesień,
- elementy systemu komunikacyjnego w postaci dróg krajowych, powiatowych i gminnych,
- elementy systemu infrastruktury technicznej w postaci terenów urządzeń zaopatrzenia w wodę, w gaz, linii elektroenergetycznych 110 kV i 15 kV,
- obszary rozmieszczenia inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym i lokalnym.

³ Uchwała Nr XXXII/184/22 Rady Gminy Tuczná z dnia 28 marca 2022 r. w sprawie uchwalenia Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Tuczná.

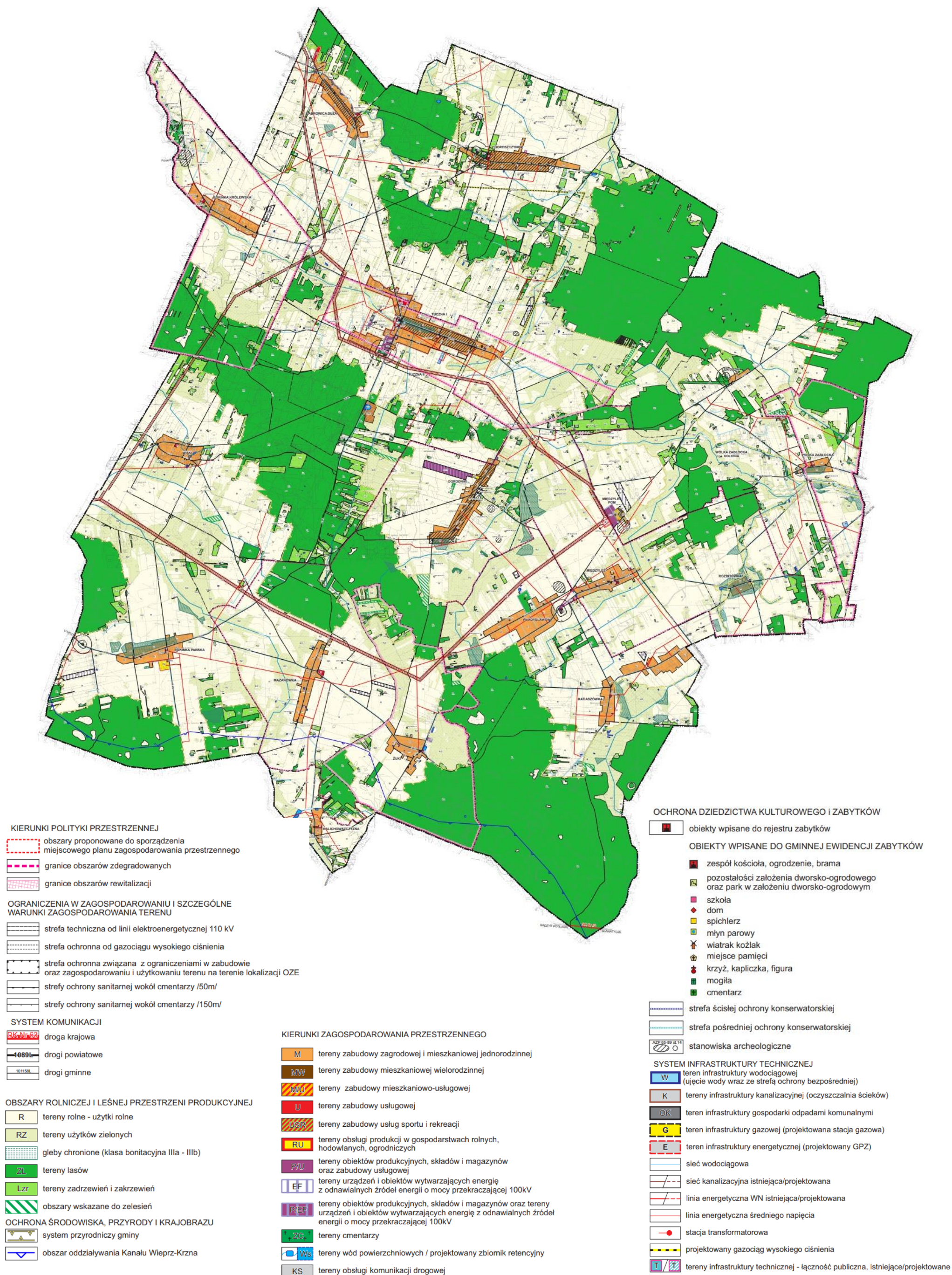
1.2.2. Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego

Gospodarka przestrzenna w gminie Tucznazna jest obecnie prowadzona w oparciu o dwie uchwały prawa miejscowego, w postaci:

- Zmiany miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy Tucznazna przyjętego uchwałą Nr II/11/2002 Rady Gminy Tucznazna z dnia 9 grudnia 2002 roku (ogłoszonego w Dz. Urz. Woj. Lub. z 2003 roku Nr 3, poz. 392), który sporządzony został jako zmiana miejscowego planu zagospodarowania Gminy Tucznazna przyjętego Uchwałą Rady Gminy Nr XXIII/100/93 z dnia 18 października 1993 roku (ogłoszonego w Dz. Urz. Woj. Białkopodlaskiego Nr 7 z dnia 31 grudnia 1993 roku, poz. 96). Zmiany mpzp dokonano w obszarze całej gminy Tucznazna, w oparciu o ustawę z dnia 7 lipca 1994 roku o zagospodarowaniu przestrzennym. Zakres zmian obejmował tereny zurbanizowane, w obrębie poszczególnych miejscowości sołeckich, zaś pozostałe obszary tj. tereny rolne i leśne, objęte były ustaleniami obowiązującego wówczas planu miejscowego, uchwalonego w 1993 roku. Z dniem 31 grudnia 2003 r., z mocy art. 87 ust. 3 ustawy z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, plany uchwalone przed 1 stycznia 1995 roku utraciły ważność. Zgodnie z art. 87 ust. 1 cytowanej ustawy, zmiana planu zagospodarowania przestrzennego sporządzona w oparciu o nowe procedury, nie utraciła ważności, pomimo utraty ważności planu pierwotnego. Samodzielny charakter nowelizacji planu miejscowego gminy Tucznazna z 1993 roku mają ustalenia zmiany planu uchwalone w roku 2002, odnoszące się do terenów zurbanizowanych. Pozostałe tereny nie są objęte aktualnym opracowaniem planistycznym. Wobec powyższego, zamierzenia inwestycyjne lokalizowane w tych obszarach wymagają rozstrzygnięcia w oparciu o decyzje o ustaleniu warunków zabudowy bądź decyzji o ustaleniu lokalizacji celu publicznego, zgodnie z obowiązującymi przepisami ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.
- Miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla terenów w miejscowości Wiski przyjętego Uchwałą Nr IX/67/19 Rady Gminy Tucznazna z dnia 27 grudnia 2019 r. (ogłoszonego w Dz. Urz. Woj. Lub. z 2020 r., poz. 1267). Dokument został sporządzony w następstwie uchwały Nr XXXVII/188/18 Rady Gminy Tucznazna z dnia 10 maja 2018 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla terenów w miejscowości Wiski. Obszar objęty mpzp obejmuje krajobraz typowo rolniczy o powierzchni ok. 35 ha położony w obrębie geodezyjnym Wiski, w zachodniej części gminy. Są to tereny częściowo zurbanizowane położone w obrębie istniejącej struktury osadniczej głównie o funkcji mieszkaniowej związanej z produkcją rolniczą, ale również zabudowy usługowej na którą składają się: istniejąca baza Ochotniczej Straży Pożarnej oraz budynek świetlicy wiejskiej, po byłej szkole podstawowej.

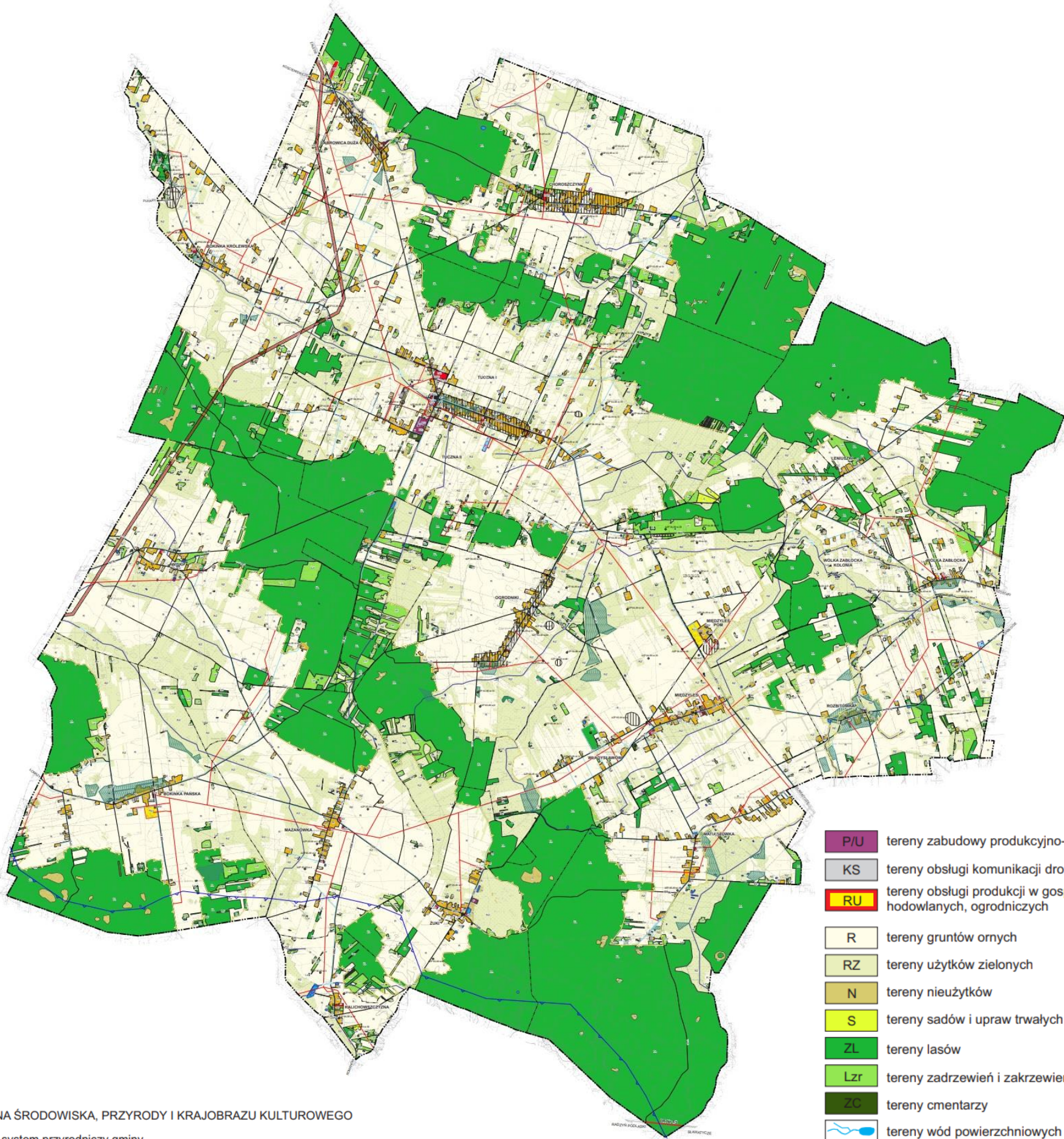

Mapa 3. Kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy Tucznna.

Mapa 4. Uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego gminy Tucznaz.

OCHRONA ŚRODOWISKA, PRZYRODY I KRAJOBRAZU KULTUROWEGO

- system przyrodniczy gminy
- gleby chronione (klasa bonitacyjna IIIa - IIIb)
- obszar oddziaływania Kanału Wieprz-Krzna

OCHRONA DZIEDZICTWA KULTUROWEGO

- obiekty wpisane do rejestru zabytków
- OBIEKTY WPISANE DO GMINNEJ EWIDENCJI ZABYTKÓW
 - zespół kościoła, ogrodzenie, brama
 - pozostałości założenia dworsko-ogrodowego oraz park w założeniu dworsko-ogrodowym
 - szkoła
 - dom
 - spichlerz
 - młyn parowy
 - wiatrak koźlak
 - miejsce pamięci
 - krzyż, kapliczka, figura
 - mogiła
 - cmentarz

- strefa ścisłej ochrony konserwatorskiej
- strefa pośredniej ochrony konserwatorskiej
- stanowiska archeologiczne

OZNACZENIA

- granica gminy
- granice sołectw

ISTNIEJĄCE ZAGOSPODAROWANIE TERENÓW

- M tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i zagrodowej
- MU tereny zabudowy mieszkaniowo-usługowej
- MW tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej
- UP tereny zabudowy usług publicznych
- UA usługi administracji
- UK usługi kultury
- UO usługi oświaty
- UZ usługi zdrowia
- UKS usługi kultu religijnego /kościół, cerkiew/
- UI usługi inne
- U tereny zabudowy usługowej
- USR tereny usług sportu i rekreacji

- P/U tereny zabudowy produkcyjno-usługowej
- KS tereny obsługi komunikacji drogowej
- RU tereny obsługi produkcji w gospodarstwach rolnych, hodowlanych, ogrodnich
- R tereny gruntów ornych
- RZ tereny użytków zielonych
- N tereny nieużytków
- S tereny sadów i upraw trwałych
- ZL tereny lasów
- Lzr tereny zadrzewień i zakrzewień
- ZC tereny cmentarzy
- tereny wód powierzchniowych

SYSTEM KOMUNIKACYJNY

- DK Nr 63 droga krajowa
- 1089L drogi powiatowe
- 101053L drogi gminne

SYSTEM INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ

- W teren gminnego ujęcia wody
- K oczyszczalnia ścieków
- OK teren infrastruktury gospodarki odpadami komunalnymi
- istniejąca linia energetyczna wysokiego napięcia 110 kV ze strefą techniczną
- istniejąca linia energetyczna średniego napięcia 15 kV
- stacje transformatorowe
- T tereny infrastruktury technicznej - łączność publiczna

1.3. Sieć osadnicza

Znaczącym czynnikiem charakteryzującym obszary wiejskie w Polsce jest znaczne rozproszenie sieci osadniczej. Infrastruktura techniczna odgrywa szczególną rolę w kształtowaniu osadnictwa wsi i jest ważnym czynnikiem stymulującym rozwój otoczenia.

W Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego przyjęto kierunki rozwoju przestrzennego, które bezpośrednio lub pośrednio odnoszą się do obszaru gminy Tucza w zakresie kształtowania sieci osadniczej:

- kształtowanie miejscowości gminnych jako lokalnych ośrodków obsługi,
- kształtowanie miejscowości sołeckich jako elementarnych ośrodków obsługi,
- kształtowanie przestrzeni publicznych jako organiczną część ośrodków osadniczych stanowiących podstawowy element układów ruralistycznych, którym należy zapewnić wysoką jakość funkcjonalną i estetyczną z jednoczesną ochroną historycznych walorów miejsca,
- przy planowaniu terenów mieszkaniowych, usługowych i innych należy zapewnić ochronę ogólnodostępnych miejsc i możliwości tworzenia nowych przestrzeni publicznych (zieleńców, parków, pasażów handlowych, terenów sportowo-rekreacyjnych itp.),
- porządkowanie struktur przestrzennych, możliwie z zachowaniem skali i form zabudowy charakterystycznych dla terenów wiejskich,
- zapewnienie dostępności do ośrodków skupiających funkcje usługowe (ośrodki gminne),
- przywrócenie i usprawnienie powiązań komunikacyjnych miejscowości wiejskich z ośrodkami lokalnymi i ponadlokalnymi,
- zachowanie dziedzictwa kulturowego z jego wykorzystaniem w rozwoju turystyki,
- zwiększenie udziału funkcji pozarolniczych (rozwój wielofunkcyjny) w kształtowaniu osadnictwa wiejskiego,
- rozbudowa infrastruktury technicznej, zwłaszcza sanitarnej i utylizacji odpadów,
- poprawa stanu technicznego infrastruktury elektroenergetycznej i stabilności zaopatrzenia w energię, z wykorzystaniem energii ze źródeł odnawialnych.

Tucza jest gminą wiejską o charakterze rolniczym. Układ osadniczy gminy tworzy 17 miejscowości (Bokinka Królewska, Bokinka Pańska, Choroszczyńska, Dąbrowica Duża, Kalichowszczyzna, Leniuszki, Matiaszówka, Mazanówka, Międzyłże, Ogrodniki, Rozbitówka, Tucza, Wiski, Wólka Zabłocka, Wólka Zabłocka Kolonia, Władysławów i Żuki). Sieć osadnicza gminy jest stosunkowo rozproszona, co stwarza określone trudności w wyposażeniu gminy w infrastrukturę techniczną i społeczną.

W strukturze osadniczej gminy dominującą rolę pełni obręb Tucza (składający się z sołectw: Tucza I i Tucza II) stanowiąca ośrodek administracyjno-usługowy, położona w centralnej części gminy. Miejscowość cechuje się zwartą zabudową usytuowaną wzdłuż głównych ulic

(typ: ulicówka). W zachodniej części miejscowości przy publicznych drogach powiatowych nr 1051L i nr 1056L wykształciło się centrum usługowe z obiektami użyteczności publicznej tj.: kościół, Urząd Gminy, bank oraz liczne obiekty handlu, w tym targowisko wiejskie. Rozwój przestrzenny miejscowości Tucznna odbywa się na kierunku wschodnim, wzdłuż publicznej drogi powiatowej nr 1051L. Na terenie miejscowości Tucznna dominuje zabudowa zagrodowa z cechami zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej. Najstarsze budynki mieszkalne występują w formie zabudowy jednokondygnacyjnej, z dachami dwuspadowymi oraz naczółkowymi. Nowa zabudowa na terenie miejscowości występuje przeważnie w postaci zabudowy parterowej z poddaszem użytkowym oraz dwukondygnacyjnej o dachach wielospadowych.

Przestrzeń publiczną w gminie Tucznna stanowią ulice oraz nieliczne skwery, w tym wiejskie targowisko w miejscowości gminnej.

Pozostałe miejscowości na terenie gminy charakteryzują się znacznie mniejszą ilością zabudowy przy jednoczesnym jej dużym rozproszeniu. Dominuje w nich zabudowa zagrodowa. Stosunkowo zwartą zabudowę o ulicowym charakterze posiadają miejscowości: Dąbrowica Duża, Choroszczyńska i Międzyłes.

Mapa 5. Podział gminy Tucznna na miejscowości.

2. Diagnoza czynników i zjawisk kryzysowych

2.1. Diagnoza sfery społecznej

2.1.1. Liczba ludności

Do podstawowych danych charakteryzujących ludność na danym obszarze należy jej liczba i rozmieszczenie. Liczba mieszkańców gminy na koniec 2021 r. wyniosła: 3 041. Najwięcej mieszkańców mieszka w miejscowościach: Tucznna, Dąbrowica Duża i Bokinka Królewska. Najmniej w mieszkańców mieszka w miejscowościach: Kalichowszczyzna, Władysławów i Leniuszki.

Tabela 1. Liczba ludności w poszczególnych miejscowościach gminy Tucznna w 2021 roku.

L.p.	Miejscowość	Liczba ludności w 2019 r.	Liczba ludności w 2020 r.	Liczba ludności w 2021 r.	% mieszkańców gminy w 2021 r.
1.	Bokinka Królewska	237	234	234	7,69
2.	Bokinka Pańska	168	164	161	5,29
3.	Choroszczyzna	149	149	144	4,74
4.	Dąbrowica Duża	288	279	280	9,21
5.	Kalichowszczyzna	47	45	45	1,48
6.	Leniuszki	68	63	61	2,01
7.	Matiaszówka	156	156	145	4,77
8.	Mazanówka	142	142	141	4,64
9.	Międzyłes	192	193	192	6,31
10.	Ogrodniki	187	186	184	6,05
11.	Rozbitówka	82	78	73	2,40
12.	Tucznna	973	956	923	30,35
13.	Wiski	107	97	96	3,16
14.	Wólka Zabłocka	77	74	72	2,37
15.	Wólka Zabłocka Kolonia	128	124	131	4,31
16.	Władysławów	49	57	53	1,74
17.	Żuki	109	108	106	3,49
Razem:		3 159	3 105	3 041	100,0%

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych Urzędu Gminy.

2.1.2. Ruch naturalny i wędrówkowy ludności

Ostateczna liczba mieszkańców na danym obszarze jest uwarunkowana także takimi czynnikami jak przyrost naturalny i saldo migracji.

Gmina Tucznna wg danych GUS ma ujemny przyrost naturalny wynoszący -50. Odpowiada to przyrostowi naturalnemu -17,09 na 1000 mieszkańców gminy Tucznna. W 2021 r. urodziło się 21 dzieci, w tym 42,9% dziewczynek i 57,1% chłopców. W 2021 r. zarejestrowano 26 zameldowań w ruchu wewnętrznym oraz 47 wymeldowań, w wyniku czego saldo migracji wewnętrznych wynosi dla gminy -21.

2.1.3. Infrastruktura pomocy społecznej i wykluczenie społeczne

2.1.3.1. Infrastruktura pomocy społecznej

Infrastrukturę społeczną na terenie gminy tworzy Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej mający swoją siedzibę w Tucznaz. GOPS jest stanowi jednostkę organizacyjną gminy Tucznaz obejmującą swoim działaniem obszar całej gminy. Realizuje on zadania wynikające z ustawy o pomocy społecznej, o świadczeniach rodzinnych i innych ustaw związanych z działalnością statutową ośrodka.

Działania prowadzone przez GOPS mają na celu pomoc i zapewnienie wsparcia osobom i rodzinom znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej, mających trudności z samodzielnym rozwiązywaniem problemów. Pomoc społeczna zapewnia osobom polepszenie warunków życiowych z zastrzeżeniem, że osoby te biorą czynny udział i wyrażają chęci w dążeniu do poprawy swojej sytuacji.

Istotne znaczenie ma także działalność funkcjonującej na terenie gminy Tucznaz Gminnej Komisji do Spraw Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, która pełni ważną rolę w działalności społecznej gminy.

2.1.6.2. Wykluczenie społeczne

W 2021 r. z usług Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej korzystało 243 rodziny z terenu gminy (8% mieszkańców). Pomoc udzielana jest głównie w formie zasiłków pieniężnych, pomocy rzeczowej, poradnictwa specjalistycznego oraz finansowania posiłków dla dzieci. Ośrodek realizuje zarówno zadania własne, jak i zlecone gminie z zakresu opieki społecznej.

Tabela 2. Rodziny objęte pomocą społeczną w latach 2016 – 2021.

Rok	Liczba rodzin	Łączna wysokość wydatkowanych środków w złotych (bez DPS)	Średnia wysokość świadczeń przypadających w roku na rodzinę (w zł)
2016	204	835 970	4 098
2017	198	877 045	4 430
2018	169	771 624	4 566
2019	144	664 418	4 614
2020	558	540 533	969
2021	243	553 077	2 276

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Tucznaz.

Tabela 3. Udzielona pomoc społeczna w latach 2016 – 2021.

Rok	Liczba osób objęta pomocą	Liczba rodzin objęta pomocą
2016	673	204
2017	634	198
2018	565	169
2019	471	144
2020	842	558
2021	585	243

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Tucznaz.

Tabela 4. Liczba osób korzystających ze wszystkich form pomocy społecznej w podziale na poszczególne miejscowości Gminy Tuczná.

L.p.	Nazwa miejscowości	Liczba ludności ogółem	UBÓSTWO								
			Liczba osób korzystających z pomocy społecznej (średnia wartość w latach 2019-2021), w tym z tytułu:								
			ubóstwa	bezdomności	bezrobocia	niepełnosprawności	długotrwałej lub ciężkiej choroby	bezradności w sprawach opiekuńczo wychowawczych	wielodzietności	przemocy w rodzinie	alkoholizmu
1.	Bokinka Królewska	234	18	0	0	1	14	0	0	0	0
2.	Bokinka Pańska	161	10	0	0	0	11	8	6	0	2
3.	Choroszczyńska	144	7	0	0	2	2	0	0	0	0
4.	Dąbrowica Duża	280	21	0	0	14	16	5	0	0	2
5.	Kalichowszczyzna	45	2	0	0	0	2	0	0	0	2
6.	Leniuszki	61	7	0	0	0	0	0	0	0	0
7.	Matiaszówka	145	24	0	3	4	11	1	0	0	0
8.	Mazanówka	141	11	1	0	1	15	0	0	0	0
9.	Międzyleś	192	14	0	4	5	6	8	5	0	2
10.	Ogrodniki	184	24	0	8	3	11	6	2	0	2
11.	Rozbitówka	73	1	0	0	0	8	0	0	0	0
12.	Tuczná	923	79	0	14	22	40	7	0	0	5
13.	Wiski	96	5	0	2	2	2	2	2	0	2
14.	Wólka Zabłocka	72	4	0	1	2	3	0	0	0	0
15.	Wólka Zabłocka Kolonia	131	5	0	3	3	12	0	0	0	0
16.	Władysławów	53	5	0	0	0	2	0	0	0	0
17.	Żuki	106	3	0	2	3	2	3	3	0	0
SUMA:		3 041	240	1	37	62	157	40	18	0	17

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Tuczná.

2.1.4. Infrastruktura szkół i edukacja

2.1.4.1. Infrastruktura wychowania i szkolnictwa

Na ożywienie gospodarcze gminy znaczny wpływ ma dostępność do placówek oświatowych oraz wysoko wykwalifikowanej kadry. Jakość kształcenia w bezpośredni sposób oddziałuje na zagadnienia w zakresie problemów społeczno-gospodarczych tj. wykluczenie społeczne, bezrobocie a przede wszystkim niedostosowanie kwalifikacji do obecnych wymagań rynku pracy.

Zaspokojenie potrzeb edukacyjnych mieszkańców gminy realizowane jest przez placówki podległe samorządowi gminnemu w zakresie przedszkola i szkolnictwa podstawowego. Poniższe tabele przedstawiają dane dotyczące infrastruktury szkolnej z terenu gminy Tucznna. Na terenie gminy działają jedna szkoła podstawowa i przedszkole samorządowe.

Tabela 5. Infrastruktura szkolnictwa w gminie Tucznna (stan na 2021 r.).

L.p.	Miejscowość	Przedszkole/ punkt przedszkolny	Szkoła podstawowa
1.	Tucznna	Przedszkole Samorządowe	Szkoła Podstawowa
2.	Bokinka Królewska	-	-
3.	Bokinka Pańska	-	-
4.	Choroszczyńska	-	-
5.	Dąbrowica Duża	-	-
6.	Kalichowszczyzna	-	-
7.	Leniuszki	-	-
8.	Matiaszówka	-	-
9.	Mazanówka	-	-
10.	Międzyleś	-	-
11.	Ogrodniki	-	-
12.	Rozbitówka	-	-
13.	Wiski	-	-
14.	Władysławów	-	-
15.	Wólka Zabłocka	-	-
16.	Wólka Zabłocka - Kolonia	-	-
17.	Żuki	-	-
Razem:		1	1

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z UG.

2.1.4.2. Poziom edukacji

Niełatwo zmierzyć obiektywnie poziom edukacji i negatywne zjawiska związane z tym obszarem odnosząc się do poszczególnych miejscowości gminy. Brakuje danych statystycznych. Aby zbadać ten element wykorzystano wskaźnik jakim jest średni wynik z egzaminu ósmoklasisty z języka polskiego, matematyki oraz wybranego języka w latach 2019-2021, co zostało zobrazowane w tabeli nr 6.

2.1.5. Poziom zatrudnienia i rynek pracy

2.1.5.1. Poziom zatrudnienia

W gminie Tucznazna na 1000 mieszkańców pracuje 80 osób. 42,4% wszystkich pracujących ogółem stanowią kobiety, a 57,6% mężczyźni. W 2021 roku przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w gminie Tucznazna wynosiło 4 594,45 PLN, co odpowiada 76,60% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w Polsce.

2.1.5.2. Rynek pracy i bezrobocie

Bezrobocie rejestrowane w gminie Tucznazna wynosiło w 2021 roku 8,9% (9,9% wśród kobiet i 8,2% wśród mężczyzn).

Wśród aktywnych zawodowo mieszkańców gminy Tucznazna 109 osób wyjeżdża do pracy do innych gmin, a 4 pracujących przyjeżdża do pracy spoza gminy - tak więc saldo przyjazdów i wyjazdów do pracy wynosi -105.

54,2% aktywnych zawodowo mieszkańców gminy Tucznazna pracuje w sektorze rolniczym (rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo), 11,5% w przemyśle i budownictwie, a 15,7% w sektorze usługowym (handel, naprawa pojazdów, transport, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja) oraz 1,1% pracuje w sektorze finansowym (działalność finansowa i ubezpieczeniowa, obsługa rynku nieruchomości).

Bezrobocie jest jednym z podstawowych czynników prowadzących do wykluczenia społecznego. Dlatego kluczowe jest podejmowanie działań minimalizujących poziom tego zjawiska. **Szczególny nacisk winien być położony na wsparcie grup znajdujących się w trudnej sytuacji na rynku pracy, zwłaszcza osób długotrwale bezrobotnych powyżej 24 miesięcy, które stanowią ponad 65% ogółu mieszkańców pozostających bez pracy na terenie gminy.**

Dane dotyczące bezrobocia w gminie Tucznazna w rozbiciu na poszczególne miejscowości zostały zaprezentowane w tabeli na nr 6.

2.1.6. Bezpieczeństwo publiczne

Poziom bezpieczeństwa jest jednym z głównych aspektów mówiących o jakości życia mieszkańców danej jednostki administracyjnej. Z tego powodu ochrona bezpieczeństwa i porządku publicznego należą do podstawowego zakresu zadań instytucji państwa i samorządu. Bezpieczeństwo publiczne zagrożone jest przez pojawiającą się na terenie gminy przestępczość. Zdarzenia kryminalne stanowią zwykle tą część życia społecznego, która może oddziaływać na formowanie się postaw i zachowań mieszkańców oraz mieć wpływ na jej funkcjonowanie. Nad bezpieczeństwem mieszkańców gminy Tucznazna czuwa Komisariat Policji w Wisznicach, Posterunek Policji w Sławatyczach. Liczba przestępstw popełnionych na terenie gminy systematycznie spada. W 2021 r. ich liczba wyniosła 34 i była niższa o 12 niż w roku 2019.

Zgodnie z danymi Komisariatu Policji na terenie gminy w 2021 roku dokonano łącznie:

- **34 przestępstw,**
- **31 wykroczeń,**
- **21 interwencji domowych,**
- **5 przestępstw kryminalnych.**

Założono ponadto 8 niebieskich kart. Karty są zakładane w ramach procedury, która obejmuje ogół czynności podejmowanych i realizowanych w związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy w rodzinie.

Dane dotyczące bezpieczeństwa publicznego w gminie Tucznazna w rozbiciu na poszczególne miejscowości zostały zaprezentowane w tabeli na nr 6.

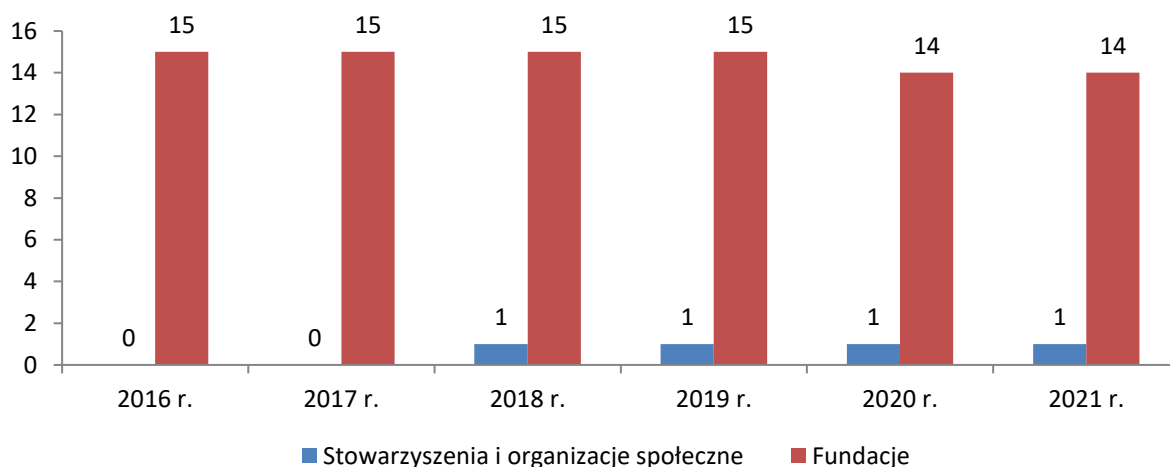
2.1.7. Jakość i poziom kapitału społecznego

2.1.7.1. Organizacje pozarządowe

Należy zaznaczyć, że organizacje pozarządowe stanowią jeden z filarów funkcjonowania społeczeństwa obywatelskiego. Działalność organizacji przynosi oprócz oczywistych bezpośrednich korzyści, także szereg korzyści pośrednich, które są niejednokrotnie w równym stopniu znaczące jak te podstawowe. Do sztandarowych działań organizacji pozarządowych należą m.in.: tworzenie miejsc pracy, wypełnianie usługami bądź dobrami nisz, którymi rynek ani państwo nie są zainteresowane⁴. Działalność każdej organizacji pozarządowej wiąże się z pewnymi kosztami stałymi. Organizacje (stowarzyszenia, fundacje) posiadają możliwość pozyskiwania środków na rzecz rozwoju i funkcjonowania z funduszy europejskich w ramach tzw. partnerstwa wspólnie z innymi podmiotami.

W gminie Tucznna w analizowanym okresie czyli latach 2016-2021 zanotowano niewielki spadek wskaźnika liczby zarejestrowanych organizacji społecznych. W latach 2016-2019 funkcjonowało 16 organizacji, zaś w latach 2020-2021 – 15.

Wykres 1. Organizacje społeczne na terenie gminy Tucznna.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUD BDL.

⁴ Na podstawie www.osektorze.ngo.pl.

Tabela 6. Koncentracja negatywnych zjawisk w sferze społecznej w poszczególnych jednostkach referencyjnych na terenie gminy Tucznaz.

L.p.	Nazwa miejscowości	Liczba ludności ogółem	UBÓSTWO									BEZROBOCIE		PRZESTĘPCZOŚĆ						POZIOM EDU- KACJI	POZIOM KAPITAŁU SPOŁECZNEGO ORAZ UCZESTNICTWA W ŻYCIU PUBLICZNYM I KULTURALNYM			SUMA NIEKO- RZYST- NYCH ZJEWISK W SFERZE SPOŁECZNEJ	Średnia wartość na 1 mie- szkańca (0,29)
			Liczba osób korzystających z pomocy społecznej (średnia wartość w latach 2019-2021), w tym z tytułu:									Liczba bezrobotnych w latach 2019- 2021		Poziom przestępczości średnia wartość w latach 2019-2021), w tym z tytułu:											
			ubóstwa	bezdo- mności	bezro- bocia	niepełno- spra- wności	długo- trwałej lub ciężkiej choroby	bezra- dności w spra- wach opiekuńc o wycho- wawczych	wielo- dzietności	Prze- mocy w rodzinie	alko- holizmu	liczba osób bezro- bot- nych	liczba osób długo- trwale bezro- botnych	liczba prze- stę- pstw	liczba wykro- czeń zgodnie z RSoW (bez man- datów)	inter- wencje domowe	prze- stępstwa krymi- nalne	liczba zało- żonych "Niebie- skich Kart"	średni wynik z egza- minu ósmo- klasisty		liczba akty- wnych orga- nizacji NGO	liczba wnio- sków o dotacje złożonych do miasta przez NGO			
1.	Bokinka Królewska	234	18	0	0	1	14	0	0	0	0	12	8	2	2	0	1	0	0	1	1	60	0,26		
2.	Bokinka Pańska	161	10	0	0	0	11	8	6	0	2	8	5	2	1	1	0	1	1	1	1	58	0,36		
3.	Choroszczyńska	144	7	0	0	2	2	0	0	0	0	3	1	1	0	0	0	0	1	1	1	19	0,13		
4.	Dąbrowica Duża	280	21	0	0	14	16	5	0	0	2	16	14	3	3	2	1	2	0	0	0	99	0,35		
5.	Kalichowszczyzna	45	2	0	0	0	2	0	0	0	2	1	1	0	0	0	0	0	1	1	1	11	0,24		
6.	Leniuszki	61	7	0	0	0	0	0	0	0	0	2	1	1	0	0	1	0	1	1	1	15	0,25		
7.	Matiaszówka	145	24	0	3	4	11	1	0	0	0	3	2	2	2	0	0	0	1	0	0	53	0,37		
8.	Mazanówka	141	11	1	0	1	15	0	0	0	0	3	1	1	2	0	0	0	1	1	1	38	0,27		
9.	Międzyleś	192	14	0	4	5	6	8	5	0	2	4	2	1	1	0	0	0	1	1	1	54	0,29		
10.	Ogrodniki	184	24	0	8	3	11	6	2	0	2	8	4	0	1	0	0	0	1	0	0	70	0,38		
11.	Rozbitówka	73	1	0	0	0	8	0	0	0	0	2	1	0	0	0	0	0	1	1	1	15	0,21		
12.	Tuczna	923	79	0	14	22	40	7	0	0	5	67	54	16	13	6	1	5	0	0	0	329	0,36		
13.	Wiski	96	5	0	2	2	2	2	2	0	2	2	2	2	0	0	0	1	1	1	1	27	0,28		
14.	Wólka Zabłocka	72	4	0	1	2	3	0	0	0	0	3	2	0	2	0	0	0	1	1	1	20	0,28		
15.	Wólka Zabłocka Kolonia	131	5	0	3	3	12	0	0	0	0	6	3	1	0	1	0	0	1	1	1	37	0,28		
16.	Władysławów	53	5	0	0	0	2	0	0	0	0	3	2	0	0	0	0	0	1	1	1	15	0,28		
17.	Żuki	106	3	0	2	3	2	3	3	0	0	5	2	1	0	1	1	1	1	1	1	30	0,28		
SUMA:		3 041	240	1	37	62	157	40	18	0	17	148	105	33	27	11	5	10	14	13	13	950	4,86		

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z UG Tucznaz, GUS, Policji, Powiatowego Urzędu Pracy, ankiet konsultacyjnych.

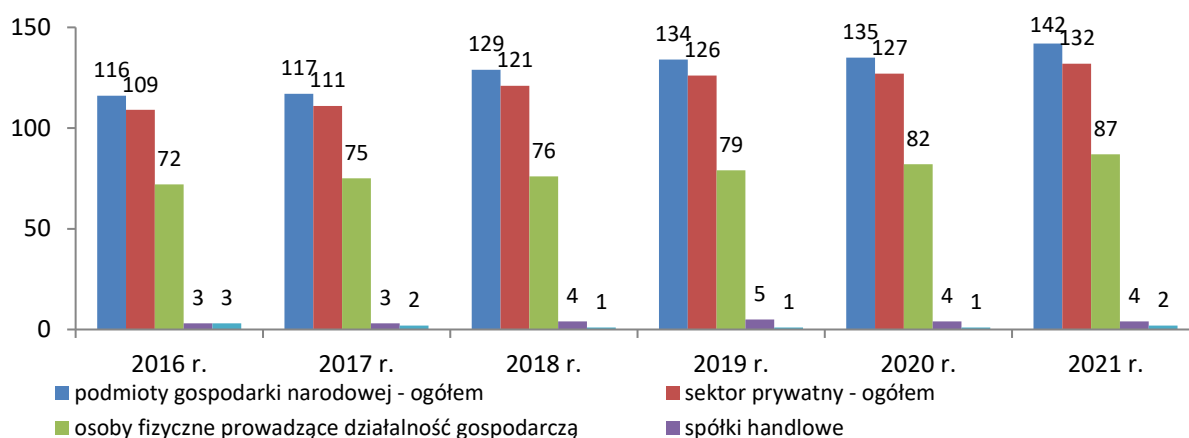
2.2. Diagnoza sfery gospodarczej

2.2.1. Przedsiębiorczość pozarolnicza

W 2021 r. na terenie Gminy Tucznna funkcjonowało 142 podmioty gospodarcze, z czego większość, bo aż 92,96% stanowiły podmioty zaliczane do sektora prywatnego. W sektorze prywatnym najwięcej podmiotów jest prowadzonych przez osoby fizyczne – 65,91%. Znacznie mniejszą część sektora prywatnego stanowią organizacje społeczne bo jedynie 10,61% oraz spółki handlowe 3,03%. Sektor publiczny w ogólnej liczbie podmiotów działających na terenie gminy stanowi niewielką część i wynosi 6,82%.

Wykres 2. Podmioty gospodarcze w poszczególnych sektorach funkcjonujących w latach 2016 r. – 2021 r. w gminie Tucznna.

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z GUS, BDL.

Na podstawie powyższego wykresu można zauważyć, że od roku 2019, kiedy to całkowita liczba podmiotów gospodarczych działających na terenie Gminy Tucznna miała najniższą wartość i wynosiła 116 liczba podmiotów systematycznie rok do roku wzrasta.

Według danych z rejestru REGON wśród podmiotów posiadających osobowość prawną w gminie Tucznna najwięcej (8) to podmioty stanowiące spółki cywilne. Analizując rejestr pod kątem liczby zatrudnionych pracowników można stwierdzić, że najwięcej (139) jest mikroprzedsiębiorstw, zatrudniających 0 - 9 pracowników.

9,9% (14) podmiotów jako rodzaj działalności deklarowało rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo, jako przemysł i budownictwo swój rodzaj działalności deklarowało 25,4% (36) podmiotów, a 64,8% (92) podmiotów w rejestrze zakwalifikowana jest jako pozostała działalność.

Wśród osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w gminie Tucznna najczęściej deklarowanymi rodzajami przeważającej działalności są budownictwo (28.7%) oraz handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle (20.7%).

Szczegółowa charakterystyka poziomu przedsiębiorczości w poszczególnych miejscowościach gminy Tucznna zaprezentowana w poniższej tabeli.

Tabela 7. Koncentracja aktywności firm z sektora prywatnego w poszczególnych miejscowościach gminy Tucznna – jako średnia w przeliczeniu na jednego mieszkańca.

L.p.	Nazwa miejscowości	Liczba ludności ogółem	Liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą (bez gospodarstwa rolnego) w danej miejscowości	Liczba firm z sektora prywatnego w przeliczeniu na 1 mieszkańca w danej miejscowości	SUMA NIEKO-RZYSTNYCH ZJEWISK W SFERZE GOSPODARCZEJ (średnia war. na 1 mieszkańca: 0,02)
1.	Bokinka Królewska	234	5	0,02	1
2.	Bokinka Pańska	161	2	0,01	1
3.	Choroszczyńska	144	3	0,02	1
4.	Dąbrowica Duża	280	6	0,02	1
5.	Kalichowszczyzna	45	1	0,02	1
6.	Leniuszki	61	1	0,02	1
7.	Matiaszówka	145	2	0,01	1
8.	Mazanówka	141	2	0,01	1
9.	Międzyłes	192	4	0,02	1
10.	Ogrodniki	184	3	0,02	1
11.	Rozbitówka	73	1	0,01	1
12.	Tucznna	923	46	0,05	0
13.	Wiski	96	4	0,04	0
14.	Wólka Zabłocka	72	1	0,01	1
15.	Wólka Zabłocka Kolonia	131	4	0,03	0
16.	Władysławów	53	1	0,02	1
17.	Żuki	106	3	0,03	0
SUMA:		3 041	89	0,38	13

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z UG Tucznna i bazy REGON.

2.3. Diagnoza sfery środowiskowej

Środowisko przyrodnicze to ogół elementów przyrodniczych, w szczególności powierzchnia ziemi łącznie z glebą, kopaliny, wody, powietrze, świat roślinny i zwierzęcy, a także krajobraz znajdujący się w stanie naturalnym, jak też przekształcony w wyniku działalności człowieka.

Walory krajobrazowe środowiska to wartości ekologiczne, estetyczne, widokowe i kulturowe terenu oraz związane z nimi elementy przyrodnicze ukształtowane przez przyrodę lub w wyniku działalności człowieka.

2.3.1. Rzeźba terenu

Rzeźba gminy posiada wyraźne piętno polodowcowe. Jest monotonna, słabo rozczłonkowana i mało zróżnicowana pod względem genetycznym. Obszar gminy jest niemal płaski, na którym różnice wysokości nie przekraczają 13 m. Wysokości nad poziom morza wahają się od 147 m w części północnej do 160 m w części południowej analizowanego terenu.

Współczesna rzeźba obszaru gminy została ukształtowana podczas zlodowacenia środkowopolskiego w czwartorzędzie. W podłożu znajdują się utwory kredy, trzeciorzędu i czwartorzędu, przy czym wśród osadów powierzchniowych dominują czwartorzędowe piaski, różnego pochodzenia oraz gliny zwałowe (wschodnia część gminy) i namuły.

2.3.2. Budowa geologiczna

Zgodnie z podziałem fizycznogeograficznym opracowanym przez J. Kondrackiego, gmina Tucznna położona jest w obrębie mezoregionów Równina Kodeńska oraz Zakłęsłość Łomaska, zaliczanych do subregionu Polesie Zachodnie.

Równina Kodeńska obejmuje niemal całą powierzchnię gminy. Jest to zdenudowana wysoczyzna morenowa płaska, z płatami powierzchni wodnolodowcowych z licznymi i rozległymi zagłębieniami pojeziernymi. Największe obszary, których powierzchnie zbudowane są z glin zwałowych występują w okolicach miejscowości Międzyże – Tucznna – Bokinka Królewska – Dąbrowica Duża. Różnice wysokości powierzchni na wysoczyźnie kształtują się na poziomie rzędu 1,0 – 3,5 m. Tylko miejscami krajobraz urozmaicają silnie zdenudowane (2–3 m wysokości względnej) pagórki kemowe oraz płytkie zagłębienia powstałe po martwym lodzie wypełnione namułami i torfami. Wysoczyzny opadają ku otaczającym je równinom wodnolodowcowym i pojeziernym połogimi stokami bez wyraźnych krawędzi.

Południowo – zachodnie obrzeża gminy Tucznna położone są w obrębie Zakłęsłości Łomaskiej. Ta łąkowo – leśna kraina tworzy płaską, wyrównaną powierzchnię, o niezbyt dużych deniwelacjach i cechach zdenudowanego sandru, a miejscami także wysoczyzny morenowej. Cechą charakterystyczną jest występowanie rozległych zagłębień bezodpływowych, będących zakumulowanymi równinami pojeziernymi. Na powierzchni dominują osady piaszczyste i piaszczysto – żwirowe wodnolodowcowe i rzeczno – jeziorne. Występują tutaj

liczne podmokłości, torfowiska i gytiowiska. Zatorfione są również doliny rzek, w tym odcinki rzeki Lutni.

Równiny wodnolodowcowe mają formę płatów o szerokości od kilku do około dziesięciu kilometrów, najczęściej wydłużonych w kierunku NW-SE. Stwierdzono je na obszarze od Tucznnej – Ogrodnik poprzez Wiski, od Tucznnej do Koszółów, od Bokinki Królewskiej do Zalutynia. Powierzchnia równin wodnolodowcowych jest prawie płaska, tylko w miejscach występowania pogrzebanych kemów deniwelacje dochodzą do 2–3 m. Pagórki kemowe stwierdzono na południe od Tucznnej (Tucznna – Sawiniec, Tucznna – Ogrodniki).

Równiny piasków przewianych koncentrują się w okolicy Tucznnej, Wisek oraz Międzyzlesia. Występują one na równinach wodnolodowcowych. Większości tych form towarzyszą wydmy podłużne, najczęściej o długości 300–400 m (rzadziej 700–800 m) i wysokości 1,5–3,0 m (sporadycznie do 4,5 m). Największe wydmy stwierdzono w okolicy Wisek.

Obszar wysoczyzny morenowej przecinają płytkie i stosunkowo wąskie doliny lewobrzeżnych dopływów Lutni o generalnym kierunku SE-NW oraz Czapelki i Grabara o kierunku SW-NE. Współczesny system rzeczny nawiązuje do rozmieszczenia starych obniżeń pojeziornych. Dlatego dna dolin rzecznych niejednokrotnie trudno jest oddzielić od powierzchni równin torfowych stanowiących pozostałości holocenijskich zbiorników jeziornych. Torfy w dolinach rzek występują dość powszechnie: ich miąższość waha się od 0,5 do 2,0 m, średnio około 1 m. Nad środkową Lutnią stwierdzono taras nadzalewowy o wysokości 1,5–2,5 m ponad poziom wody w rzece. Taras ten przechodzi bez wyraźnych granic w równinę wodnolodowcową i zdenudowaną wysoczyznę morenową. W terenie, granica między Zakłęsłością Łomaską a Równiną Kodeńską jest niewyraźna i ma jedynie charakter strefowy.

O warunkach geologiczno-inżynierskich decyduje kilka czynników – rodzaj i stan gruntów, morfologia terenu, głębokość położenia zwierciadła wód podziemnych, występowanie procesów geodynamicznych. Warunki korzystne dla budownictwa, związane są z piaszczystymi obszarami akumulacji wodnolodowcowej z okresu zlodowacenia Odry oraz w mniejszym stopniu z okresu zlodowacenia Warty. Obejmują one grunty spoiste w stanie zwartym, półzwartym i twardoplastycznym, a także grunty niespoiste zagęszczane i średniozagęszczane, na których nie występują zjawiska geodynamiczne. Głębokość zwierciadła wody gruntowej znajduje się poniżej 2 m p.p.t. Powierzchnie sandrowe w dużej mierze porastają kompleksy leśne, w okolicy Dąbrowicy.

Na pozostałym obszarze warunki sprzyjające budownictwu stanowią przede wszystkim wysoczyzny morenowe. Są to zwarte i półzwarte grunty spoiste (głównie gliny zwałowe). Są to małoskonsolidowane gliny zwałowe z okresu zlodowacenia warty. Obszary niekorzystne dla budownictwa obejmują tereny występowania gruntów słabonośnych, w tym nieskonsolidowanych gruntów spoistych o genezie zastoiskowej znajdujących się w stanie plastycznym i półplastycznym (mułki, ily) oraz pochodzenia organicznego i mineralno-organicznego. Są to torfy i namuły torfiaste oraz jeziorne piaski, mułki, kredy i gytie występujące w dolinach rzek i zagłębieniach bezodpływowych, charakterystycznych dla tych terenów. Warunki

niekorzystne występują także w dolinach rzecznych i zagłębieniach pojeziornych, a także na obszarach akumulacji wodnolodowcowej, gdzie piaszczysta pokrywa (nie przekraczająca 2 m miąższości) zalega na utworach słaboprzepuszczalnych (gliny zwałowe, iły, mułki zastoi-skowe). Na obszarach tych zwierciadło wód gruntowych występuje płycej niż 2 m p.p.t. Rejony utrudniające budownictwo występują w okolicy Ogrodnik i Międzylesia, a także w dolinach rzecznych Zielawy, Lutni i mniejszych cieków oraz obszarów zmeliorowanych. Ze względu na mało urozmaiconą rzeźbę i spadki terenu mniejsze niż 12%, nie obserwuje się tutaj zjawisk geodynamicznych ani obszarów predysponowanych do ich powstawania.

2.3.3. Gleby

Gminę Tucznna cechuje typowo rolniczy charakter. Gmina Tucznna zaliczana jest do bialskopodlaskiego regionu glebowo – rolniczego (wg IUNiG w Puławach).

Gleby w gminie charakteryzują się generalnie słabą żyznością. Występują głównie gleby V i VI klasy bonitacyjnej. Dominują tu gleby pseudobielicowe i brunatne wyługowane.

W obniżeniach pojeziornych występują gleby bagienne. Grunty klasy III zajmują niespełna 0,5% powierzchni użytków rolnych, a klasy I i II nie występują. Gleby najslabsze zlokalizowane są głównie na terenie sołectw: Wiski oraz Choroszczyńska. Najlepsze gleby (IIIa, IIIb) występują w granicach sołectw: Bokinka Pańska oraz Rozbitówka. Są to w przewadze gleby bielicowe i pseudobielicowe, rzadziej brunatne i czarne ziemie, należące do kompleksu żyniego bardzo dobrego i dobrego oraz zbożowo-pastewnego mocnego.

Użytki zielone występują przede wszystkim wzdłuż rzek i zajmują głównie gleby torfowe i torfowo – murszowe, zajęte przeważnie przez kompleksy użytków zielonych tj.: łąki i pastwiska. Na obszarach położonych w większych odległościach od cieków, obejmują tereny z glebami wytworzonymi na pyłach i piaskach wodnego pochodzenia. Występujące na terenie gminy użytki zielone zaliczone są do kompleksu 2z (średniego) i 3z (słabego), charakteryzujące się średnią wartością produkcyjną, mającą wyraz w niezbyt wysokich plonach siana (1,5 – 2 t/ha siana średniej i słabej jakości).

2.3.4. Zasoby wodne

Wody powierzchniowe i podziemne

Wody powierzchniowe

Pod względem hydrograficznym, obszar gminy położony jest w regionie wodnym Wisły Środkowej i należy do zlewni Bugu.

W gminie Tucznna nie ma dużych cieków wodnych, ale w jej granicach rozpoczyna bieg kilka lokalnych cieków wodnych, w tym Lutnia (dopływ Zielawy), Werbia (dopływ Lutni), Struga (dopływy rzeki Piszczanki), Czapelka (dopływ rzeki Krzna) oraz Grabar (dopływ rzeki Bugu). Grabar wraz ze swoimi dopływami odwadnia wschodnią część gminy Tucznna. Rzeka jest lewobrzeżnym dopływem Bugu mającym swoje ujście w okolicach Kodnia. Pozostała część gminy znajduje się w dorzeczu Zielawy oraz Czapelki, które odprowadzają swoje wody

w kierunku północnym do rzeki Krzny. Czapelka drenuje północną część gminy w okolicach miejscowości Choroszczyzna. Pozostała część gminy jest odwadniana przez prawobrzeżny dopływ rzeki Zielawy, a mianowicie przez rzekę Lutnię. Wszystkie w/w rzeki posiadają charakter rzek nizinnych, co przejawia się względnie małą roczną zmiennością prędkości i wielkości ich przepływu. Są one zasilane głównie przez opady atmosferyczne. Sieć hydrograficzna gminy została w znacznym stopniu przekształcona, w wyniku prac melioracyjnych. Aktualnie rzeki płyną w większości w wyprostowanych, sztucznie utworzonych kanałach. Towarzyszy im system rowów melioracyjnych odwadniających dna dolin i obniżen. Na obszarze gminy, nie występują rzeki płynące w swoich naturalnych korytach. W związku z tym, aktualne rozmieszczenie oraz charakter bagien, podmokłości i okresowych rozlewisk w znacznym stopniu odbiega od naturalnego obrazu sprzed melioracji.

Sieć hydrograficzną uzupełniają obszary stale podmokłe i zabagnione, w dużej mierze zmeliorowane, pokryte siecią rowów melioracyjnych i kanałów odwadniających. Największe z nich to: bagno „Koziołek” (na północny wschód od miejscowości Tucznaz), uroczysko „Szpiczak” (na południe od miejscowości Wiski), uroczyska „Grabianka”, „Krynki” i „Morgi” (na zachód od miejscowości Bokinka Królewska). Zatorfione są również niektóre odcinki rzeki Lutni.

Obszar gminy dzielony jest na siedem jednolitych części wód powierzchniowych, obejmujących zlewnie lokalnych cieków płynących w granicach gminy oraz w jej sąsiedztwie:

- RW 2000232663949 – Grabar – obejmująca północno – wschodnią, wschodnią oraz południowo – wschodnią część gminy,
- RW 2000232664882 – Lutnia od źródeł do Strugi – obejmująca zachodnią i południowo – zachodnią część gminy,
- RW 20002326648849 – Werbia – obejmująca północno – zachodnią część gminy,
- RW 2000232664989 – Czapelka – niewielki fragment w północnej części gminy,
- RW 20002326648529 – Grabarka - niewielki fragment w południowej części gminy,
- RW 2000232663889 – Romanówka – obrzeża południowej części gminy,
- RW 2000232663932 – Sajówka – obrzeża wschodniej części gminy.

Wody podziemne

Gmina Tucznaz położona jest w lubelsko-podlaskim (IX) regionie hydrogeologicznym, subregionie podlaskim IX1 (Paczyński (red), 1995). W jej granicach wyróżnia się dwa użytkowe piętra wodonośne: czwartorzędowe i trzeciorzędowe. Utwory kredowe, ze względu na niekorzystne wykształcenie litologiczne (kreda piaszczysta), pomimo stosunkowo płytkiego zalegania nie stanowią wodonośca dla użytkowego poziomu wodonośnego.

Czwartorzędowe piętro wodonośne występuje na większości obszaru gminy, a poziomy użytkowe są głównymi poziomami wodonośnymi na przeważającej jej części. W obrębie piętra czwartorzędowego wyróżnia się dwa poziomy użytkowe różniące się rozprzestrzenieniem i głębokością zalegania. Poziom głębszy (dolny) występuje powszechnie na terenie gminy i związany jest z piaszczystymi, rzadziej piaszczysto-żwirowymi utworami fluwio-

glacialnymi z okresu zlodowaceń południowopolskich. Miąższość utworów wodonośnych wynosi zwykle 5–20 m (lokalnie do ponad 40 m), a strop warstwy wodonośnej występuje na głębokości 15–50 m p.p.t. Jest to zbiornik o charakterze porowym, a zwierciadło wody ma charakter napięty. Zasilanie wód tego piętra następuje w drodze bezpośredniej infiltracji opadów atmosferycznych, a także przez dopływ wody z przyległych obszarów i infiltrację wód powierzchniowych. Miejscami pozostaje on w łączności hydraulicznej z poziomem trzeciorzędowym. Poziom czwartorzędowy ujmuje ujęcie komunalne w Tucznaznej.

Górny poziom czwartorzędowy ma mniejsze rozprzestrzenienie. Jego zasięg ogranicza się do strefy wzdłuż wschodniej i północno-wschodniej granicy gminy oraz północnego odcinka doliny Lutni. Warstwę wodonośną tworzą w nim piaski pochodzące zlodowaceń środkowopolskich i północnopolskich. Miąższość warstwy wodonośnej jest zróżnicowana od kilku do kilkunastu metrów i występuje ona na głębokości do 10 m. Zwierciadło wody ma zwykle charakter swobodny lub jest pod niewielkim napięciem. Mała zasobność i odporność na antropopresję tego poziomu sprawia, że jest on ujmowany głównie studniami kopanymi. Wyjątkiem jest wschodnia część gminy, gdzie poziom ten w łączności z poziomem górnym posiada korzystne parametry hydrogeologiczne. Ujmują go studnie wiercone w Międzyzylesiu, z których uzyskano wydajności 15 m³/h przy depresjach 9,0 i 3,3, m.

Generalnie parametry hydrogeologiczne piętra czwartorzędowego są słabe, gdyż potencjalną wydajność pojedynczej studni dla całego obszaru określono od 5 do 30 m³/h. Wzajemna więź hydrauliczna obydwu poziomów czwartorzędowych sprawia, że można mówić o wspólnym zwierciadle wody w utworach czwartorzędowych.

Trzeciorzędowe piętro wodonośne związane jest ze strefą zalegania utworów miocenu, rzadziej oligocenu. Występuje tylko wąskim pasem wzdłuż wschodniej i północnowschodniej części gminy. Jako poziom użytkowy jego zasięg ogranicza się tylko do części północno-wschodniej, na pozostałym obszarze ma charakter podrzędny. Warstwę wodonośną tego piętra stanowią piaski drobno- i średnioziarniste o miąższości 10-20 m, w których występują wody o zwierciadle napiętym. Ich zasilanie odbywa się w drodze infiltracji opadów atmosferycznych, a także przez dopływ z przyległych obszarów.

Wody podziemne na obszarze gminy Tucznazna wykorzystywane są głównie do zaopatrzenia ludności, w mniejszym stopniu w rolnictwie, a w marginalnym w przemyśle. Ujęcia wód podziemnych znajdują się w miejscowościach: Tucznazna oraz Wólka Zabłocka.

Gmina Tucznazna znajduje się w obrębie jednolitej części wód podziemnych nr 67 (PLGW200067).

2.3.5. Klimat i krajobraz

Klimat

Klimat obszaru gminy warunkowany jest dopływem mas powietrza o cechach kontynentalnych, charakteryzujących się występowaniem dużych rocznych amplitud temperatur (ostrą zimą i ciepłym latem) oraz przewagą opadów letnich nad zimowymi. Średnia roczna temperatura powietrza wynosi około 7°C. Najcieplejszym miesiącem jest lipiec, ze średnią temperaturą +18,2°C. Najzimniejszym natomiast styczeń, dla którego średnia temperatura wynosi -4,1°C. W ciągu roku występuje średnio 263 dni nasłonecznionych. Średnia roczna ilość opadów kształtuje się na poziomie ok. 547 mm. Średnia roczna wilgotność powietrza wynosi ok. 68 – 70%. Przeważają wiatry północno – zachodnie, o średniej prędkości 3 – 3,5 m/s. Wiatry silne występują przez około 12 dni w roku. Okres wegetacyjny trwa 205 – 210 dni. Pokrywa śnieżna zalega na obszarze gminy średnio 101 – 110 dni. W ciągu roku występuje ok. 160 dni bez przymrozków. Sporadycznie temperatury poniżej 0°C notuje się w maju i we wrześniu. Mikroklimat w poszczególnych częściach gminy może ulegać niewielkim modyfikacjom, wynikającym z uwarunkowań lokalnych tj.: rzeźby terenu, głębokości zalegania wód gruntowych, rodzaju podłoża i szaty roślinnej oraz obecności wód powierzchniowych.

Krajobraz

Krajobraz gminy Tuczná na przeważającym obszarze nosi cechy krajobrazu kulturowego. Na terenach znajdujących się pod presją antropogeniczną wyróżnia się 2 podtypy krajobrazu, a mianowicie:

- otwarty krajobraz rolniczy - dominujący typ na obszarze gminy. Krajobraz ten tworzą płaskie powierzchnie o dużych areałach, zajęte przez mozaikę pól uprawnych, śródpolnych grup bądź pasm zadrzewień oraz oczek wodnych;
- krajobraz zabudowy wiejskiej, obejmujący formy tradycyjnych i współczesnych budynków mieszkalnych, gospodarczych i innych wraz z ich układem urbanistycznym.

Drugim typem wyróżniającym się na tle gminy jest krajobraz naturalny, obejmujący przede wszystkim doliny rzeczne wraz z torfowiskami i terenami podmokłymi oraz tereny leśne.

2.3.6. Obszary chronione

Na formy ochrony przyrody w rozumieniu ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody składają się parki narodowe, rezerваты przyrody, parki krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu, obszary Natura 2000, pomniki przyrody, stanowiska dokumentacyjne, użytki ekologiczne, zespoły przyrodniczo-krajobrazowe oraz ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów.

Korytarze ekologiczne

Najważniejszą funkcją korytarzy migracyjnych jest umożliwienie rozprzestrzeniania się gatunków i ukierunkowania przepływu materii i informacji biologicznej w krajobrazie.

Przez obszar gminy przebiega korytarz ekologiczny o randze ponadlokalnej, wyznaczony w ramach koncepcji z 2012 r. opracowanej przez Zakład Badania Ssaków PAN w Białowieży (obecnie Instytut Biologii Ssaków) pod kierownictwem prof. dr. hab. W. Jędrzejewskiego, a mianowicie:

- **Korytarz Polesie** – Puszcza Mielnicka GW-3 (obejmujący niemal całą część gminy Tucznazna, z wyjątkiem miejscowości Choroszczyzna, Dąbrowica Duża w części północnej oraz Wólka Zabłocka, Wólka Zabłocka Kolonia, Rozbitówka, Międzyłże w części wschodniej - stanowi on fragment Korytarza Wschodniego).

Korytarz ten stanowi ważne ogniwo łączności ekologicznej w skali Europy.

Na terenie gminy Tucznazna, wyróżnia się także lokalne korytarze ekologiczne. Są to drogi migracyjne mniejszej skali, niemniej równie ważne w prawidłowym funkcjonowaniu ekosystemów. Należy do nich zaliczyć doliny rzeczne Lutnii, Werpii, Strugi, Czapelki oraz Grabaru, pełniące rolę łącznika między oddalonymi siedliskami zwierząt wewnątrz obszaru opracowania (obszarami węzłowymi), a także między sąsiednimi gminami. Podobną funkcję spełniają zwarte zadrzewienia i zakrzewienia, a także pasma użytków zielonych.

Przyrodniczy System Gminy (PSG)

Nadrzędnym celem systemu przyrodniczego gminy jest powiązanie ze sobą najcenniejszych zasobów naturalnych obszaru gminy, jak również ochrona tych zasobów. Sprawne funkcjonowanie tego systemu zapewnia prawidłowy rozwój poszczególnych ekosystemów, wymianę genetyczną, a także możliwość migracji zarówno roślin jak i zwierząt.

Podstawowe elementy PSG to doliny rzeczne wraz z torfowiskami i terenami bagiennymi, pełniące rolę *łączników* pomiędzy *obszarami węzłowymi*, zlokalizowanymi głównie w dużych kompleksach leśnych. Ponadto wyróżnia się tzw. *sięgacze ekologiczne*, a więc obszary stanowiące krótkie odcinki łącznikowe pomiędzy poszczególnymi elementami systemu.

Obszary węzłowe w gminie Tucznazna stanowią kompleksy leśne i są to:

- Las Bór i Czerwona Dębina zlokalizowane w północno – wschodniej części gminy Tucznazna,
- Las Dąbrowa położony w zachodnio – centralnej części gminy Tucznazna,
- Las Buława położony w południowo – wschodniej części gminy Tucznazna.

Obszary łącznikowe w gminie Tucznazna stanowią doliny rzek przepływających przez gminę Tucznazna i są to:

- dolina rzeki Strugi – biegnie przez obszar gminy z południa w kierunku północno – zachodnim, wzdłuż koryta rzeki Strugi, omijając miejscowość Tucznazna po stronie południowo – zachodniej,

- dolina Grabaru – zaczyna się na północ od wsi Mazanówka i biegnie w kierunku wschodnim wzdłuż koryta rzeki Grabar,
- dolina Lutni – przebiega przez południowo – zachodnią część gminy,
- dolina Werpii – biegnie na północ od miejscowości Tucznna, przez miejscowości Dąbrowica Duża i dalej w kierunku gminy Piszczac.

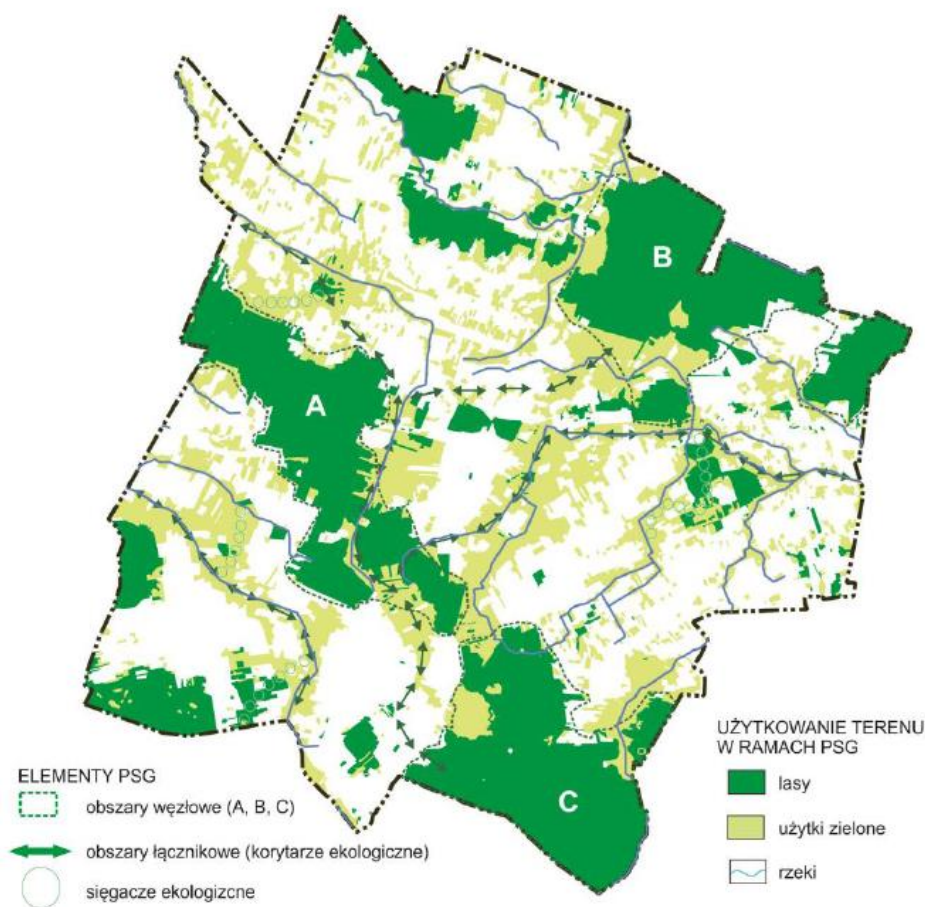
Sięgacze ekologiczne - obejmują pasma zagajników, łąk, zarośli oraz mniejszych terenów zalesionych i zadrzewień.

Najcenniejsze obszary przyrodnicze gminy tworzą mozaikę zróżnicowanych ekosystemów, zlokalizowanych w różnych częściach gminy. Dotychczasowe użytkowanie przestrzeni przyrodniczej spowodowało, że w niektórych terenach obserwuje się wyraźne zgrupowania walorów, podczas, gdy znaczne połacie gminy są ich pozbawione. Jest to podstawowa przesłanka do utworzenia w gminie Tucznna przyrodniczego systemu, który na skalę lokalną będzie obejmował wszystkie tereny decydujące o jakości środowiska naturalnego, wyróżniające się pod względem wartościowych siedlisk i miejsc występowania licznych gatunków chronionych.

Obszary Natura 2000 i pomniki przyrody

Na terenie Gminy Tucznna nie występują obszary Natura 2000 i pomniki przyrody.

Mapa 6. System przyrodniczy gminy Tucznna.

Źródło: opracowanie własne

2.3.2. Przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska

W Gminie na tym etapie diagnozy stwierdzono występowanie negatywnych zjawisk w obszarze środowiska naturalnego, w szczególności obecność odpadów wyrobów zawierających azbest, czy też odpadów niebezpiecznych.

Szczegółowe dane dotyczące przedmiotowych zjawisk zawiera poniższa tabela.

Tabela 8. Obecność odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska w poszczególnych miejscowościach gminy Tucznna.

L.p.	Nazwa miejscowości	Liczba ludności ogółem	Duże lub znaczne ilości azbestu ogółem w danej miejscowości (TAK/NIE)	Duże ilości wyrobów zawierających azbest (w tonach) w przeliczeniu do 1 mieszkańca (TAK/NIE)	Występowanie substancji niebezpiecznych (TAK/NIE)	SUMA NIEKORZYSTNYCH ZJEWISK W SFERZE ŚRODOWISKOWEJ (1,52)
1.	Bokinka Królewska	234	TAK	0	0	1
2.	Bokinka Pańska	161	TAK	TAK	0	2
3.	Choroszczyzna	144	TAK	0	0	1
4.	Dąbrowica Duża	280	TAK	TAK	TAK	3
5.	Kalichowszczyzna	45	0	TAK	0	1
6.	Leniuszki	61	0	TAK	0	1
7.	Matiaszówka	145	TAK	TAK	0	2
8.	Mazanówka	141	TAK	TAK	0	2
9.	Międzyleś	192	TAK	TAK	0	2
10.	Ogrodniki	184	TAK	TAK	0	2
11.	Rozbitówka	73	0	TAK	0	1
12.	Tucznna	923	TAK	0	TAK	2
13.	Wiski	96	0	TAK	0	1
14.	Wólka Zabłocka	72	0	TAK	0	1
15.	Wólka Zabłocka Kolonia	131	TAK	0	0	1
16.	Władysławów	53	0	TAK	0	1
17.	Żuki	106	TAK	TAK	0	2
SUMA:		3 041	11	12	2	26

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z Urzędu Gminy Tucznna.

2.4. Diagnoza sfery przestrzenno-funkcjonalnej

2.4.1. Dziedzictwo kulturowe

Gmina Tucznazna położona jest w paśmie pogranicza kulturowego wyznaczonego w „Planie zagospodarowania przestrzennego województwa lubelskiego”. W ramach kształtowania i utrwalania tożsamości regionalnej oraz turystycznego wykorzystania potencjału kulturowego wskazano pasma kulturowe, traktowane jako wielkoprzestrzenne struktury wyznaczone na obszarach koncentracji potencjału kulturowego pozwalającego na ukierunkowanie rozwoju turystyki i zintegrowany rozwój infrastruktury turystycznej. Pasma pogranicze kulturowe, obejmuje wschodnią część województwa lubelskiego, w tym gminę Tucznazna, a jego zasięg zdelimitowano poprzez obiekty sakralne 3 religii tj. chrześcijaństwa, judaizmu i islamu.

Krajobraz kulturowy gminy, zdefiniowano jako ukształtowany przez człowieka krajobraz, wymagający ciągłych zabiegów w celu zachowania jego walorów. Zaliczono do niego zwartą i rozproszoną zabudowę wiejską, pola uprawne oraz łąki i pastwiska. W odbiorze krajobrazu kulturowego istotną rolę pełni historyczny układ kompozycji zabudowy oraz dominanty przestrzenne. Należą do nich między innymi obiekty sakralne: zabytkowy kościół w Tucznaznej, kościół w Choroszczyńce oraz cerkiew w Międzyzlesiu, a także zieleń kompleksów leśnych. Liczną grupę stanowią akcenty małej architektury w postaci krzyży i kapliczek przydrożnych.

Obiekty wpisane do rejestru zabytków

Na terenie gminy Tucznazna występuje jeden obiekt zabytkowy, objęty ścisłą ochroną konserwatorską poprzez wpis do rejestru zabytków: Zabytkowy zespół kościoła parafialnego p.w. św. Anny w Tucznaznej, wzniesiony w latach 1879 – 1882 (obwieszczenie Nr 1/2021 Lubelskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Lublinie z dnia 12 stycznia 2021 roku w sprawie wykazu zabytków wpisanych do rejestru zabytków nieruchomych województwa lubelskiego i rejestru zabytków archeologicznych województwa lubelskiego).

Obiekty wpisane do gminnej ewidencji zabytków

W wykazie Gminnej Ewidencji Zabytków Gminy Tucznazna, przyjętym Zarządzeniem Nr 2/14 Wójta Gminy Tucznazna z dnia 7 stycznia 2014 r. ujętych zostało 72 obiekty, wśród których na szczególną uwagę zasługują:

Cmentarze

Na terenie gminy znajdują się cmentarze, które wpisane zostały do gminnej ewidencji zabytków. Znajdują się one w następujących sołectwach:

- Bokinka Pańska - cmentarz rzymskokatolicko –prawosławny poł. XIX w.,
- Choroszczyńka - cmentarz prawosławny poł. XIX w.,
- Choroszczyńka - cmentarz rzymskokatolicki 1 poł. XIX w.,
- Leniuszki - cmentarz prawosławny 2 poł. XIX w.,
- Międzyzleś - cmentarz epidemiczny 1879 r.,
- Międzyzleś- cmentarz prawosławny XIX w.,

- Tucznna - cmentarz rzymskokatolicki XIX w,
- Źuki - cmentarz epidemiczny XIX w.

Tabela 9. Wykaz obiektów ujętych w gminnej ewidencji zabytków gminy Tucznna.

L.p.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Czas powstania
1.	Bokinka Królewska	dom	Bokinka Królewska 45	I. 30-te XXw.
2.	Bokinka Królewska	kapliczka przydrożna	dz. nr 395 (droga)	1 poł. XXw.
3.	Bokinka Królewska	kapliczka przydrożna	przy skrzyżowaniu drogi do Tucznnej z drogą gruntową do Dąbrowicy Dużej	1 ćw. XXw.
4.	Bokinka Królewska	kapliczka św. Jana i krzyż drewniany	w lesie, dz. nr 245	pocz. XXw.
5.	Bokinka Pańska	cmentarz rzymskokatolicko - prawosławny	dz. nr 153	poł. XIXw.
6.	Bokinka Pańska	dom, po II wojnie św. - szkoła /do I.70-tych XXw.	Bokinka Pańska 42	I. 30-te XXw.
7.	Bokinka Pańska	krzyż drewniany, postawiony przez właścicieli przedwojennego folwarku	w polu, na granicy działek nr 198/2 i 204/1	pocz. XXw.
8.	Bokinka Pańska	krzyż dziękczynny	np. domu nr 50, dz. nr 1178 (droga)	1 poł. XXw.
9.	Bokinka Pańska	miejsce pamięci - upamiętnienie rozstrzelanych przez okupanta w tym miejscu mieszkańców wsi Bokinka Pańska	dz. nr 1306	I. 40-te XXw.
10.	Choroszczyzna	cmentarz prawosławny	dz. nr 124	2 poł. XIXw.
11.	Choroszczyzna	cmentarz rzymskokatolicki	dz. nr 793 (cz.)	1 poł. XIXw.
12.	Choroszczyzna	dom	Choroszczyzna 16	k. XIXw.
13.	Choroszczyzna	dom	Choroszczyzna 4	1 poł. XXw.
14.	Choroszczyzna	dom	Choroszczyzna 43	1899r.
15.	Choroszczyzna	dom	Choroszczyzna 44	1923r.
16.	Choroszczyzna	dom	Choroszczyzna 5	I. 30-te XXw.
17.	Choroszczyzna	dom	Choroszczyzna 51	1 poł. XXw.
18.	Choroszczyzna	dom	Choroszczyzna 55	1 ćw. XXw.
19.	Choroszczyzna	dom	Choroszczyzna 60	1 ćw. XXw.
20.	Choroszczyzna	dom	Choroszczyzna 61	1 ćw. XXw.
21.	Choroszczyzna	dom	Choroszczyzna 66	1 ćw. XXw.
22.	Choroszczyzna	dom	Choroszczyzna 69	1 ćw. XXw.
23.	Dąbrowica Duża	kapliczka	przy posesji nr 44	1 poł. XXw.
24.	Dąbrowica Duża	kapliczka przydrożna	przy skrzyżowaniu dróg do Tucznnej i do Choroszczyzki	pocz. XXw.
25.	Kalichowszczyzna	spichlerz	Kalichowszczyzna 10	1 poł. XXw.
26.	Leniuszki	cmentarz prawosławny	dz. nr 339	2 poł. XIXw.
27.	Leniuszki	dom	Leniuszki 3	I. 30-te XXw.
28.	Leniuszki	dom	Leniuszki 4	I. 20-te XXw.
29.	Matiaszówka	krzyż	przy posesji nr 40	1 ćw. XXw.
30.	Mazanówka	krzyż	przy posesji nr 7, dz. nr 386/6	1 ćw. XXw.
31.	Mazanówka	krzyż drewniany	np. posesji nr 5, dz. nr 745	1 poł. XXw.
32.	Mazanówka	krzyż drewniany	przy posesji nr 8,	1940 r.

			dz. nr 383/2	
33.	Międzyleś	cmentarz epidemiczny	dz. nr 161	1879r.
34.	Międzyleś	cmentarz prawosławny	dz. nr 132	XIXw.
35.	Międzyleś	dom	Międzyleś 37	I. 20-te XXw.
36.	Międzyleś	dom	Międzyleś 39	I. 20-te XXw.
37.	Międzyleś	dom	Międzyleś 69	I. 30-te XXw.
38.	Międzyleś	krzyż pamiątkowy	przy posesji nr 34	1939r.
39.	Międzyleś	szkoła	Międzyleś 29	I. 30-te XXw.
40.	Ogrodniki	krzyż drewniany	np. posesji nr 28	1946r.
41.	Ogrodniki	krzyż drewniany	przy posesji nr 53, dz. nr 44	1944r.
42.	Ogrodniki	krzyż drewniany	za wsią, na rozstaju polnych dróg, dz. nr 125	1 poł. XXw.
43.	Rozbitówka	dom	Rozbitówka 25	I. 20-te XXw.
44.	Tucznna	cmentarz rzymskokatolicki	dz. nr 260 (cz.)	XIXw.
45.	Tucznna	dom	Tucznna 26	1 ćw. XXw.
46.	Tucznna	figura Matki Boskiej	plac przed kościołem, dz. nr 3549	1946r.
47.	Tucznna	kostnica w zespole kościoła pw. św. Anny	dz. nr 502/1	1880 - 1882r.
48.	Tucznna	kościół parafialny pw. św. Anny	Tucznna 18A	1879 - 1882r.
49.	Tucznna	miejsce pamięci narodowej - upamiętnienie bohaterów powstania styczniowego	dz. nr 368/5	XIXw., 1993r.
50.	Tucznna	miejsce pamięci narodowej - upamiętnienie poległych za ojczyznę mieszkańców w I i II wojnie św. mieszkańców Tucznnej	dz. nr 502/1	XXw.
51.	Tucznna	ogrodzenie z bramą w zespole kościół pw. św. Anny	dz. nr 502/1	1880 - 1882r.
52.	Tucznna	wiatrak koźlak	Tucznna 143	1923r.
53.	Tucznna	zespół kościoła parafialnego pw. św. Anny	dz. nr 502/1	2 poł. XIXw.
54.	Wiski	dom	Wiski 13	1 ćw. XXw.
55.	Wiski	dom	Wiski 14	1 ćw. XXw.
56.	Wiski	kapliczka przydrożna	dz. nr 1418/2	2 poł. XIXw.
57.	Wiski	kapliczka przydrożna	na granicy działek nr 1418/3 (droga) i 1440 (droga)	poł. XXw.
58.	Władysławów	dwa krzyże - upamiętnienie zabitych przez okupanta mieszkańców	na granicy działek nr 34 i 77 (droga)	XIXw.
59.	Władysławów	pozostałości założenia dworsko - ogrodowego	dz. nr 176	XIXw.
60.	Władysławów	park w założeniu dworsko- ogrodowym	dz. nr 176	XIXw.
61.	Wólka Zabłocka	dom	Wólka Zabłocka 12	I. 20-te XXw.
62.	Wólka Zabłocka	dom	Wólka Zabłocka 25	I. 30-te XXw.
63.	Wólka Zabłocka	dom	Wólka Zabłocka 27	I. 30-te XXw.
64.	Wólka Zabłocka	młyn parowy, ob. elektryczny	dz. nr 650	1905 - 1907r.
65.	Żuki	cmentarz epidemiczny	dz. nr 464 (cz.) i 659 (cz.)	XIXw.

66.	Żuki	figura Matki Boskiej Niepokalanej	dz. nr 176	1946r.
67.	Żuki	kapliczka św. Jana, drewniana	w lesie, dz. nr 821	1 poł. XXw.
68.	Żuki	krzyż drewniany	dz. nr 654 (droga)	1 ćw. XXw.
69.	Żuki	krzyż drewniany	przy posesji nr 10	1 poł. XXw.
70.	Żuki	krzyż drewniany	przy posesji nr 6	1 poł. XXw.
71.	Żuki	krzyż drewniany	przy posesji nr 7	1 poł. XXw.
72.	Żuki	mogiła z II wojny światowej	np. posesji nr 4	II wojna św.

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z Urzędu Gminy.

2.4.2. Kultura

W skład infrastruktury kultury wchodzi przede wszystkim takie placówki jak: Gminny Ośrodek Kultury i Sportu w Tucznnej, Gminna Biblioteka Publiczna, Środowiskowy Dom Samopomocy w Międzyzlesiu, Klub seniora, strażnice (remizy strażackie) oraz świetlice wiejskie.

Ważną rolę w zaspakajaniu potrzeb kulturalnych mieszkańców gminy Tucznna pełni Gmina Biblioteka Publiczna w Tucznnej (dysponująca księgozbiorem zawierającym ok. 12 tys. woluminów) oraz Środowiskowy Dom Samopomocy w Międzyzlesiu. W wymienionych placówkach odbywają się: wystawy, konkursy plastyczne i literackie oraz imprezy okolicznościowe itd.

Tabela 10. Dostęp do infrastruktury kultury oraz jej stan na poziomie poszczególnych miejscowości gminy Tucznna.

L.p.	Miejscowość	Infrastruktura kultury (biblioteka, dom samopomocowy, świetlica, klub seniora, remiza strażacka, świetlica wiejska itp.)	Stan: zły, zadowalający, dobry
1.	Bokinka Królewska	Świetlica	Dobry
2.	Bokinka Pańska	Świetlica	Zły
3.	Choroszczyzna	Dom Strażaka	Zły
4.	Dąbrowica Duża	Dom Strażaka, Budynek po byłej szkole	Zły
5.	Kalichowszczyzna	Plac zabaw	Zadowalający
6.	Leniuszki	Brak	Nie dotyczy
7.	Matiaszówka	Świetlica, Do Strażaka	Zły
8.	Mazanówka	Świetlica	Zadowalający
9.	Międzyzleś	Dom Strażaka	Zły
10.	Ogrodniki	Świetlica	Zły
11.	Rozbitówka	Świetlica	Zły
12.	Tucznna	Dom Strażaka, Zespół Szkolno-Przedszkolny, Biblioteka	Zły
13.	Wiski		
14.	Wólka Zabłocka	Świetlica wiejska	Dobry
15.	Wólka Zabłocka Kolonia	Brak	Nie dotyczy
16.	Władysławów	Altana	Zadowalający
17.	Żuki	Świetlica	Dobry
Razem:		-	-

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z Urzędu Gminy Tucznna.

Szczegółowe dane zawiera poniższa tabela.

Tabela 11. Poziom wyposażenia w infrastrukturę techniczną i jakość terenów publicznych w poszczególnych miejscowościach gminy Tuczná.

L.p.	Nazwa miejscowości	Liczba ludności ogółem	Niewystarczające wyposażenie w infrastrukturę techniczną (TAK/NIE)	Deficyt lub niskiej jakości tereny publiczne (TAK/NIE)	SUMA NIEKORZYSTNYCH ZJEWISK W SFERZE PRZESTRZENNO-ŚRODOWISKOWEJ (1,59)
1.	Bokinka Królewska	234	TAK	TAK	2
2.	Bokinka Pańska	161	TAK	TAK	2
3.	Choroszczyńska	144	TAK	TAK	2
4.	Dąbrowica Duża	280	TAK	TAK	2
5.	Kalichowszczyzna	45	TAK	NIE	1
6.	Leniuszki	61	TAK	NIE	1
7.	Matiaszówka	145	TAK	TAK	2
8.	Mazanówka	141	TAK	NIE	1
9.	Międzyleś	192	TAK	TAK	2
10.	Ogrodniki	184	TAK	TAK	2
11.	Rozbitówka	73	TAK	NIE	1
12.	Tuczná	923	TAK	TAK	2
13.	Wiski	96	TAK	NIE	1
14.	Wólka Zabłocka	72	TAK	NIE	1
15.	Wólka Zabłocka Kolonia	131	TAK	TAK	2
16.	Władysławów	53	TAK	NIE	1
17.	Żuki	106	TAK	TAK	2
SUMA:		3 041	17	10	27

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z Urzędu Gminy Tuczná.

2.5. Diagnoza sfery technicznej

2.5.1. Gospodarka mieszkaniowa

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego w 2021 r. na terenie gminy Tucznna zlokalizowanych było 1 357 mieszkań o łącznej powierzchni użytkowej 115 696 m². Liczba mieszkań na przestrzeni analizowanego okresu w latach 2016-2021 zmniejszyła się o 65 mieszkań, co przełożyło się na zmniejszenie ich powierzchni użytkowej o 4,80%.

Szczegółowe dane dotyczące infrastruktury mieszkaniowej zawiera poniższa tabela.

Tabela 12. Charakterystyka zasobów mieszkalnych gminy Tucznna.

Wyszczególnienie	2016 r.	2017 r.	2018 r.	2019 r.	2020 r.	2021 r.
budynki	1 319	1 323	1 323	1 336	1 268	1 273
mieszkania	1 357	1 361	1 361	1 364	1 287	1 292
izby	5 379	5 400	5 400	5 414	5 005	5 033
powierzchnia użytkowa mieszkań	121 525	122 000	122 000	122 253	115 029	115 696

Źródło: GUS, 2021

Struktura wiekowa mieszkań Gminy Tucznna odznacza się wysokim udziałem mieszkań powstałych w latach 1918 – 1978. Technologia stosowana w tym okresie nie zapewnia należytej efektywności wykorzystania energii cieplnej. Jednak dzięki sukcesywnej termomodernizacji potrzeby grzewcze tych mieszkań są sukcesywnie poprawiane.

Na terenie Gminy Tucznna występują budynki użyteczności publicznej i budynki o przeznaczeniu mieszkaniowym w złym stanie technicznym, wymagające działań termomodernizacyjnych. Szczegółowe dane zawiera poniższa tabela.

Tabela 12. Stan techniczny budynków użyteczności publicznej i budynków o przeznaczeniu mieszkaniowym w poszczególnych miejscowościach Gminy Tucznna.

L.p.	Miejscowość	Budynki użyteczności publicznej - gdzie brak rozwiązań termomodernizacyjnych (czy spowodowane czymś innym niż brak środków?)	Zdegradowane obiekty budowlane w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym
1.	Bokinka Królewska		
2.	Bokinka Pańska	Świetlica wiejska – brak środków.	
3.	Choroszczynka	Dom Strażaka – brak środków.	
4.	Dąbrowica Duża	Dom Strażaka, Budynek po byłej szkolnej – brak środków	
5.	Kalichowszczyzna		
6.	Leniuszki		
7.	Matiaszówka	Świetlica wiejska, Dom Strażaka – brak środków.	
8.	Mazanówka		
9.	Międzyleś	Dom Strażaka – brak środków.	
10.	Ogrodniki	Świetlica wiejska – brak środków.	
11.	Rozbitówka	Świetlica wiejska – brak środków.	
12.	Tucznna		Budynek „Domu Nauczyciela”, Budynek Komunalny.
13.	Wiski	Świetlica wiejska – brak środków.	
14.	Wólka Zabłocka		
15.	Wólka Zabłocka Kolonia		
16.	Władysławów		
17.	Żuki		

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z Urzędu Gminy Tucznna.

Tabela 13. Stopień i skala degradacji stanu technicznego budynków i obiektów użyteczności publicznej i o przeznaczeniu mieszkaniowym oraz brak funkcjonowania rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów, w szczególności w zakresie efektywności energetycznej i ochrony środowiska w poszczególnych miejscowościach gminy Tucznna.

L.p.	Nazwa miejscowości	Liczba ludności ogółem	Występowanie zdegradowanych budynków i obiektów użyteczności publicznej (TAK/NIE)	Występowanie zdegradowanych obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym (TAK/NIE)	Występowanie budynków użyteczności publicznej, gdzie brak rozwiązań termomodernizacyjnych (TAK/NIE)	SUMA NIEKORZYSTNYCH ZJEWISK W SFERZE TECHNICZNEJ (1,94)
1.	Bokinka Królewska	234	TAK	TAK	TAK	3
2.	Bokinka Pańska	161	TAK	TAK	TAK	3
3.	Choroszczyńska	144	TAK	TAK	NIE	2
4.	Dąbrowica Duża	280	TAK	TAK	TAK	3
5.	Kalichowszczyzna	45	NIE	TAK	NIE	1
6.	Leniuszki	61	NIE	TAK	NIE	1
7.	Matiaszówka	145	TAK	TAK	TAK	3
8.	Mazanówka	141	NIE	TAK	NIE	1
9.	Międzyłes	192	TAK	TAK	TAK	3
10.	Ogrodniki	184	TAK	TAK	TAK	3
11.	Rozbitówka	73	NIE	TAK	NIE	1
12.	Tucznna	923	TAK	TAK	TAK	3
13.	Wiski	96	NIE	TAK	NIE	1
14.	Wólka Zabłocka	72	NIE	TAK	NIE	1
15.	Wólka Zabłocka Kolonia	131	TAK	TAK	NIE	2
16.	Władysławów	53	NIE	TAK	NIE	1
17.	Żuki	106	NIE	TAK	NIE	1
SUMA:		3 041	9	17	7	33

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z Urzędu Gminy Tucznna

3. Wyznaczenie i charakterystyka obszarów zdegradowanych

Zgodnie z ustawą o rewitalizacji za obszar zdegradowany uważany jest obszar miasta lub gminy, na którym w toku prac diagnostycznych zidentyfikowany został stan kryzysowy, przejawiający się koncentracją negatywnych zjawisk społecznych współwystępujących z negatywnymi zjawiskami, w co najmniej w jednej z sfer: **społecznej gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-technicznej**. W analizie diagnostycznej wykorzystane zostały mierniki i metody badawcze dostosowane do lokalnych uwarunkowań gminy Tucznna, które wynikają z charakteru dostępnych danych wykorzystanych w analizach, ale przede wszystkim z odmiennego charakteru potrzeb rewitalizacyjnych.

3.1. Wyznaczenie obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji

3.1.1. Delimitacja obszarów zdegradowanych

Sfera społeczna

W sferze społecznej przeanalizowano wymiary tj. **ubóstwo, bezrobocie, przestępczość, poziom edukacji, poziom kapitału społecznego oraz poziom uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym**.

W ramach diagnozy przeanalizowano negatywne zjawisko jakim jest **wykluczenie społeczne z powodu ubóstwa**.

W katalogu diagnozowanych zjawisk kryzysowych ubóstwo stanowi jeden z najpoważniejszych czynników kryzysotwórczych. Ubóstwo stanowi problem społeczny, który może skutkować niesamodzielnością mieszkańców, objawiającą się poprzez konieczność pozyskiwania pomocy społecznej, także w wymiarze wsparcia finansowego. W niektórych częściach gminy zauważyć można większą koncentrację mieszkańców, którzy mogą mieć problem z zapewnieniem sobie i swoim rodzinom podstawowych warunków do życia oraz możliwość spłaty kredytów i pożyczek.

Analizowano poniższe wskaźniki dotyczące **ubóstwa, tj.:**

- 1) liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa,
- 2) liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu bezdomności,
- 3) liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia,
- 4) liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności,
- 5) liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby,
- 6) liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych,
- 7) liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu wielodzietności,

- 8) liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu przemocy w rodzinie,
- 9) liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu alkoholizmu.

Wszystkie powyższe wskaźniki analizowano w przeliczeniu na 1 mieszkańca.

Kolejnym analizowanym zjawiskiem społecznym było **wykluczenie społeczne z powodu bezrobocia**.

Analizowano poniższe wskaźniki dotyczące **bezrobocia**:

- 1) liczbę bezrobotnych na 1 mieszkańca,
- 2) liczbę długotrwale bezrobotnych na 1 mieszkańca.

Poziom bezpieczeństwa to czynnik, który w istotny sposób wpływa na jakość życia mieszkańców. Jego poziom zależy od liczby **przestępstw** w gminie.

Analizowano poniższe wskaźniki dotyczące **przestępczości** takie jak:

- 1) liczbę przestępstw na 1 mieszkańca,
- 2) liczbę wykroczeń na 1 mieszkańca,
- 3) liczbę interwencji domowych na 1 mieszkańca,
- 4) liczbę odnotowanych przestępstw kryminalnych na 1 mieszkańca,
- 5) liczbę założonych "Niebieskich Kart" na 1 mieszkańca.

Przestępczość jest negatywnym zjawiskiem wywołującym sytuację kryzysową w aspekcie społecznym, a tym samym istotną składową degradacji obszaru obniżającą jakość życia jego mieszkańców. Przestępczość w znacznym stopniu wpływa na poczucie bezpieczeństwa. Przestępstwo stwierdzone to przestępstwo będące zbrodnią lub występkiem ściganym z oskarżenia publicznego, w tym także przestępstwem skarbowym, objętym zakończonym postępowaniem przygotowawczym, w wyniku którego potwierdzono zaistnienie czynu zabronionego.

Bardziej bezpośrednio na poczucie bezpieczeństwa obywateli wpływają popełniane **wykroczenia**, czyli czyny zabronione i społecznie szkodliwe niebędące przestępstwami. Należą do nich m.in.: wykroczenia przeciwko porządkowi i spokojowi publicznemu, przeciwko instytucjom państwowym, samorządowym i społecznym, przeciwko bezpieczeństwu osób i mienia, przeciwko osobom, zdrowiu, mieniu oraz obyczajności. Ich cechą charakterystyczną jest zdecydowanie większe natężenie, niż w przypadku przestępstw. We wskaźniku nie uwzględniono wykroczeń komunikacyjnych ze względu na większą korelację przestrzenną z układem komunikacyjnym, niż z gęstością zaludnienia.

Poziom edukacji to kolejny analizowany problem ze sfery społecznej, który brany był pod uwagę jako jedna z przesłanek do wskazania danego terenu jako obszaru zdegradowanego.

Niski poziom edukacji, zgodnie z art. 9 ust. 1 ustawy o rewitalizacji, może być jedną z przesłanek wyznaczenia obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji. Z uwagi na

dostępność danych, do analizy wykorzystano wskaźnik średniego wyniku egzaminu na koniec szkoły podstawowej.

Porównując **średni wynik z egzaminu ósmoklasisty z języka polskiego, matematyki oraz wybranego języka** obcego można dostrzec różnice w osiągnięciach uczniów zamieszkujących różne części gminy.

Należy jednocześnie podkreślić, iż na podstawie tego wskaźnika nie można wprost wnioskować o poziomie nauczania w rozumieniu jakości pracy szkoły. Świadczą one raczej o liczbie dzieci przejawiających trudności w edukacji, a problemy te często związane są także z czynnikami pozaszkolnymi, np. sytuacją domową.

Wskaźnik ten przyjęto, jako miarę poziomu edukacji ze względu na jego powszechny i obligatoryjny charakter, co czyni go reprezentatywnym dla populacji.

Egzamin ósmoklasisty obejmuje wiadomości i umiejętności określone w podstawie programowej kształcenia ogólnego w odniesieniu do wybranych przedmiotów nauczanych w klasach I–VIII. Egzamin ósmoklasisty jest egzaminem obowiązkowym, co oznacza, że każdy uczeń musi do niego przystąpić, aby ukończyć szkołę. Nie jest określony minimalny wynik, jaki uczeń powinien uzyskać, dlatego egzaminu ósmoklasisty nie można nie zdać. Egzamin ósmoklasisty jest przeprowadzany w formie pisemnej. Ósmoklasista przystępuje do egzaminu z trzech przedmiotów obowiązkowych, tj.: języka polskiego, matematyki oraz wybranego języka obcego nowożytnego (angielski, francuski, hiszpański, niemiecki, rosyjski, ukraiński lub włoski). Wysokie wyniki egzaminu ósmoklasisty zwiększają szansę na dostanie się do renomowanych szkół średnich przygotowujących do pracy zawodowej lub dalszej edukacji. Niższe wyniki dzieci zamieszkających w niektórych miejscowościach mogą oznaczać niezaspokojoną potrzebę zajęć uzupełniających dla dzieci zamieszkujących te obszary.

Wskaźnik obejmuje średni wynik egzaminu ósmoklasisty z języka polskiego, matematyki oraz wybranego języka obcego nowożytnego w roku 2021.

Witalność miasta uzależniona jest od poziomu zaangażowania mieszkańców w sprawy lokalnej społeczności. **Aktywność obywatelska** mieszkańców gminy Tucznna jest na podobnym poziomie od kilku lat. Występuje jedynie zróżnicowanie pomiędzy różnymi terenami gminy Tucznna.

Analizowano poniższe wskaźniki dotyczące **poziomu kapitału społecznego oraz poziom uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym** takie jak:

- 1) **liczbę aktywnych organizacji NGO na 1 mieszkańca,**
- 2) **liczbę wniosków o dotacje złożonych do miasta przez NGO na 1 mieszkańca.**

SFERA SPOŁECZNA – OBSZARY KRYZYSOWE

Na podstawie przeanalizowanych danych (19 wskaźników) wyznaczono obszar zdegradowany w sferze społecznej, który objął **6 obszarów**, będących jednocześnie obszarami kryzysu społecznego:

- 1) podobszar zdegradowany „Bokinka Pańska”,
- 2) podobszar zdegradowany „Dąbrowica Duża”,
- 3) podobszar zdegradowany „Matiaszówka”,
- 4) podobszar zdegradowany „Międzyłes”,
- 5) podobszar zdegradowany „Ogrodniki”,
- 6) podobszar zdegradowany „Tucznna”.

Sfera gospodarcza

Jednym ze źródeł degradacji poszczególnych obszarów gminy jest niska kondycja ekonomiczna, zarówno mieszkańców, jak i lokalnej przedsiębiorczości, brak odpowiedniej infrastruktury, odpowiednich zachęt do inwestowania, a w szczególności brak postaw przedsiębiorczych wśród osób z grup defaworyzowanych. Proces rewitalizacji obejmuje zatem działania zmierzające do ograniczenia bezrobocia i rozwoju przedsiębiorczości, w szczególności ekonomii społecznej, wzrostu jakości usług i osiągnięcia równowagi ekonomicznej na obszarze kryzysowym. Dobrze prosperująca gospodarka gminy jest kluczowa dla rozwoju infrastruktury i świadczenia wysokiej jakości usług publicznych.

Ważną cechą zdrowej tkanki gminy jest aktywność gospodarcza, obejmująca także działania zmierzające do rozwoju przedsiębiorczości i postaw przedsiębiorczych. Kluczowym, w odniesieniu do obszarów zdegradowanych aspektem **aktywności gospodarczej**, jest jej zdolność do realizacji lokalnych potrzeb. Najczęściej stwierdzanym problemem w sferze gospodarczej są miejscowości, w których działa lub zarejestrowanych jest niewiele działalności gospodarczych i spółek cywilnych.

W sferze gospodarczej przeanalizowano jeden wskaźnik – **liczbę firm z sektora prywatnego w przeliczeniu na 1 mieszkańca**.

SFERA GOSPODARCZA – OBSZARY KRYZYSOWE

W wyniku analizy (**1 wskaźnika**) wyznaczono obszar zdegradowany w **sferze gospodarczej**, który objął **5 podobszarów**, będących jednocześnie obszarami kryzysu społecznego:

- 1) podobszar zdegradowany „Bokinka Pańska”,
- 2) podobszar zdegradowany „Dąbrowica Duża”,
- 3) podobszar zdegradowany „Matiaszówka”,
- 4) podobszar zdegradowany „Międzyłes”,
- 5) podobszar zdegradowany „Ogrodniki”.

Sfera środowiskowa

Środowisko jest jednym z czynników wpływających na zdrowie mieszkańców i jakość ich życia, a także pośrednio na stan sanitarny gminy. Utrzymanie lokalnego środowiska we właściwym stanie wpływa w pozytywny sposób na samopoczucie mieszkańców. Stwarza również możliwość wypoczynku i rekreacji wśród zieleni gminnej.

W sferze środowiskowej przeanalizowano obszar gminy Tucznna pod kątem **przekroczenia standardów jakości środowiska i obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska** – analizując wskaźniki takie jak:

- 1) **duże lub znaczne ilości azbestu ogółem w danej miejscowości,**
- 2) **ilości wyrobów zawierających azbest (w tonach) w przeliczeniu na 1 mieszkańca,**
- 3) **występowanie substancji niebezpiecznych.**

SFERA ŚRODOWISKOWA – OBSZARY KRYZYSOWE

Analiza (3 wskaźników) pozwoliła wyodrębnić 6 obszarów kryzysowych w sferze środowiskowej, będących jednocześnie obszarami kryzysu społecznego. są to:

- 1) **podobszar zdegradowany „Bokinka Pańska”,**
- 2) **podobszar zdegradowany „Dąbrowica Duża”,**
- 3) **podobszar zdegradowany „Matiaszówka”,**
- 4) **podobszar zdegradowany „Międzyłесь”,**
- 5) **podobszar zdegradowany „Ogrodniki”,**
- 6) **podobszar zdegradowany „Tucznna”.**

Sfera przestrzenno-funkcjonalna

Sfera przestrzenno-funkcjonalna obejmuje system powiązanych ze sobą elementów zagospodarowania przestrzeni gminy, ich wzajemnych relacji oraz powiązań między tymi elementami, a cała gminą. Kształtowanie relacji w sposób odpowiedzialny i zrównoważony powinno charakteryzować się racjonalnym wykorzystaniem przestrzeni gminy, polegającym na intensyfikacji zainwestowania z uwzględnieniem lokalnych wartości przyrodniczych i kulturowych oraz potrzeb mieszkańców. Jednym z kryteriów kryzysu w sferze przestrzenno-funkcjonalnej jest niedostateczna dostępność do terenów i usług publicznych. W skali lokalnej należy w szczególności zwrócić uwagę na dostępność przestrzenną, w tym łatwość dotarcia do miejsca świadczenia usług o charakterze podstawowym.

W sferze przestrzenno-funkcjonalnej przeanalizowano obszar gminy Tucznna pod kątem: **niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej zły stan techniczny; brak dostępu do podstawowych usług lub ich niska jakość; niedostosowanie rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru; niedobór lub niskiej jakości tereny publiczne** – analizując wskaźniki dotyczące:

- 1) **niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną,**
- 2) **deficytu lub niskiej jakości terenów publicznych.**

SFERA PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNA – OBSZARY KRYZYSOWE

W wyniku analizy (**2 wskaźników**) wyodrębnionych zostało **6 obszarów** w sferze przestrzenno-funkcjonalnej, będących jednocześnie obszarami kryzysu społecznego.

- 1) podobszar zdegradowany „Bokinka Pańska”,
- 2) podobszar zdegradowany „Dąbrowica Duża”,
- 3) podobszar zdegradowany „Matiaszówka”,
- 4) podobszar zdegradowany „Międzyzyleś”,
- 5) podobszar zdegradowany „Ogrodniki”,
- 6) podobszar zdegradowany „Tucznazna”.

Sfera techniczna

W sferze technicznej przeanalizowano teren gminy Tucznazna pod kątem: **degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym; nie funkcjonowania rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska** – analizując wskaźniki dotyczące:

- 1) występowania zdegradowanych budynków i obiektów użyteczności publicznej,
- 2) występowania zdegradowanych obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym,
- 3) występowania budynków użyteczności publicznej, gdzie brak rozwiązań termomodernizacyjnych.

Sfera techniczna – obszary kryzysowe

W wyniku analizy (**3 wskaźników**) wyodrębnionych zostało **6 obszarów** w sferze przestrzenno-funkcjonalnej, będących jednocześnie obszarami kryzysu społecznego.

- 1) podobszar zdegradowany „Bokinka Pańska”,
- 2) podobszar zdegradowany „Dąbrowica Duża”,
- 3) podobszar zdegradowany „Matiaszówka”,
- 4) podobszar zdegradowany „Międzyzyleś”,
- 5) podobszar zdegradowany „Ogrodniki”,
- 6) podobszar zdegradowany „Tucznazna”.

Schemat 2. Podział negatywnych zjawisk na sfery.

Źródło: Opracowanie własne.

Kluczowym elementem delimitacji obszarów zdegradowanych i obszaru rewitalizacji były konsultacje społeczne z mieszkańcami gminy Tucznazna. Konsultacje miały formę otwartych spotkań oraz badań ankietowych, zarówno w formie papierowej, jak i elektronicznej. W trakcie spotkań z mieszkańcami konsultowano granice wyznaczonego obszaru rewitalizacji wraz z uzasadnieniem zasięgu obszaru zdegradowanego i rewitalizacji. Projekt GPR zawierający mapki obrazujące obszar zdegradowany i rewitalizacji z uzasadnieniem jego zasięgu i metodologią wyboru będzie upubliczniony na stronie internetowej Gminy Tucznazna oraz dostępny do wglądu w Urzędzie Gminy Tucznazna wraz z formularzem uwag.

3.1.2. Wyznaczenie obszaru zdegradowanego

Zgodnie z art. 9 ust. 1 ustawy o rewitalizacji obszar zdegradowany stanowi obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, a ponadto występowania co najmniej jednego z następujących negatywnych zjawisk: gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych lub technicznych. Zapisy ustawy o rewitalizacji definiują podejście metodyczne, na które składają się dwa kroki analityczne:

- 1) wyznaczenie obszaru kryzysowego pod kątem sfery społecznej,
- 2) wyznaczenie obszaru, na którym występują problemy o charakterze społecznym i problem związany z co najmniej jedną z pozostałych sfer (gospodarczą, środowiskową, przestrzenno-funkcjonalną, bądź techniczną).

Biorąc pod uwagę przyjętą w diagnozie metodykę opartą na analizie zróżnicowania różnorodnych zjawisk w obrębach poszczególnych miejscowości, przyjęto następujące etapy:

- 1) wyznaczenie jednostek kryzysowych w sferze społecznej, tj. tych, których wartości wskaźników przekraczają przyjęte miary kryzysu,
- 2) wyznaczenie z wyróżnionego zbioru danych obszaru kryzysu społecznego, według przyjętych wag kryzysu,
- 3) wyznaczenie zbiorów jednostek kryzysowych w pozostałych sferach, czyli gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej oraz technicznej, tj. tych, których wartości wskaźników przekraczają przyjęte miary kryzysu,
- 4) wyznaczenie jednostek kryzysowych w sferze społecznej, dla których stwierdzono koncentrację negatywnych zjawisk w co najmniej jednej z pozostałych sfer.

W ramach prac nad delimitacją (określeniem granic) obszaru zdegradowanego przeprowadzono analizę sytuacji społeczno-gospodarczej gminy Tucznna. Opracowany zestaw prostych wskaźników w sposób całościowy ilustruje złożoność najważniejszych problemów w przestrzeni gminy. Wybór wskaźników zdeterminowany został w szczególności specyfiką gminy, ale w procesie delimitacji brano również pod uwagę dostępność danych statystycznych. W poszczególnych sferach liczba wskaźników oraz stopień ich zróżnicowania.

Analiza wskaźnikowa dostarczyła zbiór informacji o natężeniu stanu kryzysowego w poszczególnych obszarach wyrażony natężeniem występowania (liczbą) cech kryzysowych. Jednostki te są jednak w znacznym stopniu zróżnicowane, zarówno w zakresie powierzchni, jak i liczby mieszkańców, co czyni je trudnymi do porównania. Podobnie jest z charakterystycznymi dla tych silnie odróżniających się obszarów warunkami i stylem życia.

3.1.3. Obszar zdegradowany

Dostosowujc metodologi badn do obszaru gminy Tucznna zdecydowano si na przeprowadzenie analizy wskaźnikowej badajcej nagromadzenie negatywnych zjawisk, w obszarach poszczególnych miejscowości. Problem obrazowany jest wskaźnikiem, najczęściej jest to wskaźnik ukazujcy zjawisko w przeliczeniu na jednego mieszkańca. Wartość wskaźnika określana jest jako niekorzystna kiedy wskaźniki te przyjmuj w obszarze wartości mniej korzystne od średniej ich wartości dla całej gminy.

Zgodnie z ustawą o rewitalizacji jako jednostkę zdegradowaną uznano obszar, gdzie zaobserwowano występowanie zjawisk kryzysowych w sferze społecznej oraz co najmniej jednego czynnika kryzysowego w pozostałych sferach.

W oparciu o wyniki ww. analiz na poziomie poszczególnych miejscowości wyznaczono obszary zdegradowane obejmujce następujce zamieszkałe tereny miejscowości wraz z należącymi do nich działkami:

- 1) podobszar zdegradowany „Bokinka Pańska”,
- 2) podobszar zdegradowany „Dąbrowica Duża”,
- 3) podobszar zdegradowany „Matiaszówka”,
- 4) podobszar zdegradowany „Międzyłes”,
- 5) podobszar zdegradowany „Ogrodniki”,
- 6) podobszar zdegradowany „Tucznna”.

3.1.4. Wyznaczenie obszaru rewitalizacji

Wyznaczony obszar rewitalizacji obejmuje znaczną liczbę miejscowości lub ich części wraz z należącymi do nich działkami o zróżnicowanych charakterystykach i mieści się w granicach wyznaczonych przez ustawę o rewitalizacji. Z jednej strony obszary te charakteryzują się szczególną koncentracją zjawisk negatywnych, z drugiej strony są istotne dla rozwoju gminy Tucznna. Ich zasięg i rozległa dystrybucja przestrzenna skłaniają jednak do ograniczenia zasięgu (koncentracji) obszaru rewitalizacji w oparciu o przesłanki wskazane poniżej.

"Szczególna koncentracja zjawisk negatywnych", jakkolwiek pozostaje czynnikiem o charakterze fundamentalnym, nie oznacza automatycznej kwalifikacji fragmentu gminy do obszaru rewitalizacji. Istotne są bowiem – nie tylko natężenie i charakter stanów kryzysowych, ale także ich wpływ na funkcjonowanie w szerszym kontekście, także dla całej gminy.

Przesłanką równie ważną jest wpływ na rozwój lokalny. Można go zdefiniować jako proces pozytywnych zmian (wzrostu ilościowego i postępu jakościowego) zachodzących na danym obszarze, z uwzględnieniem potrzeb, preferencji i hierarchii wartości właściwych dla tego

obszaru⁵. „Istotność dla rozwoju lokalnego” nie opiera się na założeniach kwantyfikowalnych, lecz jest pochodną/rezultatem oceny strategicznej w sferze zarządzania gminą i podejmowanych decyzji. Zasada koncentracji działań rewitalizacyjnych prowadzi do ograniczenia przestrzeni faktycznej aktywności do zakresu, w którym następuje optymalizacja ich efektywności w odniesieniu do realnych możliwości gminy tak finansowych, jak i organizacyjnych. Decyzji takiej nie odbiera waloru obiektywności wspomniana wyżej nie kwantyfikowalność, o ile wskazane zostają przesłanki wynikające z realizowanych i planowanych strategii i polityk gminnych, które uznano za kluczowe z punktu widzenia prowadzenia skutecznych działań rewitalizacyjnych.

Przyjęto trzy kryteria stanowiące podstawę przy ustaleniu czy i w jakim stopniu podobszary zdegradowane i rewitalizacji spełniały przesłanki „istotności dla rozwoju lokalnego”: spójność przestrzenną i funkcjonalną obszarów, występowanie komplementarności problemowej i przestrzennej (realizacja strategii, programów i polityk gminy) oraz występowanie komplementarności międzyokresowej (kontynuacja procesu rewitalizacji).

1. Spójność przestrzenna i funkcjonalna

Kryterium to ma istotny wpływ na planowanie, przygotowanie i realizację działań rewitalizacyjnych. W gminie Tucznazna można wyróżnić część podobszarów zdegradowanych i rewitalizacji wyróżniających się swoją specyfiką, zarówno w zakresie spójności przestrzennej, jak i funkcjonalno-morfologicznej.

Miejscowość Tucznazna stanowi ośrodek gminny będący centrum administracyjno-usługowym, a miejscowość Dąbrowica Duża stanowi ośrodek wspomagający centrum gminy z zakresu obsługi ludności. Pozostałe miejscowości mają pełnić funkcję wspierającą z zakresu obsługi ludności pod kątem kulturowym, dbałości o stan techniczny budynków występujących na ich terenie, w tym pod kątem ich efektywności energetycznej oraz skupiając się na funkcjach związanych z gospodarką żywnościową i możliwością rozwoju funkcji agroturystycznych i letniskowych.

2. Realizacja strategii, programów i polityk gminy

Realizacja na obszarze rewitalizacji przedsięwzięć o istotnym znaczeniu dla gminy stanowi wyraz integracji procesu rewitalizacji z realizacją celów strategicznych, przy czym dla oceny stopnia integracji istotny jest ich wpływ na sam obszar. Większość projektów strategicznych gminy zlokalizowana jest w podobszarze zdegradowanym „Tucznazna” oraz w podobszarach funkcjonalnie z nim powiązanych, tj.: „Dąbrowica Duża”, „Ogrodniki” i „Międzyłes”. W znacznej liczbie i mierze związane są one z przekształceniami wewnątrz samego podobszaru „Tucznazna”.

⁵ Metoda wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na potrzeby Gminnych Programów Rewitalizacji, Ministerstwo Infrastruktury i Budownictwa. Warszawa 2016.

3. Kontynuacja procesu rewitalizacji

Aktualnie na terenie gminy Tucznna obowizuje Lokalny Programu Rewitalizacji dla Gminy Tucznna na lata 2017-2023 (LPR). LPR zostal wpisany do „Wykazu programow rewitalizacji wojewodztwa lubelskiego” prowadzonego przez Instytucje Zarzadzajaca Regionalnym Programem Operacyjnym Wojewodztwa Lubelskiego na lata 2014-2020 (RPO WL). Cześć wyznaczonego w nim obszaru rewitalizacji zawiera sie w granicach wyznaczonego w niniejszym opracowaniu, obszaru zdegradowanego.

3.1.5. Obszar rewitalizacji

Zgodnie z treścią art. 10 ustawy o rewitalizacji obszar obejmujacy calosc lub czesc obszaru zdegradowanego, cechujacy sie szczegolna koncentracja negatywnych zjawisk, na ktorym z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego gmina zamierza prowadzic rewitalizacje, wyznacza sie jako obszar rewitalizacji. Moze byc on podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadajace ze soba wspolnych granic. Tak wiec, by jakis fragment gminy mogl zostac uznany za obszar rewitalizacji musza zostac speelnione laczenie trzy warunki:

1. Wykazywac sie szczegolna koncentracja negatywnych zjawisk.

Jednostki wchodzace w sklad obszaru rewitalizacji charakteryzuj sie szczegolna koncentracja zjawisk negatywnych przede wszystkim w sferze spolecznej, oraz dodatkowo przynajmniej w jednej z pozostalych: gospodarczej, srodowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej oraz technicznej. Nalezy przy tym zauwazyc, ze koncentracja stanow kryzysowych jest najwazniejszym czynnikiem, ale nie oznacza automatycznej kwalifikacji fragmentu gminy do obszaru rewitalizacji. Istotne sa nie tylko natenczenie i charakter stanow kryzysowych, ale takze ich wplyw na funkcjonowanie w szerszym kontekście, takze calaj gminy.

2. Musi byc istotny dla rozwoju lokalnego.

Obszar rewitalizacji stanowia najistotniejsze dla rozwoju lokalnego obszary zdegradowane, a ich wybor jest wynikiem oceny strategicznej w sferze zarzadzania gmina oraz podejmowanych decyzji. Obszar rewitalizacji powinien obejmowac tereny, na ktorych gmina jest w stanie prowadzic dzialania rewitalizacyjne nie wykraczajace poza jej mozliwosci finansowe i organizacyjne. Przy ocenie strategicznej brane powinny byc rowniez pod uwage: spójność przestrzenna i funkcjonalna pozwalajaca wyroznic specyficzne obszary i je pogrupowac, wystepowanie obiektow i terenow wpisanych do rejestru zabytkow lub pelniacych funkcje kulturalne, wystepowanie obiektow i obszarow wymagajacych dzialan podnoszacych ich efektywnosc energetyczna, a takze mozliwosc realizacji w ramach procesu rewitalizacji strategii, programow i polityk gminy oraz mozliwosc kontynuacji procesu rewitalizacji realizowanego dotychczas w ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Tucznna na lata 2017-2023.

3. Powierzchnia obszaru rewitalizacji nie może przekroczyć 20% obszaru gminy, a liczba ludności nie może być większa niż 30% liczby mieszkańców gminy.

W oparciu o wyniki ww. analiz na poziomie poszczególnych miejscowości wyznaczono obszary rewitalizacji obejmujące wszystkie zamieszkałe tereny danej miejscowości lub zamieszkałe tereny części miejscowości wraz z należącymi do nich działkami. Są to:

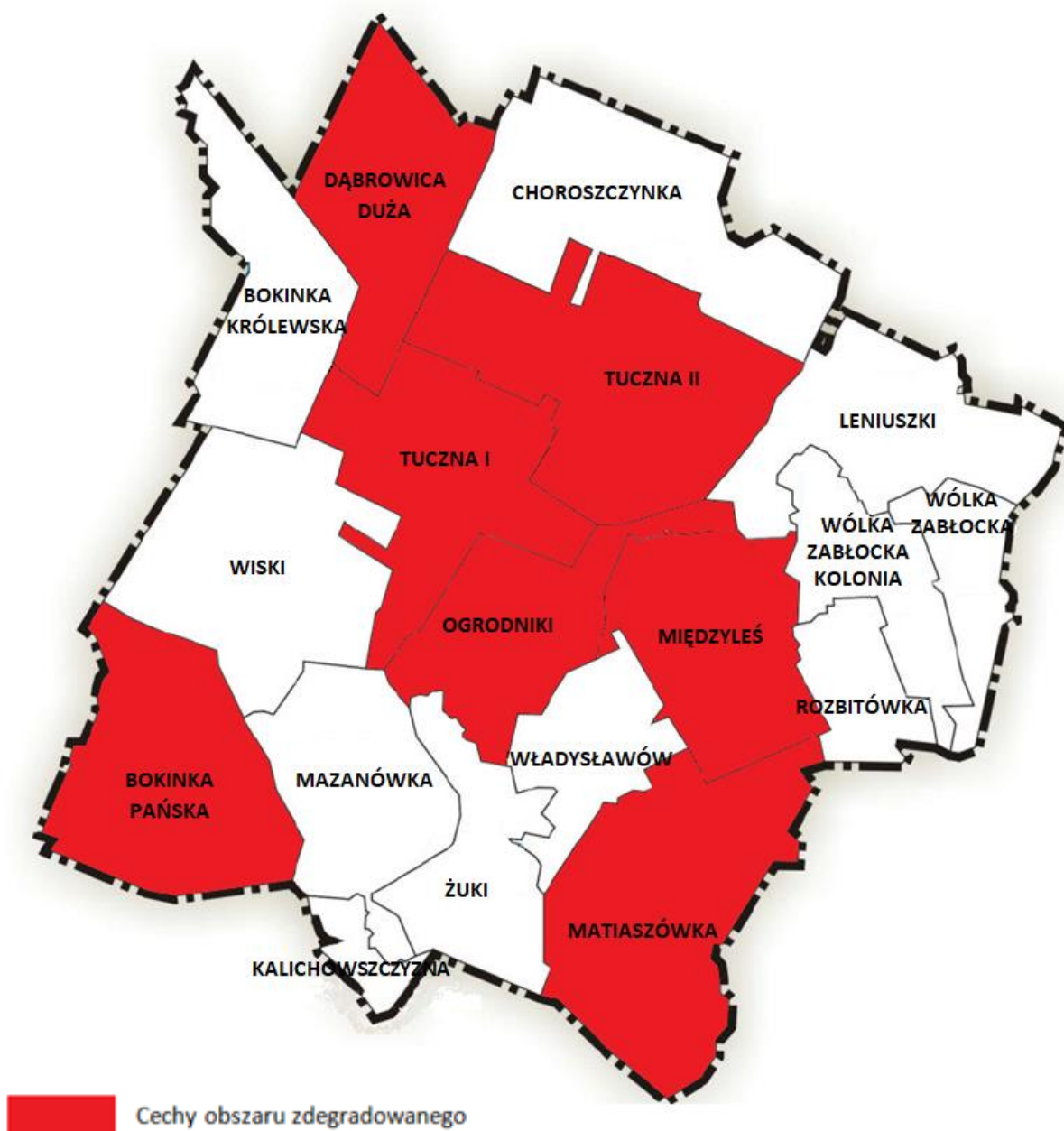
- 1) podobszar rewitalizacji „Bokinka Pańska”, stanowiący całość zamieszkałego i zurbanizowanego obszaru miejscowości Bokinka Pańska, zajmujący powierzchnię: 501 ha,
- 2) podobszar rewitalizacji „Dąbrowica Duża”, stanowiący całość zamieszkałego i zurbanizowanego obszaru miejscowości Dąbrowica Duża, zajmujący powierzchnię: 700 ha,
- 3) podobszar rewitalizacji „Matiaszówka”, stanowiący całość zamieszkałego i zurbanizowanego obszaru miejscowości Matiaszówka, zajmujący powierzchnię: 471 ha,
- 4) podobszar rewitalizacji „Międzyzyleś”, stanowiący część zurbanizowanego i zamieszkałego obszaru miejscowości Międzyzyleś, zajmujący powierzchnię: 11 ha,
- 5) podobszar zdegradowany „Ogrodniki”, stanowiący całość zamieszkałego i zurbanizowanego obszaru miejscowości „Ogrodniki”, zajmujący powierzchnię: 407 ha,
- 6) podobszar zdegradowany „Tucznna”, stanowiący część zurbanizowanego i zamieszkałego obszaru miejscowości Tucznna, zajmujący powierzchnię: 39 ha.

Tabela 2. Charakterystyka miejscowości objętych rewitalizacją.

L.p.	Miejscowość	Ludność	Powierzchnia (ha)	% ludności Gminy	% powierzchni Gminy
1.	Bokinka Pańska	161	501	5,29	2,95
2.	Dąbrowica Duża	280	700	9,21	4,13
3.	Matiaszówka	145	471	4,77	2,78
4.	Międzyzyleś	30	11	0,99	0,06
5.	Ogrodniki	184	407	6,04	2,40
6.	Tucznna	110	39	3,62	0,23
Obszar rewitalizacji:		910	2 129	29,92	12,56
Gmina Tucznna:		3 041	16 956	100,00	100,00

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z Urzędu Gminy Tucznna, Policji, GOPS, Powiatowego Urzędu Pracy i GUS oraz badań ankietowych i wniosków z konsultacji społecznych.

Mapa 7. Obszar zdegradowany Gminy Tucznna.

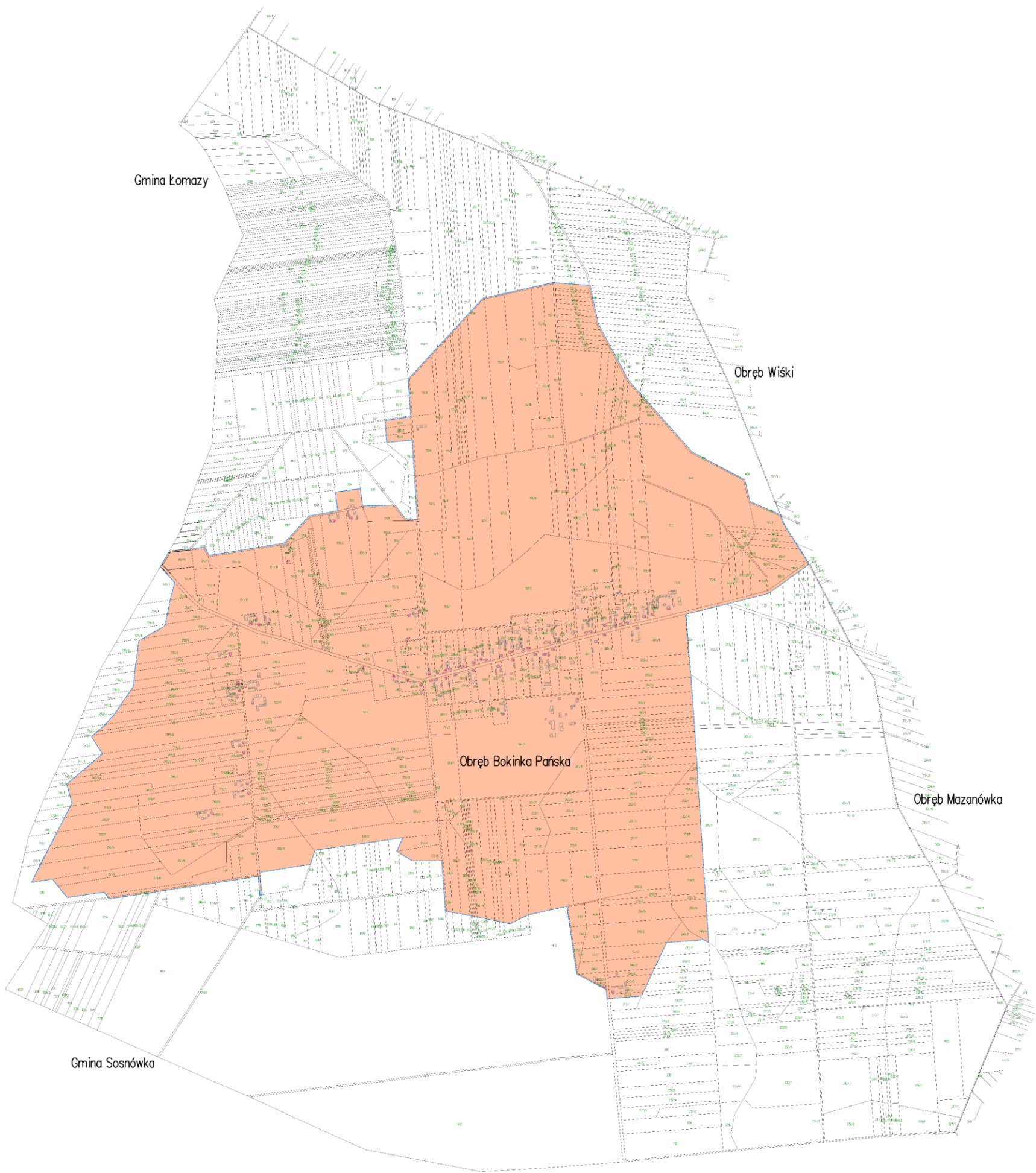

Obszar zdegradowany składa się z sześciu podobszarów obejmujących sześć miejscowości:

- 1) podobszar zdegradowany „Bokinka Pańska”,
- 2) podobszar zdegradowany „Dąbrowica Duża”,
- 3) podobszar zdegradowany „Matiaszówka”,
- 4) podobszar zdegradowany „Międzyłże”,
- 5) podobszar zdegradowany „Ogrodniki”,
- 6) podobszar zdegradowany „Tucznna”.

Mapa 8. Podobszar zdegradowany „Bokinka Pańska”.

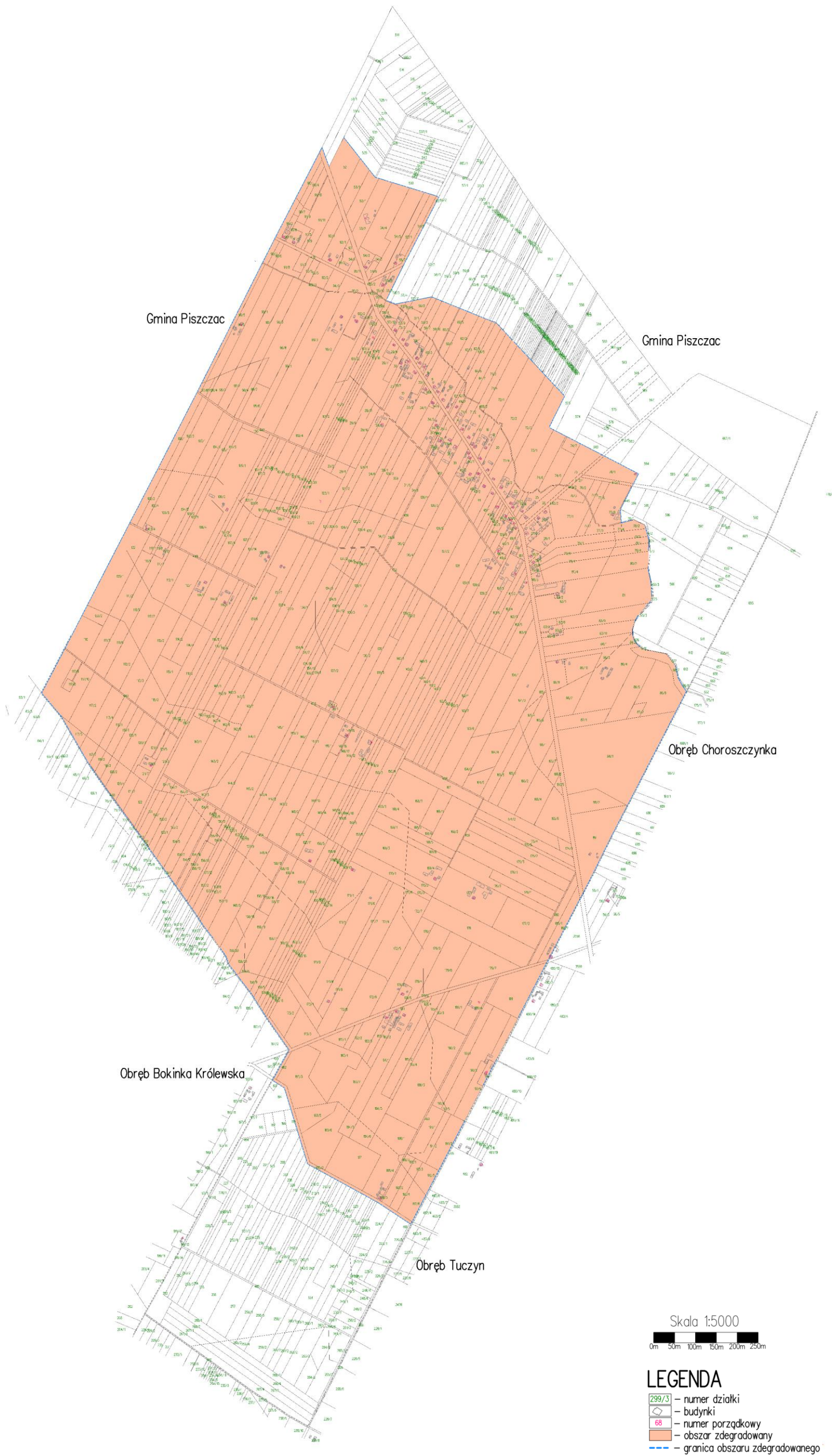

Skala 1:5000
0m 50m 100m 150m 200m 250m

- LEGENDA**
- 299/3 – numer działki
 - budynki
 - 68 – numer porządkowy
 - obszar zdegradowany
 - granica obszaru zdegradowanego

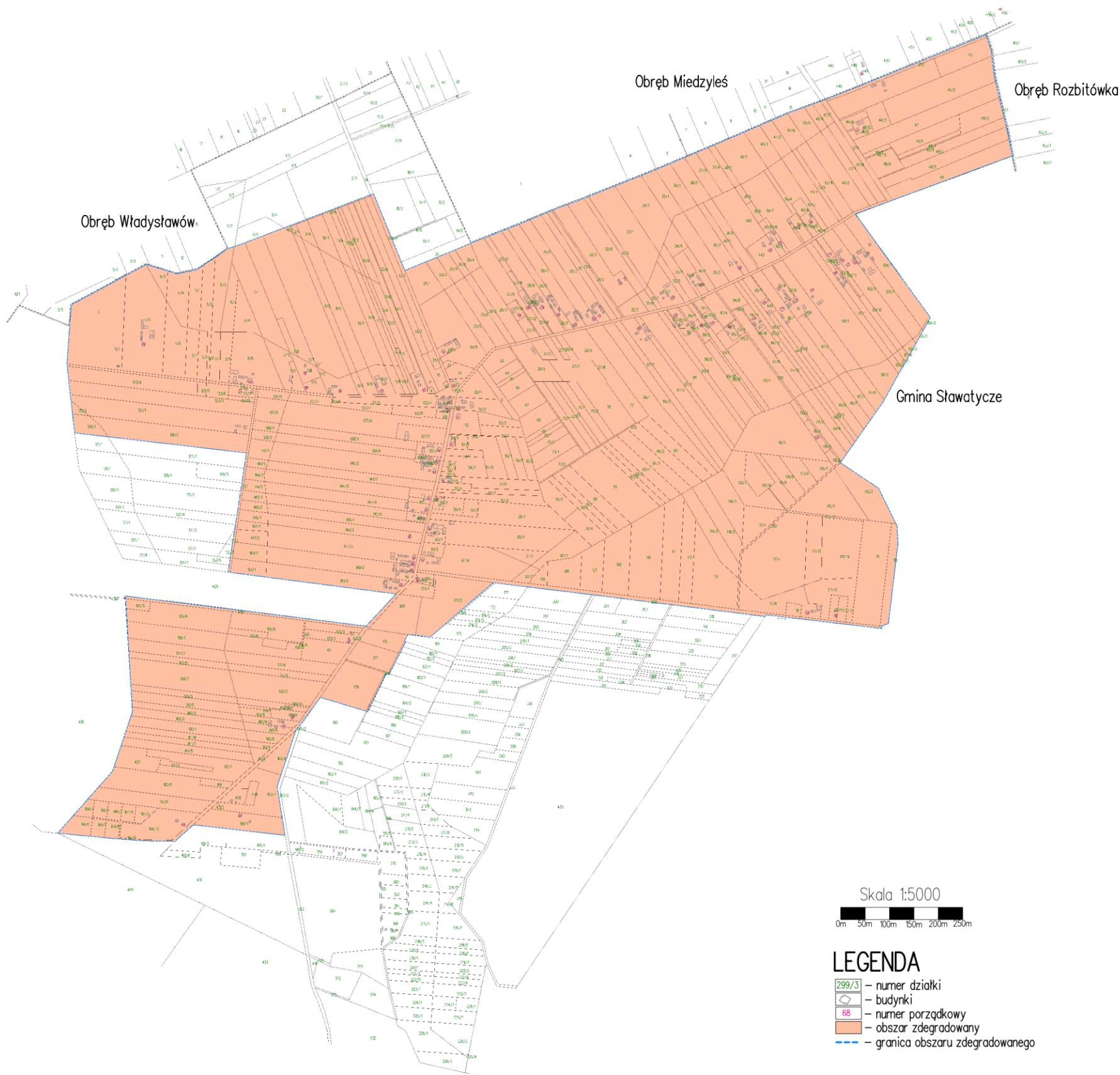

Mapa 9. Podobszar zdegradowany „Dąbrowica Duża”.

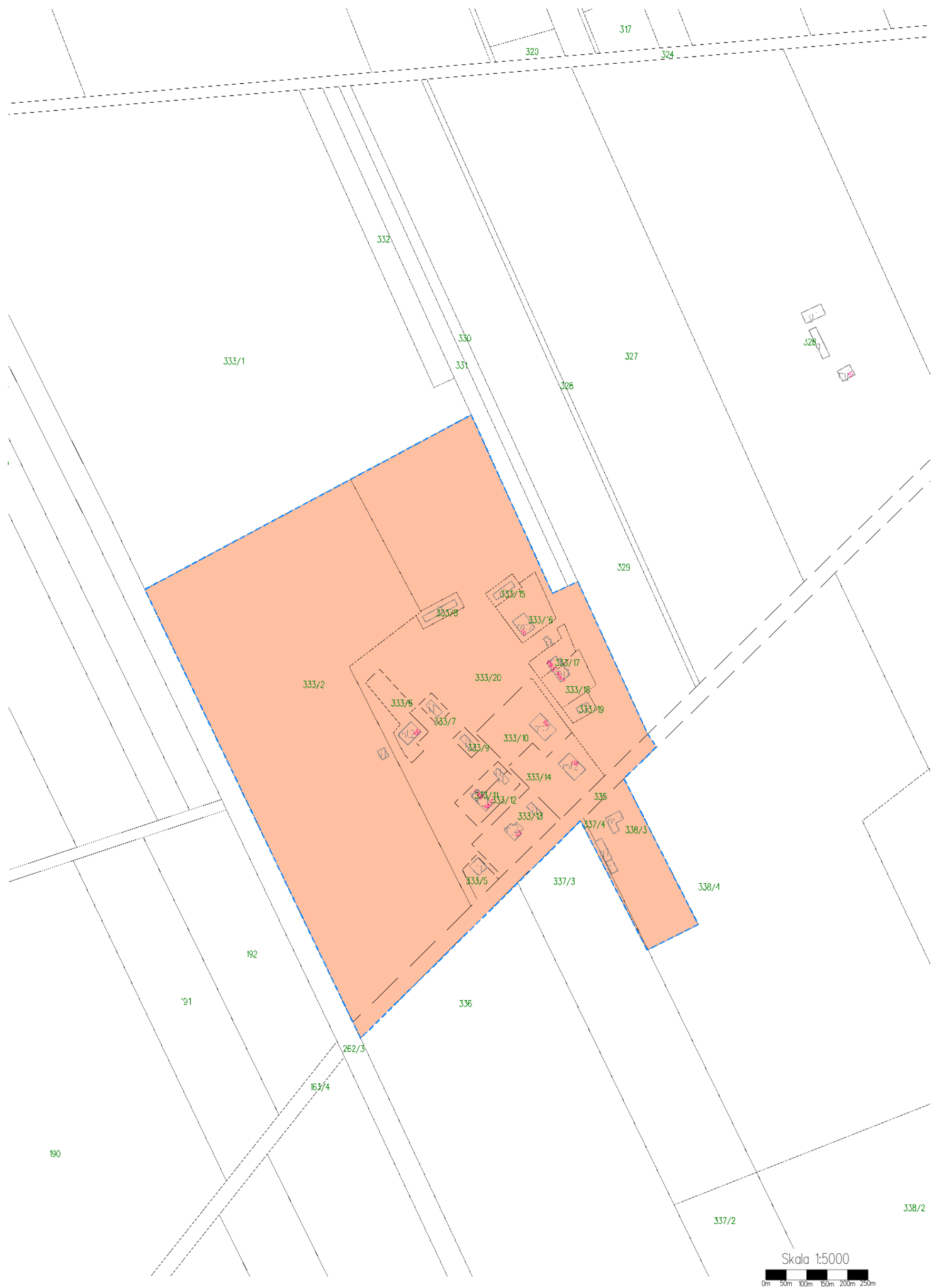

Mapa 10. Podobszar zdegradowany „Matiaszówka”.

Mapa 11. Podobszar zdegradowany „Międzyłes”.

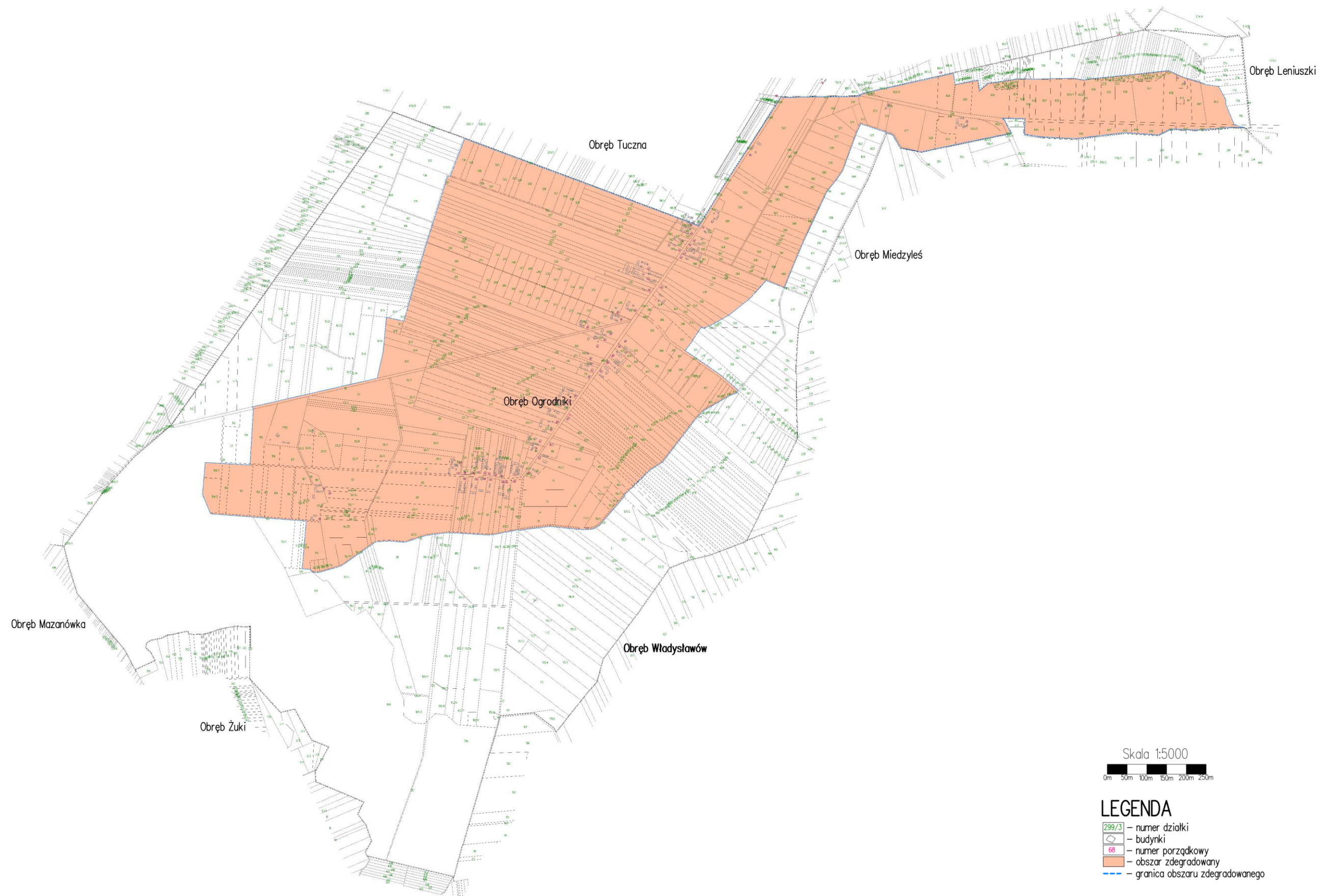
Skala 1:5000
0m 50m 100m 150m 200m 250m

LEGENDA

- 299/3 - numer działki
- budynki
- 68 - numer porządkowy
- obszar zdegradowany
- granica obszaru zdegradowanego

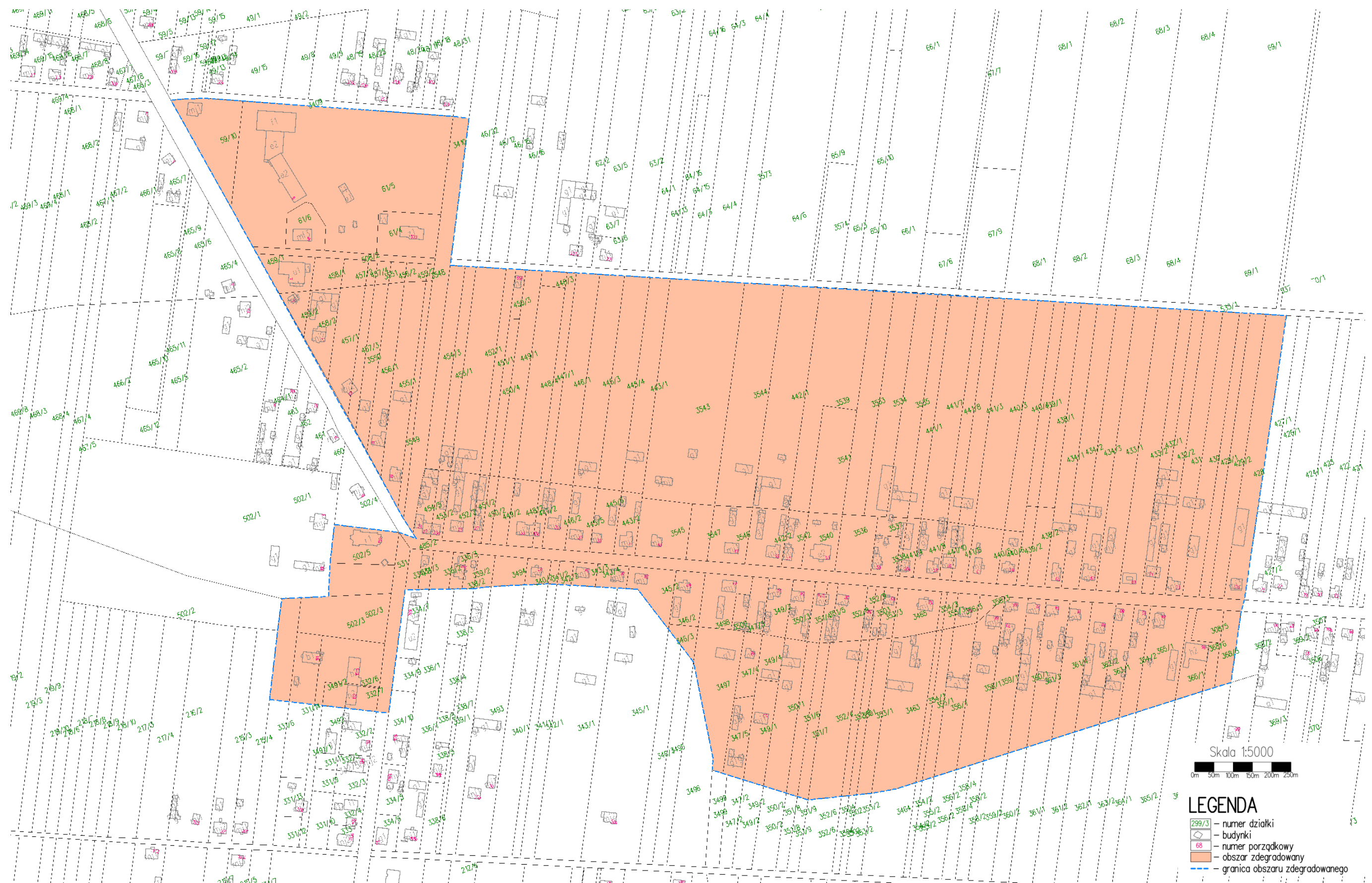

Mapa 12. Podobszar zdegradowany „Ogrodniki”.

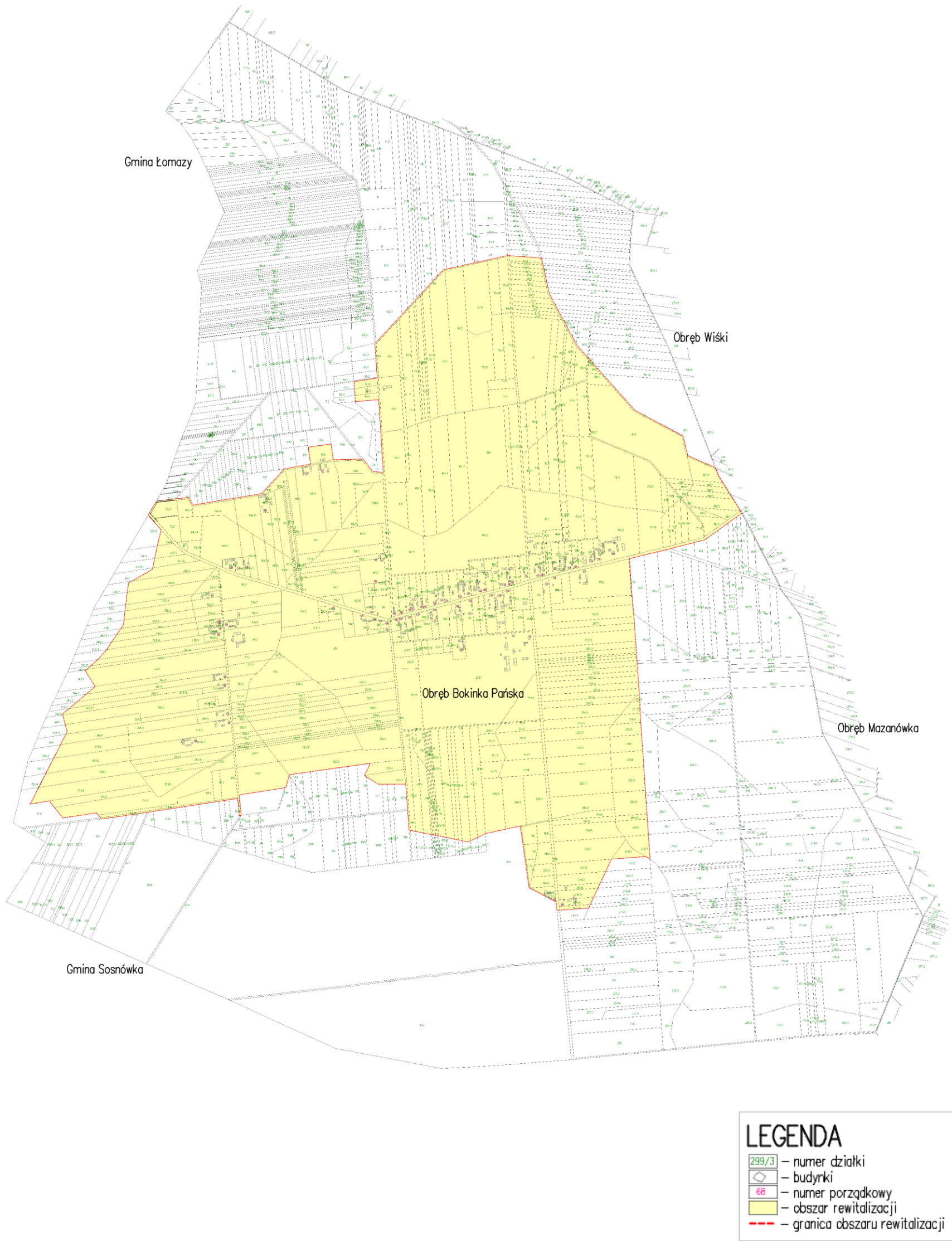

Mapa 13. Podobszar zdegradowany „Tuczná”.

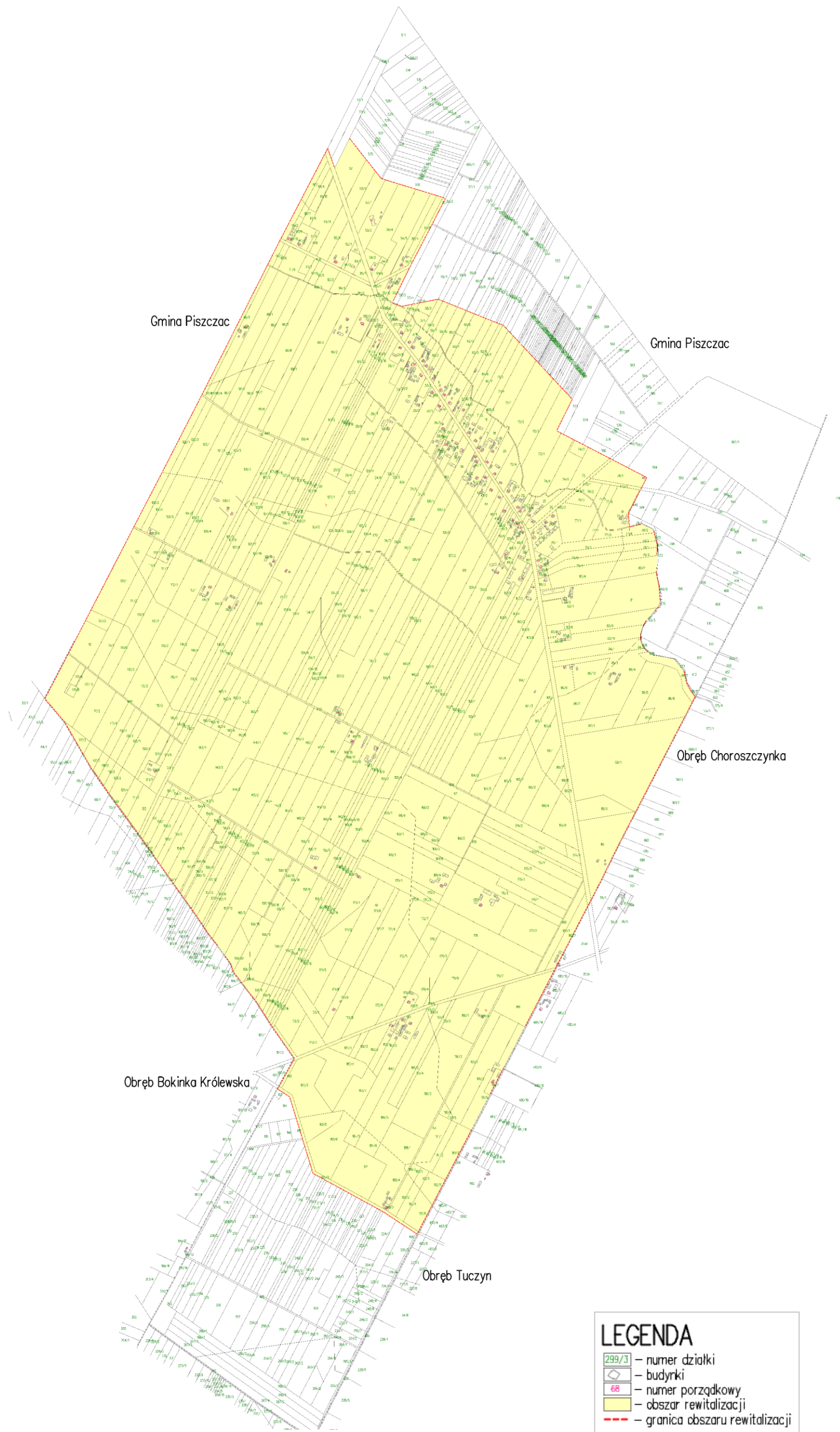

Mapa 14. Podobszar rewitalizacji „Bokinka Pańska”.

Mapa 15. Podobszar rewitalizacji „Dąbrowica Duża”.

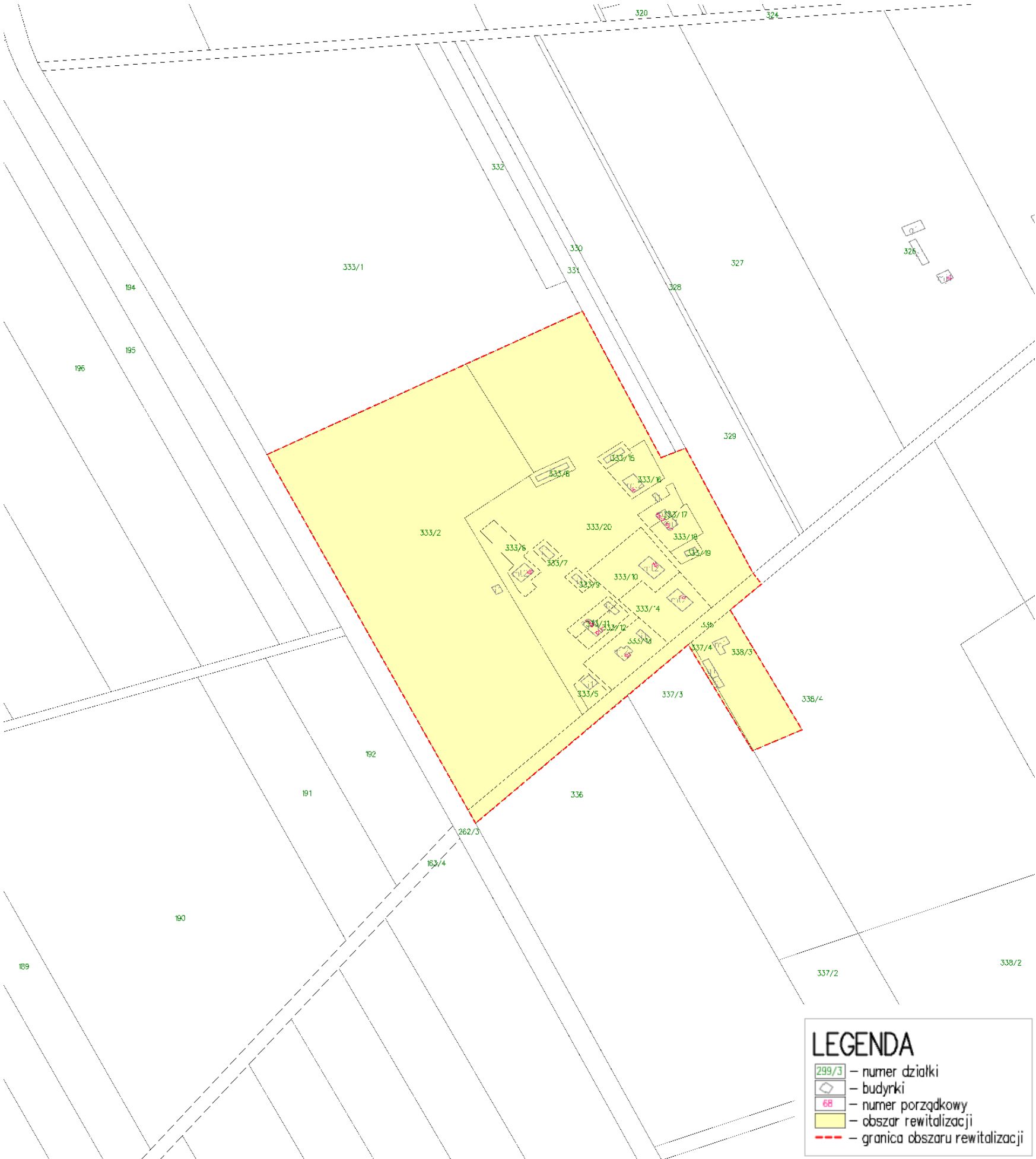

Mapa 16. Podobszar rewitalizacji „Matiaszówka”.

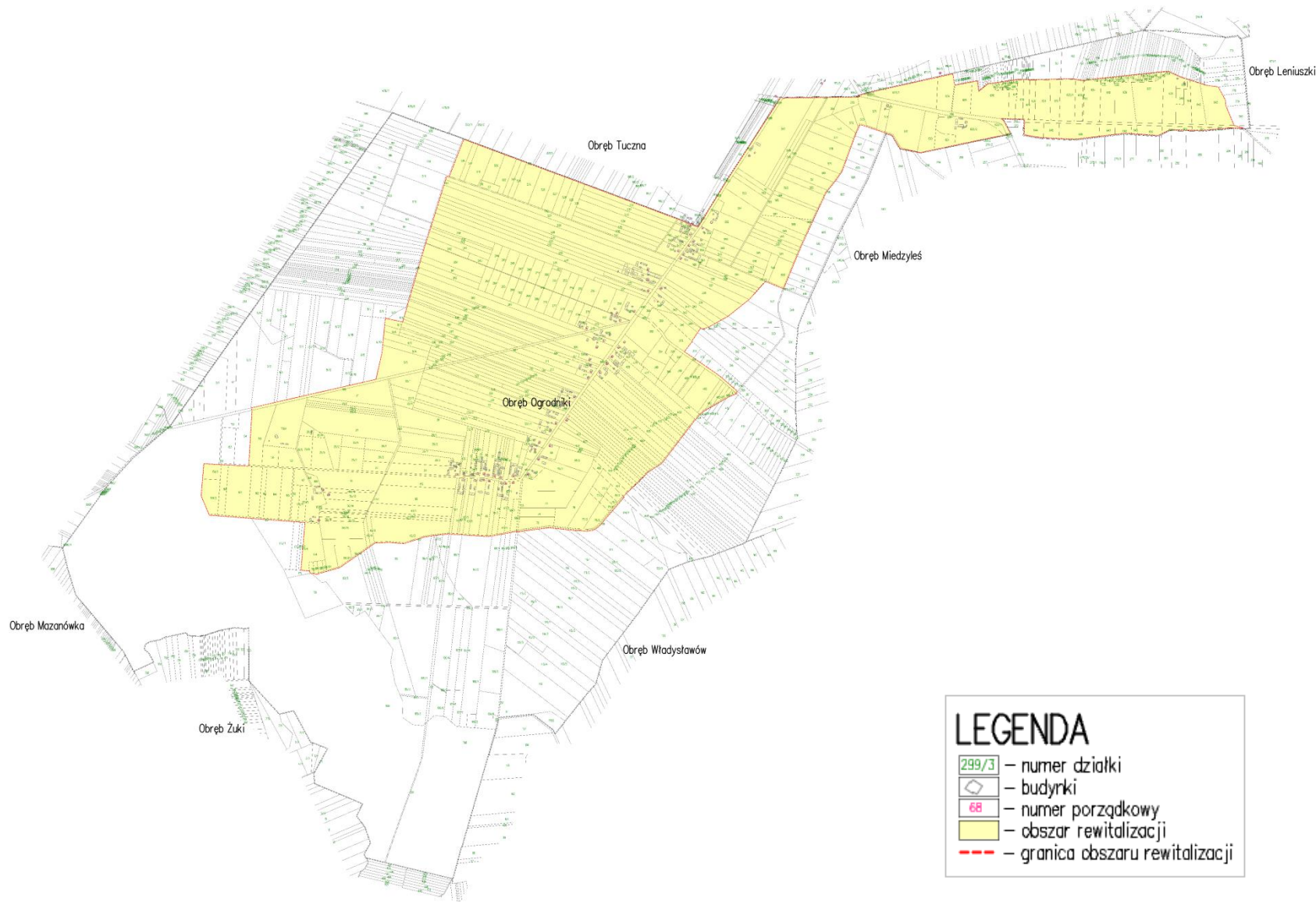

Mapa 17. Podobszar rewitalizacji „Międzyeś”.

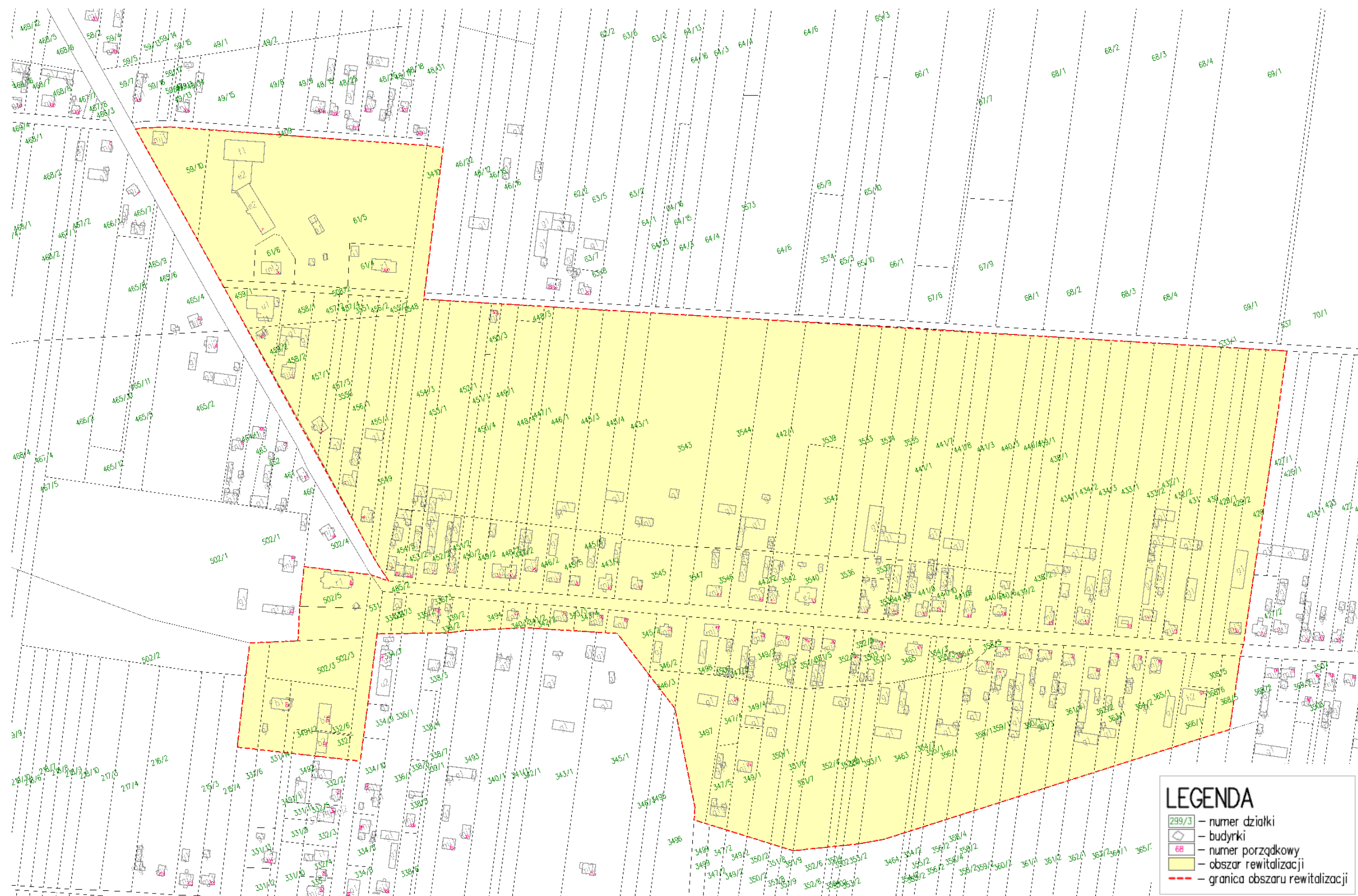

Mapa 18. Podobszar rewitalizacji „Ogrodniki”.

Mapa 19. Podobszar rewitalizacji „Tuczna”.

4. Podsumowanie pogłębionej diagnozy

4.1. Analiza SWOT

W celu podsumowania pogłębionej diagnozy obszaru rewitalizacji posłużono się analizą SWOT, tj. metodą umożliwiającą kompleksową analizę strategiczną sytuacji na danym obszarze, z uwzględnieniem wszystkich istotnych aspektów. Zastosowanie tej metody pozwoliło zrozumieć zidentyfikowane zależności pomiędzy danymi i umożliwiło dostrzeżenie wynikających z nich konsekwencji⁶. Proces definiowania elementów analizy SWOT, jak też identyfikacji problemów i potencjałów na obszarze rewitalizacji przeprowadził ekspert zewnętrzny, wykorzystując w tym celu również m.in. wyniki badań ankietowych mieszkańców oraz wnioski z dyskusji przeprowadzonej podczas spotkań służących wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Wyniki obu analiz przedstawiono poniżej.

Tabela 15. Analiza SWOT obszaru rewitalizacji.

Mocne strony	Słabe strony
- korzystne położenie geograficzne w pobliżu przecięcia szlaków komunikacyjnych w ramach Północnego Pasma Aktywności Gospodarczej (terminale w Małaszewiczach, przejście graniczne, planowana autostrada A2, potencjał związany z tworzeniem i funkcjonowaniem nowego Szlaku Jedwabnego), - współpraca i chęć jej kontynuacji w ramach Inicjatywy Aktywne Pogranicze (umowa pomiędzy 12 samorządami), - duży potencjał ludzki, - dobry dostęp do edukacji, - zasoby konkurencyjnych płacowo aktywnych zawodowo osób, - mało zdegradowane i dobrej jakości gleby, - nieszkodliwy dla środowiska przemysł, - możliwość wyznaczenia wolnych terenów pod działalność gospodarczą, turystyczną oraz rekreacyjną, - korzystne warunki środowiska naturalnego sprzyjające rozwojowi usług agroturystycznych i produkcji zdrowej żywności, - potencjał do wykorzystania energetyki słonecznej oraz osiągnięcia samowystarczalności energetycznej, - zasoby biomasy do produkcji energii odnawialnej, - atrakcyjne i wyraziste obszary przyrodniczo-kulturowe dla rozwoju rekreacji i turystyki, - dziedzictwo kulturowe gminy (zespoły artystyczne, potrawy lokalne i regionalne),	- słaba dostępność do stolicy województwa – Lublina, - nasilające się problemy demograficzne i procesy starzenia się społeczeństwa (ujemny przyrost naturalny, ujemne saldo migracji, niekorzystna struktura wiekowa mieszkańców, wysokie obciążenie demograficzne), - postępujące ubożenie mieszkańców, ograniczające inwestowanie w oparciu o dochody własne, - malejące poczucie tożsamości lokalnej, - występowanie zjawiska ukrytego bezrobocia, - niski poziom wykształcenia dużej części osób bezrobotnych, - niewystarczająca jakość części kapitału ludzkiego (apatia i niechęć do rozwiązywania własnych problemów, zbyt duża zależność od pomocy społecznej), - niewystarczająca aktywność organizacji pozarządowych w rozwiązywaniu problemów społecznych i gospodarczych, - odczuwalna tzw. niska emisja, - niezaspokojone potrzeby w zakresie montażu odnawialnych źródeł energii, - niedobór uzbrojonych terenów inwestycyjnych oraz terenów budowlanych pod działalność gospodarczą na terenie gminy, - dominowanie w strukturze firm samozatrudnienia, - niski wskaźnik przedsiębiorczości, - pasyność mieszkańców w zakresie rozwoju loka-

⁶ Analiza SWOT – technika analityczna pozwalająca na porządkowanie danych, dotyczących problemu w czterech kategoriach czynników strategicznych: S (Strengths) – mocne strony, W (Weaknesses) – słabe strony, O (Opportunities) – szanse, T (Threats) – zagrożenia.

▪ wychodzenie naprzeciw potrzebnym zmianom, ▪ doświadczenie w realizacji projektów oraz umiejętność pozyskiwania środków zewnętrznych, ▪ świadome wyzwań cywilizacyjnych władze gminy.	▪ lnej przedsiębiorczości, ▪ niewystarczająca ilość działań ukierunkowanych na specjalizację obszaru, ▪ brak lokalnych organizacji gospodarczych w zakresie wspierania przedsiębiorczości, ▪ brak wystarczającej ilości mieszkań komunalnych, ▪ niewystarczający stopień wyposażenia w infrastrukturę techniczną, ▪ luki i braki w infrastrukturze drogowej w wymiarze wewnętrznym (niskie parametry techniczne i użytkowe części dróg), ▪ niski poziom rozwoju turystyki w gminie (brak bazy noclegowo-gastronomicznej oraz atrakcyjnej oferty dla turystów), ▪ niewystarczająca oferta lokalna w zakresie kultury, sportu i turystyki oraz spędzania czasu wolnego, ▪ słabo rozwinięty sektor usług rolniczych, ▪ duże rozdrobnienie gospodarstw rolnych, ▪ niższa niż oczekiwana wydajność produkcji roślinnej i zwierzęcej, ▪ niewystarczający poziom estetyki przestrzeni publicznej i infrastruktury komunalnej, ▪ niewystarczający poziom estetyki przestrzeni publicznej i infrastruktury komunalnej, ▪ brak środków własnych na realizację inwestycji rozwojowych i prospołecznych.
Szanse	Zagrożenia
▪ możliwość pozyskiwania środków finansowych zewnętrznych, pozabudżetowych, w tym funduszy Unii Europejskiej w okresie 2021-2027, ▪ możliwość wykorzystania środków UE na rozwój usług społecznych, ▪ dostępność środków unijnych na wsparcie zmniejszenia niskiej emisji, ▪ nowy paradygmat polityki rozwojowej przedstawiony w Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030 – zasady prowadzenia polityki regionalnej m.in.: zintegrowane podejście terytorialne, współpraca, koncentracja, ▪ rozwój współpracy pomiędzy gminami obszaru funkcjonalnego, ▪ wysoki poziom wsparcia mieszkańców dla działań proekologicznych/zwiększająca się świadomość ekologiczną, ▪ rozwój nowych technologii OZE i możliwości pozyskania dotacji, ▪ potencjał sprzyjający tworzeniu przestrzeni atrakcyjnej wypoczynkowo i turystycznie, ▪ rosnące zainteresowanie różnymi formami rekreacji i spędzania wolnego czasu, ▪ wzrastająca popularność produktów lokalnych, ▪ pojawienie się inwestorów z branży produkcyjnej, ▪ rozwój produkcji rolnej poprzez upowszechnianie powstawania grup producenckich, ▪ potencjał w zakresie rozwoju sieciowego produktu	▪ negatywne konsekwencje dla rozwoju gospodarczego w wyniku przedłużającej się wojny w Ukrainie. ▪ długotrwałe, negatywne skutki wywołane izolacją społeczną podczas pandemii COVID-19 (nauka i praca w trybie zdalnym) dla mieszkańców (np. rozluźnienie więzi społecznych, kryzysy psychiczne, pogorszenie stanu zdrowia i kondycji fizycznej), ▪ możliwość wystąpienia kolejnej fali pandemii COVID-19 i związanych z nią negatywnych konsekwencji dla zdrowia mieszkańców i rozwoju gospodarczego, ▪ niekorzystne prognozy demograficzne – starzenie się społeczeństwa, emigracja edukacyjna i zarobkowa młodych ludzi poza teren gminy, bez planów powrotu, wyludnianie się wsi, ▪ ubożenie społeczeństwa, ▪ pogłębiające się zjawisko wykluczenia społecznego, ▪ bierność i niechęć mieszkańców do zmiany swojej sytuacji życiowej (zwiększająca się zależność od tzw. transferów socjalnych), ▪ wzrastające wydatki na pomoc społeczną, ▪ wysokie bezrobocie w powiecie, regionie, ▪ nasilająca się konkurencja w przyciąganiu inwestorów zagranicznych i turystów, ▪ brak skoordynowanej polityki wspierania MSP, ▪ pogorszenie stanu powietrza z związku z kryzysem

turystycznego poprzez wykorzystanie walorów przyrodniczo-kulturowych, ▪ moda na agroturystykę i zdrowy styl życia.	energetycznym, ▪ niewystarczające możliwości przyłączeniowe do sieci PGE w kontekście rozwoju energetyki słonecznej (fotowoltaiki), ▪ brak środków na budowę i remonty dróg, ▪ wzrost kosztów utrzymania infrastruktury, ▪ niska rentowność produkcji rolnej, ▪ brak rynków zbytu dla produktów rolnych, ▪ zagrożenie dla rolnictwa indywidualnego ze strony sieciowych producentów żywności, ▪ zbyt mała pula środków pomocowych na inwestycje komunalne w gminach, szczególnie z funduszy Unii Europejskiej w okresie 2021-2027, ▪ niedobór kapitału społecznego i prywatnego na przedsięwzięcia rewitalizacyjne na terenie gminy. ▪ coraz większe finansowe obciążenia gmin wynikające z regulacji prawnych na poziomie krajowym (m.in. szkolnictwo, podatki), ▪ zmienność w regulacjach prawnych w zakresie prowadzenia działalności gospodarczej oraz stosowania prawa w zakresie zamówień publicznych, finansów publicznych, energetyki odnawialnej, ochrony środowiska itp.
---	---

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z Urzędu Gminy Tucznazna, Policji, GOPS, Powiatowego Urzędu Pracy i GUS oraz badań ankietowych i wniosków z konsultacji społecznych.

4.2. Lokalne potencjały obszaru rewitalizacji

Przeprowadzoną analizę negatywnych zjawisk w obszarze rewitalizacji Gminy Tucznazna poszerzono o analizę potencjałów.

Za potencjały rozwojowe uznano lokalne czynniki rozwoju jako cechy lub kombinacja cech występujących w obszarze społecznym, przestrzenno-funkcjonalnym, środowiskowym, technicznym czy gospodarczym, których wykorzystanie wspomóc może proces rewitalizacji i doprowadzić w efekcie do pozytywnych zmian na obszarze rewitalizacji. Za kluczowe potencjały wyznaczonego obszaru rewitalizacji przyjęto:

1) w obszarze społecznym:

- doświadczone służby gminne w zakresie szeroko pojętej pomocy społecznej (Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Tucznaznej, Środowiskowy Dom Samopomocy w Międzylesiu),
- rozwinięta infrastruktura oświatowa, wychowania, kultury i sportu (Zespół Szkolno-Przedszkolny w Tucznaznej, Gminna Biblioteka Publiczna i Gminny Ośrodek Kultury i Sportu w Tucznaznej),
- organizacje pozarządowe działające na obszarze rewitalizacji, które stanowią potencjał do aktywizacji społecznej mieszkańców,
- funkcjonowanie Spółdzielni Socjalnej „Wspólna Chata” założonej przez Gminę Tucznazna i Ochotniczą Straż Pożarną w Tucznaznej,

- zainteresowanie samorządu lokalnego rozwojem współpracy z organizacjami pozarządowymi, dostępność środków unijnych na aktywizację społeczną,
- stosunkowo wysoki potencjał historycznych miejsc i zabytkowych nieruchomości, które można wykorzystać do umacniania tożsamości lokalnej.

2) w obszarze gospodarczym:

- koncentracja usług okołorolniczych – będących podstawą do rozwoju drobnej przedsiębiorczości i miejsc pracy,
- wolne tereny możliwe do przekształcenia w tereny inwestycyjne,
- długookresowa korzystna koniunktura na rynku pracy, wzrastająca liczba MŚP, spadające bezrobocie oraz zmniejszająca się liczba osób korzystających z pomocy społecznej.

3) w obszarze środowiskowym:

- brak lokalizacji uciążliwych zakładów produkcyjnych oddziałujących negatywnie na środowisko naturalne,
- warunki geograficzne i krajobrazowe sprzyjające wykorzystywaniu OZE oraz zapewniające ich wysoką efektywność,
- duży potencjał po kątem krajobrazowym i turystycznym,
- determinacja lokalnego samorządu w poprawie stanu środowiska, jak też w podnoszeniu świadomości ekologicznej mieszkańców.

4) w obszarze przestrzenno-funkcyjnym:

- obowiązujące i aktualne „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Tucznna” (Uchwała Nr XXXII/184/22 Rady Gminy Tucznna z dnia 28 marca 2022 r.),
- występowanie niezagospodarowanych terenów umożliwiających wielofunkcyjne zagospodarowanie, w tym terenów zielonych, które docelowo mogą być wykorzystywane jako przestrzeń działań społecznych, kulturalnych, rekreacyjnych, wzmacniających integrację społeczną,
- duże zapotrzebowanie społeczne na korzystanie z dóbr kultury oraz z oferty sportowo-rekreacyjnej w miejscu zamieszkania,
- duża aktywność lokalnego samorządu w zakresie pozyskiwania środków zewnętrznych na poprawę warunków prowadzenia działalności kulturalnej i rekreacyjno-sportowej na obszarze rewitalizacji,
- dziedzictwo historyczne i przyrodnicze, które mogą służyć do rozwoju turystyki, usług i handlu,
- obecność gruntów należących do podmiotów publicznych, co ułatwia wykorzystywanie ich w procesie rewitalizacji,
- dostępne tereny pod rozwój budownictwa mieszkaniowego,
- zainteresowanie kupnem działek budowlanych na obszarze rewitalizacji,
- funkcjonowanie różnych podmiotów publicznych.

5) obszarze technicznym:

- dostępność obiektów, które można wykorzystać na potrzeby rozwoju usług komunalnych i społecznych: 1 obiekt oświatowy, 11 świetlic wiejskich, 6 obiektów strażackich – remizy, 5 budynków komunalnych mieszkalnych (w nich 15 mieszkań), 8 publicznych budynków usługowych (budynek Urzędu Gminy, budynek OSP, oczyszczalnia, hydrofornie),
- dobry dostęp do Internetu, ułatwiający wdrażanie innowacyjnych rozwiązań typu smart village, smart city.

Jak wynika z powyższego zestawienia, na obszarze rewitalizacji liczba identyfikowanych „słabych” stron zdecydowanie przeważa nad liczbą „mocnych stron”, jednocześnie relatywnie dość długa jest lista „szans” i „potencjałów” obszaru rewitalizacji.

Oznacza to, iż mimo obecnych deficytów, istnieje szereg możliwości wykorzystania pojawiających się szans, a także neutralizacji zdefiniowanych zagrożeń, przynajmniej w zakresie, który zależy od Gminy Tucznazna. Program zakłada dążenie do przewyższenia zjawisk kryzysowych przy wykorzystaniu dostępnych potencjałów.

II. CZĘŚĆ PLANISTYCZNA

Planowanie rewitalizacji stanowi ważny etap, który polega m.in. na stworzeniu na podstawie przeprowadzonych prac analitycznych i diagnostycznych wizji i celów rewitalizacji. Są one opracowywane na podstawie wykonanej szczegółowej diagnozy obszaru rewitalizacji, w której określono problemy, a także ich przyczyny i skutki. Wobec tego część planistyczna stanowi odpowiedź dla zebranych i przeanalizowanych wcześniej danych, a także określonego potencjału obszaru rewitalizacji.

1. Wizja, misja, cele i kierunki działań

Zgodnie z art. 15 ust. 3 i 4 ustawy o rewitalizacji z dnia 9 października 2015 r. gminny program rewitalizacji powinien zawierać m.in. „opis wizji stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji oraz cele rewitalizacji oraz odpowiadające im kierunki działań służących eliminacji lub ograniczeniu negatywnych zjawisk”. Wizja to, wyrażona słownie, wizualizacja obszaru rewitalizacji po przeprowadzeniu procesu rewitalizacji. Misja pełni funkcję celu nadrzędnego, wyznaczającego kierunek działań. Wizja i misja wraz z celami strategicznymi powinny stanowić spójną całość i dążyć do niwelacji negatywnych zjawisk.

1.1. Wizja stanu po przeprowadzeniu rewitalizacji

Wizja wskazuje kierunek, w którym podąża Gmina Tucznazna. Jest ona również pewnym zobrazowaniem pożądanej przyszłości, która zakłada rozwiązanie zdiagnozowanych z udziałem lokalnej społeczności problemów oraz wykorzystanie zidentyfikowanych potencjałów. Ambitna wizja ma w tym przypadku na celu – motywowanie wszystkich interesariuszy procesu rewitalizacyjnego do sprawnego i skutecznego działania.

Rewitalizacja jako kompleksowy proces przemian obejmuje swoim zasięgiem wiele płaszczyzn życia na danym obszarze. Dotyczy w sposób szczególny: jakości życia mieszkańców, rozwoju gospodarczego, podniesienia jakości oraz atrakcyjności przestrzeni publicznej, wykorzystania potencjału turystycznego w oparciu o dziedzictwo kulturowe i przyrodnicze itd.

Podstawowym założeniem, związanym z wyprowadzeniem obszaru zdegradowanego ze stanu kryzysowego jest odwrócenie negatywnych zjawisk zdiagnozowanych w poprzednich rozdziałach niniejszego dokumentu. Wnioski z dokonanej analizy posłużyły do identyfikacji mocnych i słabych stron oraz czynników sukcesu w zakresie rewitalizacji w Gminie Tucznazna.

Konsekwentne i przemyślane działania systemowe, wdrażane etapami przy udziale społeczeństwa pozwolą na stopniową poprawę funkcjonowania całej przestrzeni na wszystkich płaszczyznach: społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej oraz technicznej. Można zatem stwierdzić, że wizja stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji brzmi następująco:

W 2030 roku obszar rewitalizacji jest sercem Gminy Tucznna, w którym historia przenika się z teraźniejszością. Atrakcyjna przestrzeń tętni życiem, w wyniku zaangażowania i aktywności mieszkańców. Postępuje intensywny rozwój lokalny, oparty na dziedzictwie kulturowym, historycznym i przyrodniczym, dzięki wzrastającej przedsiębiorczości oraz rozwijającej się turystyce.

Obszar rewitalizacji jest miejscem bezpiecznym i przyjaznym. Mieszkańcy korzystają z usług publicznych i komunalnych wysokiej jakości.

W celu podniesienia warunków życia odnowiona została niezbędna infrastruktura techniczna i społeczna z poszanowaniem środowiska naturalnego.

Udostępniona odnowiona infrastruktura i tereny pod zabudowę oraz zróżnicowana oferta spędzania czasu wolnego zachęciła do pozostania dotychczasowych mieszkańców i osiedlenia się nowych na obszarze rewitalizacji. Wykreowane przyjazne, zielone przestrzenie stały się atrakcyjnym miejscem wypoczynku i rekreacji mieszkańców i turystów.

Wokół rozbudowanych/modernizowanych obiektów wykorzystujących dziedzictwo kulturowe, historyczne i przyrodnicze rozwinęła się przedsiębiorczość.

Osoby wykluczone społecznie otrzymały możliwość wyjścia z kryzysowej sytuacji życiowej, poprzez aktywizację społeczną i zawodową. Zaangażowanie organizacji pozarządowych zaowocowało integracją społeczną, zwiększeniem aktywności obywatelskiej i niwelowaniem występujących problemów. Młode pokolenie, seniorzy i osoby z niepełnościami skorzystały z szansy wszechstronnego rozwoju i korzystają nadal.

Obszar rewitalizacji zamieszkują ludzie otwarci na zmiany, przedsiębiorczy i odważnie realizujący swoje pomysły na życie. Dziedzictwo kulturowe stało się motorem pozytywnych przemian społeczno-gospodarczych.

Wyznaczone podobszary, w latach 2023-2030 zostaną poddane kompleksowej rewitalizacji w oparciu o szczegółowo zaplanowaną i skoordynowaną interwencję. Planowane efekty zostaną uzyskane poprzez realizację zaplanowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, wpisujących się w wyznaczone cele rewitalizacji. Należy również zaznaczyć, że wizja ma w tym przypadku charakter optymalny i została zbudowana na racjonalnych przesłankach pozwalających stwierdzić, że osiągnięcie zakładanej wizji jest możliwe do realizacji.

Stan docelowy obszarów zostanie osiągnięty na koniec obowiązywania niniejszego programu. Perspektywa roku 2030 koresponduje również z datą wyznaczającą możliwość absorpcji środków unijnych z perspektywy 2021-2027. Wizja jako stan docelowy odnosi się zatem w dużej mierze do konkretnych przemian społeczno-gospodarczych, które są pożądane i zostaną osiągnięte dzięki wdrożeniu Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Tucznna na lata 2023-2030.

Obszar objęty rewitalizacją po przeprowadzeniu zaplanowanych procesów, zostanie efektywnie przeobrażony zarówno społecznie, przestrzennie, jak i gospodarczo uzyskując

naturalną funkcjonalność oraz użyteczność publiczną. Odnowiona zabudowa i wyposażona w niezbędną infrastrukturę przestrzeń miejscowości, wzmocni odczuwaną przez mieszkańców jakość życia oraz korzystnie wpłynie na atrakcyjność zarówno turystyczną, jak i gospodarczą oraz osiedleńczą obszarów zdegradowanych. Przestrzenie publiczne, które będą stanowić miejsce spotkań społeczności lokalnej i integracji międzypokoleniowej. Co bardzo istotne, w wyniku działań rewitalizacyjnych zmiane ulegnie również wizerunek całego obszaru. Będzie on postrzegany jako miejsce tętniące życiem z bogatą ofertą kulturową oraz bazą turystyczno-rekreacyjną.

Na zrewitalizowanych terenach zmniejszy się poziom wykluczenia społecznego, a zjawiska stygmatyzujące środowiska defaworyzowane zastąpi inicjatywa gospodarcza, silne poczucie wspólnoty lokalnej oraz aktywna postawa obywatelska. W efekcie działań rewitalizacyjnych ograniczone zostaną problemy społeczne, których szczególna koncentracja występuje w zdelimitowanym obszarze. Wsparciem dla tego procesu będą działania na rzecz przeciwdziałania procesom wykluczenia i marginalizacji społecznej, wynikających m.in. z ubóstwa i bezrobocia, służące włączeniu tych osób w różne wymiary życia społecznego.

Istotnym elementem wynikającym z przeprowadzonych działań rewitalizacyjnych będzie zwiększony poziom dostępności oraz jakości świadczonych usług publicznych (zwłaszcza wychowawczych, kulturalnych, sportowych i rekreacyjno-wypoczynkowych) dla mieszkańców obszaru rewitalizacji. Wśród efektów realizacji zamierzeń Gminnego Programu Rewitalizacji ważne miejsce zajmują również inicjatywy dotyczące poprawy dostępności oraz jakości infrastruktury społecznej (w tym infrastruktury oświatowej). Związane są one również z poprawą warunków edukacyjnych, mającą wpływ na poziom kształcenia, a następnie dostęp do rynku pracy.

1.2. Misja i cel główny procesu rewitalizacji

Spełnienie misji przyczyni się do wyprowadzenia obszaru ze stanu kryzysowego i urzeczywistnienia określonej wizji. Ponadto stanowi ona odpowiedź na problemy zidentyfikowane w szczegółowej diagnozie obszaru rewitalizacji.

Pamiętając, że rewitalizacja to długofalowy, kompleksowy proces zmian realizowanych na rzecz lokalnej społeczności, sformułowano misję skoncentrowaną na rozwoju i aktywizacji mieszkańców – zarówno w obszarze społecznym, jak i zawodowym:

Zintegrowane działania władz Gminy Tucznna, interesariuszy GPR, liderów opinii publicznej i mieszkańców, w sferze społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzennej i technicznej, na obszarze rewitalizacji, połączone z akumulacją własnego kapitału publicznego i prywatnego wspartego funduszami zewnętrznymi. stworzą otwartą przestrzeń do aktywności publicznej, społecznej i komercyjnej oraz rozwiązywania problemów na obszarze rewitalizowanym.

Misja stanowi deklaracjz w jakim kierunku bzdz zmierzadz podejmowane przez samorzadz i innych interesariuszy zadania. Misja podkreśla, że proces rewitalizacji jest prowadzony przez wszystkich – mieszkanccw, przedsiwbiorcw, instytucje publiczne, kulturalne, placwki oswiatowe i innych uzytkownikw funkcjonujacych w rewitalizowanej przestrzeni lub majacych na niadz wplyw. Jednoczesnie odnoszac siz do tego, że pokonanie zdiagnozowanych problemw nastapi jedynie przy zjednoczeniu i wspolnym dzialaniu na rzecz aktywizacji gospodarczej, integracji spolecznej i estetyzacji przestrzeni.

Uzupeelnieniem i rozwiniaciem wizji oraz misji rozwoju GPR jest okreslenie glownego celu rozwoju, celw strategicznych i kierunkw dzialan. A oto cel glowny:

Wzrost poziomu zycia mieszkancw oraz poprawa atrakcyjnosci obszaru rewitalizacji poprzez kompleksowadz odnowz spolecznadz oraz gospodarczadz, szrodowiskowadz, przestrzennadz i technicznadz.

W kolejnych rozdzialach zaprezentowano i opisano cele strategiczne, kierunki dzialan oraz przedsiwziwcia i projekty rewitalizacyjne przyczyniajace siz do ich realizacji.

1.3. Cele i kierunki dzialan procesu rewitalizacji

W mysl art. 15 ust. 1 pkt 4) ustawy – cele rewitalizacji oraz odpowiadajace im kierunki dzialan sluzad eliminacji lub ograniczeniu negatywnych zjawisk spolecznych oraz innych okreslonych w szczegolowej diagnozie. W konsekwencji wielowatkowy, kompleksowy i zintegrowany proces jaki stanowi rewitalizacja wymaga hierarchizacji i usystematyzowania wszystkich celw i dzialan wynikajacych z przeprowadzonych diagnoz i konsultacji spolecznych. Przyjeto dwustopniowadz strukture celw (misje i cele strategiczne). Nastepnie zdefiniowano kierunki dzialan, ktore szcisle korespondujad z przyjetymi celami strategicznymi. Okreslajad one ramy w jakich bzdz mieścić siz przedsiwziwcia rewitalizacyjne, czyli precyzujad i odzwierciedlajad politykz Gminy Tucznazna w poszczegolnych dziedzinach.

Cele rewitalizacji zostaly okreslone w wymiarze spolecznym, gospodarczym, szrodowiskowym, przestrzenno-funkcjonalnym oraz technicznym. Sz ze sobadz wyraźnie skorelowane i tworzyd spojny katalog. Cele rewitalizacji oraz odpowiadajace im kierunki dzialan majad sluzyc eliminacji lub ograniczeniu negatywnych zjawisk, na obszarze rewitalizacji znajdujacych siz w stanie kryzysowym.

Cele rewitalizacji opisujad przejście od sytuacji wyjsciowej do sytuacji pozadanej. Odpowiadajad one na potrzeby i potencjaly rewitalizacyjne zidentyfikowane na etapie diagnostycznym. Identyfikacja kluczowych zmian niezbednych do realizacji zalozonych celw rewitalizacji pozwoli na okreslenie najwazniejszych kierunkw dzialan, a nastepnie instrumentw realizacyjnych (w tym przedsiwziwciw rewitalizacyjnych).

Nalezdy rowniez zaznaczyc, że Gminny Program Rewitalizacji jest skierowany do roznych grup interesariuszy. Stanowi on odpowiedz na rzeczywiste problemy oraz potrzeby rewita-

lizacyjne, które zostały zidentyfikowane w trakcie procesu diagnostycznego w ramach programowania rewitalizacji. Potencjały i aspiracje lokalnych grup interesariuszy również zostały uwzględnione w procesie doprecyzowania celów strategicznych GPR.

Struktura celów w Gminnym Programie Rewitalizacji Gminy Tucznna na lata 2023-2030 tworzy logicznie powiązany, spójny system odpowiadający na poszczególne obszary problemowe. Realizacja zaplanowanych kierunków działań powinna zapewniać osiągnięcie celów strategicznych wskazanych w ramach obszarów: społecznego, gospodarczego, środowiskowego, przestrzenno-funkcjonalnego oraz technicznego. Należy również zaznaczyć, że kierunki działań planowane w ramach poszczególnych celów wzajemnie się przenikają i uzupełniają. Niejednokrotnie będą mogły zostać zrealizowane dzięki zintegrowanym projektom wzmacniając tym samym możliwość uzyskania efektu synergii.

Należy również zaznaczyć, że zgodnie z metodą SMART cele są: specyficzne, mierzalne, akceptowalne, realistyczne i określone w czasie.

Cele rewitalizacji możemy podzielić na cele występujące w poszczególnych obszarach, które poddawane były wyczerpującej diagnozie:

- 1) obszar społeczny,
- 2) obszar gospodarczy,
- 3) obszar środowiskowy,
- 4) obszar przestrzenno-funkcjonalny,
- 5) obszar techniczny.

Poniższa tabela zawiera zestawienie celów strategicznych oraz przypisanych do nich kierunków działań. Oznaczają one zakres niezbędnych interwencji, które powinny być podejmowane wspólnie przez samorząd oraz jego partnerów publicznych, społecznych i gospodarczych. Odpowiadają na pytanie „co należy zrobić?”, aby w ramach wybranych obszarów problemowych osiągnąć założone cele strategiczne. Kierunki działań (wdrażane poprzez przedsięwzięcia rewitalizacyjne), będą podstawą realizacji postanowień Programu. Wskazanie kierunków działań lub tam, gdzie to jest możliwe, konkretnych przedsięwzięć i projektów rewitalizacyjnych jest zatem bardzo istotnym elementem prac.

Tabela 16. Cele strategiczne i kierunki dziaań GPR.

Cel Strategiczny	Kierunki dziaań
1. Wzmacnianie aktywności społecznej, zawodowej i integracji mieszkańców z obszaru rewitalizacji.	1. Zmniejszenie skali ubóstwa i patologii społecznych. 2. Zwiększenie poziomu edukacji na obszarze rewitalizacji. 3. Poprawa stanu bezpieczeństwa mieszkańców. 4. Włączenie społeczne osób ze szczególnymi potrzebami. 5. Wsparcie aktywności społecznej mieszkańców w zakresie inicjatyw oddolnych. 6. Wzrost poziomu integracji społecznej mieszkańców. 7. Rozwijanie oferty kulturalno-edukacyjnej dla różnych grup mieszkańców. 8. Poszerzenie możliwości samorozwoju ludzi młodych. 9. Wzmocnienie tożsamości lokalnej i kulturowej mieszkańców.
2. Rozwój przedsiębiorczości i zwiększanie aktywności gospodarczej mieszkańców na obszarze rewitalizacji.	1. Wykorzystanie atrakcyjnych gospodarczo fragmentów obszaru rewitalizacji do wspierania tworzenia nowych miejsc pracy. 2. Wspieranie inicjatyw w zakresie wzmacniania aktywności gospodarczej mieszkańców. 3. Poprawa warunków i sytuacji na lokalnym rynku pracy, w tym również dla osób wykluczonych. 4. Ożywienie przestrzeni publicznych poprzez rozwój funkcji kulturalnych i rozwijanie przemysłów czasu wolnego. 5. Rozwój funkcji turystycznych.
3. Podnoszenie jakości środowiska naturalnego na obszarze rewitalizacji.	1. Podejmowanie inicjatyw z zakresu ochrony środowiska naturalnego i ograniczania niskiej emisji, 2. Zagospodarowanie terenów zdegradowanych na cele rekreacyjne, turystyczne i sportowe. 3. Tworzenie wysokiej jakości, dostępnych przestrzeni publicznych w środowisku naturalnym. 4. Poprawa efektywności energetycznej budynków. 5. Zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii. 6. Przeciwdziałanie zagrożeniom wynikającym ze środowiska naturalnego (burze, powódzie itp.).
4. Zrównoważony rozwój infrastruktury technicznej na obszarze rewitalizacji.	1. Przebudowa, rozbudowa i modernizacja zdegradowanych budynków przywracająca im utracone funkcje lub nadająca im nowe funkcje użytkowe (społeczne, gospodarcze, turystyczne, kulturalne itp.) wraz z zagospodarowaniem terenu funkcjonalnie związanego z obiektem. 2. Poprawa warunków mieszkaniowych społeczeństwa. 3. Modernizacja i rozwój infrastruktury drogowej (w tym parkingowej) jako uzupełnienie większego przedsięwzięcia/projektu. 4. Modernizacja i rozwój infrastruktury komunalnej (wodno-kanalizacyjnej, gazowej, elektrycznej, telekomunikacyjnej, gospodarki odpadami) jako uzupełnienie większego przedsięwzięcia/projektu. 5. Dostosowanie infrastruktury gminnej do potrzeb osób z niepełnosprawnościami.
5. Bezpieczna, dostępna, funkcjonalna i estetyczna przestrzeń publiczna dla mieszkańców i gości obszaru rewitalizacji.	1. Rozwój infrastruktury funkcjonalnej w zakresie opieki społecznej, przedsiębiorczości, edukacji, kultury, turystyki, rekreacji i sportu. 2. Odpowiednie wykorzystanie zasobów kulturowych i turystycznych obszaru. 3. Tworzenie wysokiej jakości, dostępnych przestrzeni publicznych. 4. Likwidacja barier przestrzennych oraz architektonicznych.

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z Urzędu Gminy Tucznaz, Policji, GOPS, Powiatowego Urzędu Pracy i GUS BDL oraz badań ankietowych i wniosków z konsultacji społecznych.

2. Opis powiazań GPR dokumentami strategicznymi

Poniżej przedstawiono analizę spójności niniejszego GPR z dokumentami obowiazujuącymi w gminie Tucznna, a takżę wskazano w jaki sposób cele i kierunki działań określone w GPR wpływają na realizację celów i założeń programów i dokumentów na poziomie regionalnym i krajowym.

2.1. Dokumenty planistyczno-strategiczne na poziomie centralnym

2.1.1. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia Fala Nowoczesności.

Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia Fala Nowoczesności (DSRK) – to dokument określający główne trendy, wyzwania oraz koncepcję rozwoju kraju w perspektywie długookresowej, przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 5 lutego 2013 r. Głównym celem dokumentu jest wytyczenie i charakterystyka działań skierowanych ku poprawie jakości życia Polaków i rozwoju Polski na tle Unii Europejskiej. Założeniem strategii jest przezwyciężenie kryzysu finansowego w możliwie najkrótszym czasie oraz wzrost gospodarczy kraju. Poniższa tabela prezentuje zgodność GPR z wybranymi celami DSRK.

Tabela 17. Zestawienie powiazań celów Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Tucznna na lata 2023-2030 z celami Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia Fala Nowoczesności.

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Tucznna na lata 2023-2030 Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia Fala Nowoczesności.	Cel 1. Wzmacnianie aktywności społecznej, zawodowej i integracji mieszkańców z obszaru rewitalizacji.	Cel 2. Rozwój przedsiębiorczości i zwiększanie aktywności gospodarczej mieszkańców na obszarze rewitalizacji.	Cel 3. Podnoszenie jakości środowiska naturalnego na obszarze rewitalizacji.	Cel 4. Zrównoważony rozwój infrastruktury technicznej na obszarze rewitalizacji.	Cel 5. Bezpieczna, dostępna, funkcjonalna i estetyczna przestrzeń publiczna dla mieszkańców i gości obszaru rewitalizacji.
Cel 3. Poprawa dostępności i jakości edukacji na wszystkich etapach oraz podniesienie konkurencyjności nauki.	x				
Cel 6. Rozwój kapitału ludzkiego poprzez wzrost zatrudnienia i stworzenie „workfare state” Kapitał Ludzki.	x				
Cel 7. Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego oraz ochrona i poprawa stanu środowiska.			x		
Cel 8. Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych.				x	x
Cel 11. Wzrost społecznego kapitału rozwoju.	x				

Źródło: Opracowanie własne.

2.1.2. Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030.

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR) jest podstawowym dokumentem wyznaczającym ramy polityki regionalnej Polski do roku 2030. Celem głównym polityki regionalnej, określonym w KSRR, jest „efektywne wykorzystanie endogenicznych potencjałów specjalizacji dla osiągnięcia zrównoważonego rozwoju kraju, co tworzyć będzie warunki do wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym osiągnięciu spójności w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym”. W poniższej tabeli została przedstawiona zgodność GPR z wybranymi celami KSRR.

Tabela 18. Zestawienie powiązań celów Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Tucznna na lata 2023-2030 z celami Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030.

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Tucznna na lata 2023-2030 Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030.	Cel 1. Wzmacnianie aktywności społecznej, zawodowej i integracji mieszkańców z obszaru rewitalizacji.	Cel 2. Rozwój przedsiębiorczości i zwiększanie aktywności gospodarczej mieszkańców na obszarze rewitalizacji.	Cel 3. Podnoszenie jakości środowiska naturalnego na obszarze rewitalizacji.	Cel 4. Zrównoważony rozwój infrastruktury technicznej na obszarze rewitalizacji.	Cel 5. Bezpieczna, dostępna, funkcjonalna i estetyczna przestrzeń publiczna dla mieszkańców i gości obszaru rewitalizacji.
Cel 1. Zwiększenie spójności i rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym.	x	x	x	x	x
Cel 2. Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych.	x	x	x	x	x

Źródło: Opracowanie własne.

2.1.3. Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 (KPZK).

KPZK jest najważniejszym krajowym dokumentem strategicznym określającym warunki oraz wizję zagospodarowania przestrzennego kraju. KPZK 2030 posiada cechy strategii ogólnorozwojowej, która wiąże planowanie przestrzenne z elementami rozwoju społeczno-gospodarczego. W dokumencie przedstawione zostały cele i kierunki polityki zagospodarowania kraju, a także wytyczne w temacie zasad i mechanizmów wdrażania polityk rozwojowych. Poniższa tabela prezentuje zgodność GPR z wybranymi celami KPZK.

Tabela 19. Zestawienie powiizań celów Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Tucznna na lata 2023-2030 z celami Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030.

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Tucznna na lata 2023-2030 Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030.	Cel 1. Wzmacnianie aktywności społecznej, zawodowej i integracji mieszkańców z obszaru rewitalizacji.	Cel 2. Rozwój przedsiębiorczości i zwiększanie aktywności gospodarczej mieszkańców na obszarze rewitalizacji.	Cel 3. Podnoszenie jakości środowiska naturalnego na obszarze rewitalizacji.	Cel 4. Zrównoważony rozwój infrastruktury technicznej na obszarze rewitalizacji.	Cel 5. Bezpieczna, dostępna, funkcjonalna i estetyczna przestrzeń publiczna dla mieszkańców i gości obszaru rewitalizacji.
Cel 2. Poprawa spójności wewnętrznej i terytorialne równoważenie rozwoju kraju poprzez promowanie integracji funkcjonalnej, tworzenie warunków dla rozprzestrzeniania się czynników rozwoju, wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich oraz wykorzystanie potencjału wewnętrznego wszystkich terytoriów.					x
Cel 3. Poprawa dostępności terytorialnej kraju w różnych skalach przestrzennych poprzez rozwijanie infrastruktury transportowej i telekomunikacyjnej.				x	x
Cel 4. Kształtowanie struktur przestrzennych wspierających osiągnięcie i utrzymanie wysokiej jakości środowiska przyrodniczego i walorów krajobrazowych Polski.			x		x
Cel 5. Zwiększenie odporności struktury przestrzennej kraju na zagrożenia naturalne i utraty bezpieczeństwa energetycznego oraz kształtowanie struktur przestrzennych wspierających zdolności obronne państwa.			x	x	x
Cel 6. Przywrócenie i utrwalenie ładu przestrzennego.					x

Źródło: Opracowanie własne.

2.1.4. Narodowy Plan Rewitalizacji 2022. Założenia.

Tabela 20. Zestawienie powiązań celów Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Tucznna na lata 2023-2030 z celami Narodowego Planu Rewitalizacji 2022. Założenia.

Narodowy Plan Rewitalizacji 2022. Założenia

Zgodnie z założeniami Narodowy Plan Rewitalizacji ma stanowić pakiet rozwiązań systemowych, będących zarazem wykładnią dla prowadzenia procesów rewitalizacyjnych jako działań kompleksowych i zintegrowanych, a także zawierać zasady tworzenia, koordynacji i wdrażania programów rewitalizacyjnych.

Realizacja założeń Narodowego Programu Rewitalizacji będzie odbywać się w ramach 4 modułów:

- opracowania dokumentów związanych z wdrażaniem NPR (np. Wytycznych ministerstwa właściwego ds. rozwoju w zakresie rewitalizacji obszarów zdegradowanych – perspektywa finansowa 2014-2020; wzorcowych dokumentów strategicznych, operacyjnych, technicznych, przetargowych etc.; tematycznych programów rozwoju) i innych dokumentów pośrednio związanych z rewitalizacją lub jej finansowaniem (np. Umowa Partnerstwa, Regionalne Programy Operacyjne),
- wprowadzenia właściwych regulacji prawnych (dotyczących m.in.: statusu rewitalizacji i procedur jej dotyczących, powiązania rewitalizacji i planowania przestrzennego, stworzenia sprzyjającego otoczenia prawnego i zachęt do działań rewitalizacyjnych),
- określenia instrumentów wsparcia: krajowych i unijnych,
- stworzenia kanałów informacji i edukacji (np. poprzez utworzenie centrum wiedzy, realizację projektów pilotażowych, kampanie informacyjne dla mieszkańców, etc.).

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Tucznna na lata 2023-2030 w pełni wpisuje się w główne założenia Narodowego Planu Rewitalizacji gdyż zakłada kompleksowe podejście do procesu rewitalizacji łącząc działania społeczne, gospodarcze, przestrzenne oraz środowiskowe.

Źródło: Opracowanie własne.

2.2. Dokumenty planistyczno-strategiczne na poziomie regionalnym

2.2.1. Strategia Rozwoju Województwa Lubelskiego do 2030 roku

Dokument został przyjęty Uchwałą Nr XXIV/ 406/2021 Sejmiku Województwa Lubelskiego z dnia 29 marca 2021 r. jest dokumentem programowym, który określa wizję oraz kierunki rozwoju regionu.

Strategia prezentuje zasadniczą zmianę podejścia do programowania rozwoju i prowadzenia polityki regionalnej. Zakłada całościowe rozumienie zarządzania, również poprzez mobilizowanie inicjatyw lokalnych.

Dokument wyznacza kluczowe długoterminowe cele i kierunki rozwoju województwa lubelskiego i jest głównym dokumentem umożliwiającym racjonalne organizowanie działań i prowadzenie skoordynowanej polityki rozwoju w horyzoncie czasowym objętym Strategią.

Strategia formułuje wizję rozwoju regionu, wskazuje cele i kierunki działań, które samorząd regionalny zgodnie z kompetencjami samodzielnie podejmuje i za nie odpowiada przed społeczeństwem regionu.

Wizją przeszłościowego rozwoju regionu nakreśloną w Strategii jest: **„Województwo lubelskie racjonalnie wykorzystując specyfikę społeczno-gospodarczą, zasoby środowiska, a także policentryczność sieci ośrodków miejskich rozwija się w sposób zrównoważony. Kreatywność i otwartość mieszkańców, aktywność naukowo-badawcza, tworzenie i stosowanie**

wanie rozwiązań innowacyjnych oraz partnerstwo w zarządzaniu kształtują nowoczesny charakter regionu. Wzrasta jego znaczenie jako strategicznego producenta finalnych wyrobów bazujących na surowcach rolniczych, dostarczyciela usług prozdrowotnych i czasu wolnego. W efekcie region oferuje atrakcyjną przestrzeń do życia, pracy i inwestowania w zdrowym i bezpiecznym otoczeniu”.

W tabeli poniżej przedstawione zostały cele strategiczne odzwierciedlające wizję Województwa Lubelskiego oraz spójność celów GPR z celami Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego do 2030 roku.

Tabela 21. Zestawienie powiązań celów Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Tucznna na lata 2023-2030 z celami Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego do 2030 roku.

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Tucznna na lata 2023-2030 Strategia Rozwoju Województwa Lubelskiego do 2030 roku.	Cel 1. Wzmacnianie aktywności społecznej, zawodowej i integracji mieszkańców z obszaru rewitalizacji.	Cel 2. Rozwój przedsiębiorczości i zwiększanie aktywności gospodarczej mieszkańców na obszarze rewitalizacji.	Cel 3. Podnoszenie jakości środowiska naturalnego na obszarze rewitalizacji.	Cel 4. Zrównoważony rozwój infrastruktury technicznej na obszarze rewitalizacji.	Cel 5. Bezpieczna, dostępna, funkcjonalna i estetyczna przestrzeń publiczna dla mieszkańców i gości obszaru rewitalizacji.
Cel strategiczny 2. Wzmocnienie powiązań i układów funkcjonalnych.					x
Cel strategiczny 3. Innowacyjny rozwój gospodarki oparty o zasoby i potencjały regionu.	x	x			
Cel strategiczny 4. Wzmacnianie kapitału społecznego.	x	x			

Źródło: Opracowanie własne.

Gmina Tucznna mieści się w OSI POLESIE. Cele strategiczne GPR wpisują się w przewidziany dla tego obszaru rodzaj interwencji, określonych w Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego do 2030 roku, tj.:

- 2.1 Zrównoważony rozwój systemów infrastruktury technicznej.
- 2.4 Ochrona walorów środowiska.
- 3.4 Innowacyjne wykorzystanie walorów przyrodniczo-kulturowych, rozwój sportu i usług wolnego czasu.
- 4.4. Wzmocnienie współpracy transgranicznej i międzyregionalnej.

2.2.2. Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego do roku 2030 (PZPWL)

Dokumentem, który reguluje politykę przestrzenną w województwie lubelskim jest Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego. Obowiązujący dokument został przyjęty Uchwałą nr XI/162/2015 Sejmiku Województwa Lubelskiego z dnia 30 października 2015 r.

PZPWL określa zasady i kierunki kształtowania struktury funkcjonalno-przestrzennej regionu oraz działania służące realizacji ponadlokalnych celów publicznych stanowiąc formalną i merytoryczną płaszczyznę odniesienia dla podejmowanych decyzji przestrzennych.

Według PZPWL Gmina Tucznna wpisuje się w obszar funkcjonalny o znaczeniu regionalnym: Obszar funkcjonalny rozwoju gospodarki żywnościowej (roślinnej rolniczej przestrzeni produkcyjnej). Obszar funkcjonalny rozwoju gospodarki żywnościowej obejmuje tereny Wyżyny Lubelskiej i Wyżyny Wołyńskiej charakteryzujące się dużą koncentracją gleb o najwyższej przydatności dla produkcji żywności oraz szczególnie przydatnych dla rozwoju rolnictwa towarowego. Celem rozwojowymi zagospodarowania przestrzennego jest: optymalne wykorzystanie potencjału produkcyjnego gleb oraz aktywizacja gospodarcza poprzez rozwój przetwórstwa rolno-spożywczego.

Tabela 22. Zestawienie powiązań celów Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Tucznna na lata 2023-2030 z celami Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego do roku 2030.

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Tucznna na lata 2023-2030 Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego do 2030 roku.	Cel 1. Wzmacnianie aktywności społecznej, zawodowej i integracji mieszkańców z obszaru rewitalizacji.	Cel 2. Rozwój przedsiębiorczości i zwiększanie aktywności gospodarczej mieszkańców na obszarze rewitalizacji.	Cel 3. Podnoszenie jakości środowiska naturalnego na obszarze rewitalizacji.	Cel 4. Zrównoważony rozwój infrastruktury technicznej na obszarze rewitalizacji.	Cel 5. Bezpieczna, dostępna, funkcjonalna i estetyczna przestrzeń publiczna dla mieszkańców i gości obszaru rewitalizacji.
Cel strategiczny 1. Wzmacnianie zewnętrznych powiązań sieciowych oraz poprawa spójności wewnątrzregionalnej w układzie przestrzennym i społeczno-gospodarczym.	x				x
Cel strategiczny 2. Wzrost konkurencyjności przestrzeni województwa pod względem atrakcyjności gospodarczej i warunków życia.	x	x			x

Źródło: Opracowanie własne.

2.3. Dokumenty planistyczno-strategiczne na poziomie lokalnym

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Tucznna na lata 2023-2030 jest dokumentem o charakterze operacyjnym, którego podstawowym założeniem jest wyznaczenie ram dla skutecznej interwencji rewitalizacyjnej ukierunkowanej na wyznaczone obszary problemowe.

GPR ma przede wszystkim wymiar lokalny, dlatego odpowiada na problemy zidentyfikowane na obszarze rewitalizacji, nakreślając tym samym rozwój na poziomie jednostki samorządu terytorialnego, jaką jest Gmina Tucznna.

Dokument ten identyfikuje cele pozwalające na zniwelowanie problemów i wykorzystanie potencjałów zdiagnozowanych w ramach obszaru: społecznego, gospodarczego, środowiskowego, przestrzenno-funkcjonalnego i technicznego.

Schemat 3. Schemat zgodności GPR z dokumentami lokalnymi.

Źródło: Opracowanie własne.

Dlatego też należy podkreślić, że GPR w pewnym sensie spaja zagadnienia związane z szeroko pojętą rewitalizacją, które występują w innych dokumentach na poziomie lokalnym. Gminny Program Rewitalizacji Gminy Tucznazna na lata 2023-2030 jest komplementarny w swoich założeniach z dokumentami o charakterze programowym i strategicznym. Poniżej przedstawiono w jaki sposób założenia GPR wpisują się w inne dokumenty gminne obowiązujące we wskazanych obszarach.

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Tucznazna na lata 2023-2030 jest powiązany i zgodny z innymi dokumentami strategicznymi obowiązującymi na terenie gminy. W szczególności należy tutaj wymienić: Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Tucznazna, Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Tucznazna na lata 2014-2024 oraz Zintegrowaną Strategię Rozwoju Przygranicznego Obszaru Funkcjonalnego „Aktywne Pogranicze” na lata 2015-2020 (w trakcie opracowania jest „Strategia Rozwoju Ponadlokalnego Przygranicznego Obszaru Funkcjonalnego Aktywne Pogranicze na lata 2022-2030”).

2.3.1. Zintegrowana Strategia Rozwoju Przygranicznego Obszaru Funkcjonalnego „Aktywne Pogranicze” na lata 2015-2020.

Dotychczas obowiązującym dokumentem była Zintegrowana Strategia Rozwoju Przygranicznego Obszaru Funkcjonalnego „Aktywne Pogranicze” jako wynik wspólnych ustaleń 12 gmin powiatu bialskiego w zakresie współpracy na rzecz rozwoju wyznaczonego obszaru funkcjonalnego.

Gminami wchodzącymi w skład obszaru były: Gmina Janów Podlaski, Gmina Kodeń, Gmina Konstantynów, Gmina Leśna Podlaska, **Gmina Łomazy**, Gmina Piszczac, Gmina Rokitno, Gmina Sławatycze, Miasto Terespol, Gmina Terespol, Gmina Tucznna i Gmina Zalesie.

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Tucznna na lata 2023-2030 jest w pełni spójny ze Zintegrowaną Strategią Rozwoju Przygranicznego Obszaru Funkcjonalnego Aktywne Pogranicze na lata 2015-2020.

Jednym z najważniejszych celów strategicznych Obszaru Funkcjonalnego Aktywne Pogranicze na lata 2015-2020 jest:

Cel strategiczny 2: POF atrakcyjnym miejscem zamieszkania i pobytu.

Powyższy cel strategiczny wraz z przypisanym do niego celem operacyjnym **2.2. Odnowa fizyczna, gospodarcza i społeczna miejscowości** wpisuje się wprost z istotę rewitalizacji.

Pozostałe cele strategiczne Zintegrowanej Strategii Rozwoju Przygranicznego Obszaru Funkcjonalnego Aktywne Pogranicze na lata 2015-2020:

Cel strategiczny 1: Zrównoważona i wyspecjalizowana gospodarka.

Cel strategiczny 3: Aktywne, zdrowe i wykształcone społeczeństwo.

Cel strategiczny 4: Integracja obszaru i sprawne rządy.

Gmina Tucznna jest w trakcie opracowywania Strategii Rozwoju Ponadlokalnego Przygranicznego Obszaru Funkcjonalnego Aktywne Pogranicze na lata 2022-2030.

1. W grudniu 2021 r. podpisano Porozumienie o określające zasady współpracy przy opracowaniu i wdrażaniu Strategii Rozwoju Ponadlokalnego Przygranicznego Obszaru Funkcjonalnego „Aktywne Pogranicze” na lata 2021 – 2030 pomiędzy: Gminą Terespol, Gminą Hanna, Gminą Janów Podlaski, Gminą Kodeń, Gminą Konstantynów, Gminą Leśna Podlaska, Gminą Piszczac, Gminą Rokitno, Gminą Sławatycze, Gminą Zalesie oraz Miastem Terespol. Zintegrowana Strategia Rozwoju Przygranicznego Obszaru Funkcjonalnego „Aktywne Pogranicze” na lata 2020 – 2030 znajduje się w trakcie opracowania.
2. W dniu 10 maja 2021 r. podjęto Uchwałę Nr XX/127/21 Rady Gminy Tucznna z dnia 10 maja 2021 roku w sprawie szczegółowego trybu harmonogramu opracowania Strategii Rozwoju Ponadlokalnego gmin Przygranicznego Obszaru Funkcjonalnego "Aktywne Pogranicze", w tym trybu konsultacji.

Celem głównym Strategii Rozwoju Ponadlokalnego Przygranicznego Obszaru Funkcjonalnego Aktywne Pogranicze na lata 2022-2030 jest: **„Aktywne Pogranicze obszarem zrównoważonym wykorzystującym potencjał turystyczny i kulturowy, aktywnie wspierającym przedsiębiorców i rozwijającym się w oparciu o lokalne społeczności”.**

W poniższej tabeli zaprezentowano zgodność GPR z wybranymi celami strategicznymi i operacyjnymi „Strategii Rozwoju Ponadlokalnego Przygranicznego Obszaru Funkcjonalnego Aktywne Pogranicze na lata 2022-2030”.

Tabela 23. Zestawienie powiązań celów Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Tuczná na lata 2023-2030 z celami Strategii Rozwoju Ponadlokalnego Przygranicznego Obszaru Funkcjonalnego Aktywne Pogranicze na lata 2022-2030.

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Tuczná na lata 2023-2030 Strategia Aktywne Pogranicze na lata 2022-2030.	Cel 1. Wzmacnianie aktywności społecznej, zawodowej i integracji mieszkańców z obszaru rewitalizacji.	Cel 2. Rozwój przedsiębiorczości i zwiększanie aktywności gospodarczej mieszkańców na obszarze rewitalizacji.	Cel 3. Podnoszenie jakości środowiska naturalnego na obszarze rewitalizacji.	Cel 4. Zrównoważony rozwój infrastruktury technicznej na obszarze rewitalizacji.	Cel 5. Bezpieczna, dostępna, funkcjonalna i estetyczna przestrzeń publiczna dla mieszkańców i gości obszaru rewitalizacji.
Cel Strategiczny 1. Stworzenie marki Aktywne Pogranicze. Cel operacyjny 1. Stworzenie wspólnej oferty turystycznej (portal internetowy, szlaki turystyczne (rowerowy, kajakowy, pieszy, konny, tematyczne (np. religijny, historyczny)). Cel operacyjny 2. Stworzenie systemu certyfikacji produktów lokalnych (baza ofert, znak marki, kapituła – współpraca ze szkołą wyższą). Cel operacyjny 3. Zielony obszar wykorzystujący lokalne potencjały (wykorzystanie energii odnawialnej (duże nasłonecznienie obszaru), zapobieganie zmianom klimatu (budowa zbiorników retencyjnych, przeciwdziałanie skutkom suszy). Cel operacyjny 4. Stworzenie efektywnego systemu zarządzania obszarem.	x		x		x
Cel Strategiczny 2. Rozwój gospodarczy Aktywnego Pogranicza. Cel operacyjny 1. Wybór lokalnych specjalizacji (produkcja certyfikowanej żywności, spedycja, transport, logistyka, OZE, tereny pod OZE). Cel operacyjny 2. System wsparcia i rozwoju przedsiębiorczości (stworzenie IOB, edukacja dla biznesu, rozwój infrastruktury ułatwiającej prowadzenie działalności gospodarczej (szybki internet, dostępność komunikacyjna, wykorzystanie OZE i samowystarczalność energetyczna). Cel operacyjny 3. Inteligentny rozwój – lokalny system zarządzania skutkami zmian klimatu.		x	x		

Cel Strategiczny 3. Wsparcie lokalnych społeczności. Cel operacyjny 1. Wsparcie dzieci i młodzieży (nowoczesne programy edukacyjne, organizacja praktyk i staży u przedsiębiorców, wykorzystanie technologii informacyjno-komunikacyjnych (wsparcie dzieci i nauczycieli), organizacja zajęć pozalekcyjnych). Cel Operacyjny 2. Wsparcie osób starszych i zależnych (organizacja zajęć dla seniorów, domy opieki społecznej, itp.). Cel Operacyjny 3. Rewitalizacja i odnowa przestrzeni (wsparcie dla organizacji pozarządowych, działania rewitalizacyjne, rozwój ekonomii społecznej, kultura). Cel Operacyjny 4. Zdrowe społeczeństwo odporne na kryzysy (infrastruktura zdrowia, programy profilaktyczne, współpraca ze specjalistami).					
	x	x	x	x	x

Źródło: Opracowanie własne.

2.3.2. Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Tucznna.

Obecnie obowiązujące Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Tucznna zostało przyjęte uchwałą Nr XXXII/184/22 Rady Gminy Tucznna z dnia 28 marca 2022 r.

W zakresie zgodności Gminnego Programu Rewitalizacji z zapisami Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Tucznna należy wskazać na spójność dokumentów już w zakresie głównych zasad polityki przestrzennej.

W oparciu o uwarunkowania rozwoju społeczno-gospodarczego gminy oraz aktualny stan zagospodarowania i użytkowania terenów wskazuje się następujące kierunki zmian w strukturze przestrzennej Gminy Tucznna:

1. Rozwój funkcji usługowej głównego ośrodka gminnego – miejscowości Tucznna poprzez koncentrację usług obejmujących swym zasięgiem obszar gminy, z zakresu usług publicznych, w tym: administracji, oświaty, kultury, zdrowia, sportu i rekreacji, a także usług komercyjnych (niepublicznych).
2. Rozwój na obszarze gminy podstawowych funkcji usługowych, umożliwiających wielofunkcyjny rozwój poszczególnych miejscowości, w tym usług agroturystycznych.
3. Rozwój i modernizacja infrastruktury komunikacyjnej i technicznej obsługującej poszczególne jednostki osadnicze dla poprawy warunków i jakości życia mieszkańców oraz warunków inwestowania.
4. Koncentracja nowej zabudowy w granicach istniejących jednostek osadniczych dla efektywniejszego wykorzystania infrastruktury technicznej.

Ponadto, z uwagi na istniejące na terenie gminy walory środowiska naturalnego (czyste powietrze, duża lesistość), obiekty dziedzictwa kulturowego i dotychczasową rolniczą funkcję gminy, w kształtowaniu jej struktury przestrzennej, wskazuje się za konieczne uwzględnienie następujących zasad:

1. Utrzymanie rolniczego charakteru gminy poprzez ochronę rolniczej przestrzeni produkcyjnej przed zainwestowaniem oraz zrównoważony rozwój gospodarki rolnej i funkcji towarzyszących.
2. Ochrona obszarów i obiektów cennych kulturowo oraz podporządkowanie rozwoju przestrzennego gminy dla utrzymania wartości kulturowych i ciągłości powiązań ekologicznych.
3. Zachowanie istniejących kompleksów leśnych oraz zwiększenie udziału terenów leśnych w ogólnej strukturze zagospodarowania terenu i wyrównywanie granicy polno-leśnej.
4. Stosowanie rozwiązań proekologicznych w rozwoju zabudowy i infrastruktury technicznej.
5. Rozwój energetyki odnawialnej, w tym w szczególności w zakresie elektrowni fotowoltaicznych lokalizowanych na terenach cechujących się mało korzystnymi warunkami do prowadzenia produkcji rolniczej oraz jako inwestycji dopuszczalnych na terenach przeznaczonych dla rozwoju zabudowy o funkcji przemysłowej.

W wyniku analizy zapisów obydwu dokumentów stwierdzono, że zarówno charakter jak też zakres wszystkich przedsięwzięć rewitalizacyjnych jest zgodny z ustaleniami studium i miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego Gminy Tucznazna. Nie wystąpiły również przesłanki, na podstawie, których konieczne byłoby zainicjowanie procedury zmian w niniejszych dokumentach planistycznych.

2.3.3.Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Tucznazna na lata 2014-2024.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Tucznazna na lata 2014 – 2024 jest jednym z dokumentów źródłowych dla opracowania Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Tucznazna na lata 2023-2030.

Wszystkie cele GPR wpisują się w „Gminną Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2014 – 2024”.

W dokumencie tym wyodrębniony został cel główny: „Zbudowanie zintegrowanego systemu wsparcia społecznego zapobiegającego wykluczeniu i marginalizacji osób oraz grup społecznych” w V obszarach priorytetowych:

- obszar priorytetowy I – polityka wobec rodziny,
- obszar priorytetowy II – polityka wobec osób starszych i niepełnosprawnych,
- obszar priorytetowy III – polityka wobec osób bezrobotnych,
- obszar priorytetowy IV – polityka wobec zagrożeń,
- obszar priorytetowy V –polityka wobec służb socjalnych w gminie Tucznazna.

3. Przedsięwzięcia i projekty rewitalizacyjne

Ustawa o rewitalizacji z dnia 9 października 2015 r. wprost wskazuje, że gminny program rewitalizacji powinien obejmować opis przedsięwzięć rewitalizacyjnych, w szczególności o charakterze społecznym oraz gospodarczym, środowiskowym, przestrzenno-funkcjonalnym lub technicznym. W dokumencie można wydzielić podstawowe przedsięwzięcia rewitalizacyjne i pozostałe dopuszczalne (uzupełniające).

Adekwatnie pierwszy typ powinien zawierać konkretny opis, tj.: nazwę, podmiot realizujący, zakres zadań, lokalizację, szacowaną wartość, prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji oraz opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami.

Tabela 24. Podstawowe przedsięwzięcia GPR.

Nr przedsięwzięcia.	Nazwa przedsięwzięcia.						Realizator.
1.	Rozbudowa i przebudowa budynku świetlicy wiejskiej w Bokince Pańskiej.						Urząd Gminy Tuczna.
Powiązanie z celami GPR.		1	2	3	4	5	
	Cel strategiczny.	x	x	x	x	x	
	Kierunki działań.	4, 5, 6, 7	1, 3	1, 4	1, 3, 4, 5	1, 2, 3, 4	
Oddziaływanie przedsięwzięcia.	Sfera społeczna.	Sfera Gospodarcza.	Sfera środowiskowa.		Sfera Techniczna.	Sfera funkcjonalno-przestrzenna.	
	x	x	x		x	x	
Lokalizacja przedsięwzięcia	Adres.				Lokalizacja.		
	Działka nr ewid. 300/1. Jednostka ewidencyjna: 060117_2 Tuczna. Obręb ewidencyjny: 0002 Bokinka Pańska. Budynek nr 14. Budynek jest własnością Gminy Tuczna.				Obszar rewitalizacji.	x	
					Poza obszarem rewitalizacji.		
Ramy realizacji przedsięwzięcia.	Szacunkowa wartość.	Okres realizacji.			Źródła finansowania.		
	1 500 000,00 zł	2024-2026			Środki UE – 1 275 000,00 zł. Budżet gminy – 225 000,00 zł.		
Zdiagnozowane problemy, na które odpowiada przedsięwzięcie.	Jedynym obiektem, w którym mogłoby koncentrować się życie kulturalne i następować integracja społeczności lokalnej jest zdegradowany budynek świetlicy wiejskiej w Bokince Pańskiej. Zdegradowane otoczenie budynku wymaga zagospodarowania, urządzenia małej architektury i stworzenia miejsca, w którym można byłoby organizować spotkania, imprezy integracyjne dla ogółu społeczności lokalnej miejscowości.						
Zakres planowanych do realizacji zadań.	▪ rozbudowa, przebudowa i termomodernizacja budynku świetlicy wiejskiej w Bokince Pańskiej, ▪ zagospodarowanie terenu wokół budynku, ▪ montaż urządzeń małej architektury, ▪ udostępnienie wyremontowanych pomieszczeń do wykorzystania zgodnie z potrzebami mieszkańców.						
Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami.	▪ zapewnienie rozwiązań architektonicznych wolnych od barier przy poruszaniu się osób ze szczególnymi potrzebami, ▪ umożliwienie udziału w wydarzeniach osobom ze szczególnymi potrzebami.						
Zgodność z dokumentami planistycznymi.	▪ przedsięwzięcie jest zgodne ze „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego” i jego realizacja nie wymaga zmian w dokumencie, ▪ przedsięwzięcie jest zgodne z Miejscowym Planem Zagospodarowania Przestrzennego i realizacja projektu nie wymaga zmiany dokumentu.						
Prognozowane rezultaty.	Nazwa wskaźnika.		Jednostka miary.	Wartość docelowa.		Źródło pomiaru wartości docelowej wskaźnika.	
	Liczba zmodernizowanych lub przebudowanych budynków użyteczności publicznej.		szt.	1		Dane JST.	
	Zmniejszenie rocznego zużycia energii pierwotnej we wspartych budynkach.		MWh/rok	...		Dane JST.	
	Liczba osób korzystających ze wspartych obiektów.		osoba/rok	90		Dane JST.	
Komplementarność lub powiązanie z innymi projektami/przedsięwzięciami.	„Aktywny Senior”. „Ku zdrowiu”. Integracyjne międzypokoleniowa.						

Nr przedsięwzięcia.	Nazwa przedsięwzięcia.						Realizator.
2.	Przebudowa oraz rozbudowa budynku „Domu Strażaka” w Tucznej.						Urząd Gminy Tucznia.
Powiązanie z celami GPR.		1	2	3	4	5	
	Cel strategiczny.	x	x	x	x	x	
	Kierunki działań.	4, 5, 6, 7	1, 3	1, 4	1, 3, 4, 5	1, 2, 3, 4	
Oddziaływanie przedsięwzięcia.	Sfera społeczna.	Sfera gospodarcza.	Sfera środowiskowa.		Sfera techniczna.	Sfera funkcjonalno-przestrzenna.	
	x	x	x		x	x	
Lokalizacja przedsięwzięcia	Adres.				Lokalizacja.		
	Dz. nr ewid. 366/1; obręb: 0012 Tucznia. Jedn. ewid.: 060117_2 Tucznia. Budynek nr 86. Budynek jest własnością Gminy Tucznia.				Obszar rewitalizacji.	x	
					Poza obszarem rewitalizacji.		
Ramy realizacji przedsięwzięcia.	Szacunkowa wartość.	Okres realizacji.		Źródła finansowania.			
	4 500 000,00 zł	2024-2026		Środki UE – 3 825 000,00 zł. Budżet gminy – 675 000,00 zł.			
Zdiagnozowane problemy, na które odpowiada przedsięwzięcie.	Budynek z uwagi na swój stan wymaga głębokiej termomodernizacji. W budynku mieści się siedziba Ochotniczej Straży Pożarnej. W obiekcie organizowane są również wydarzenia kulturowe i integracyjne.						
Zakres planowanych do realizacji zadań.	▪ kompleksowa rozbudowa i przebudowa budynku „Domu Strażaka” w Tucznej, ▪ termomodernizacja, ▪ zagospodarowanie terenu wokół budynku, ▪ montaż urządzeń małej architektury, ▪ udostępnienie wyremontowanych pomieszczeń do wykorzystania zgodnie z potrzebami mieszkańców.						
Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami.	▪ zapewnienie rozwiązań architektonicznych wolnych od barier przy poruszaniu się osób ze szczególnymi potrzebami, ▪ umożliwienie udziału w wydarzeniach osobom ze szczególnymi potrzebami.						
Zgodność z dokumentami planistycznymi.	▪ przedsięwzięcie jest zgodne ze „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego” i jego realizacja nie wymaga zmian w dokumencie, ▪ przedsięwzięcie jest zgodne z Miejscowym Planem Zagospodarowania Przestrzennego i realizacja projektu nie wymaga zmiany dokumentu.						
Prognozowane rezultaty.	Nazwa wskaźnika.		Jednostka miary.	Wartość docelowa.		Źródło pomiaru wartości docelowej wskaźnika.	
	Liczba zmodernizowanych lub przebudowanych budynków użyteczności publicznej.		szt.	1		Dane JST.	
	Liczba budynków dostosowanych do potrzeb osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.		szt.	1		Dane JST.	
	Liczba projektów z zakresu tworzenia wysokiej jakości, dostępnych przestrzeni publicznych.		szt.	1		Dane JST.	
	Liczba osób korzystających ze wspartych obiektów.		osoba/rok	80		Dane JST.	
Komplementarność lub powiązanie z innymi projektami/ przedsięwzięciami.	„Aktywny Senior”. „Ku zdrowiu”. Integracyjne międzypokoleniowa.						

Nr przedsięwzięcia.	Nazwa przedsięwzięcia.						Realizator.
3.	Rozbudowa oraz przebudowa budynku świetlicy wiejskiej w Ogrodnikach.						Urząd Gminy Tuczna.
Powiązanie z celami GPR.		1	2	3	4	5	
	Cel strategiczny.	x	x	x	x	x	
	Kierunki działań.	4, 5, 6, 7	1, 3	1, 4	1, 3, 4, 5	1, 2, 3, 4	
Oddziaływanie przedsięwzięcia.	Sfera społeczna.	Sfera gospodarcza.	Sfera środowiskowa.		Sfera techniczna.		Sfera funkcjonalno-przestrzenna.
	x	x	x		x		x
Lokalizacja przedsięwzięcia	Adres.				Lokalizacja.		
	Dz. nr ewid. 69; obręb: 0010 Ogrodniki. Jedn. ewid.: 060117_2 Tuczna. Budynek nr 50. Budynek jest własnością Gminy Tuczna.				Obszar rewitalizacji.	x	
					Poza obszarem rewitalizacji.		
Ramy realizacji przedsięwzięcia.	Szacunkowa wartość.	Okres realizacji.			Źródła finansowania.		
	1 500 000,00 zł	2024-2026			Środki UE – 1 275 000,00 zł. Budżet gminy – 225 000,00 zł.		
Zdiagnozowane problemy, na które odpowiada przedsięwzięcie.	Jedynym obiektem, w którym mogłoby koncentrować się życie kulturalne i następować integracja społeczności lokalnej jest zdegradowany budynek świetlicy wiejskiej w Ogrodnikach. Zdegradowane otoczenie budynku wymaga zagospodarowania, urządzenia małej architektury i stworzenia miejsca, w którym można byłoby organizować spotkania, imprezy integracyjne dla ogółu społeczności lokalnej.						
Zakres planowanych do realizacji zadań.	▪ rozbudowa, przebudowa i termomodernizacja budynku świetlicy wiejskiej w Ogrodnikach, ▪ zagospodarowanie terenu wokół budynku, ▪ montaż urządzeń małej architektury, ▪ udostępnienie wyremontowanych pomieszczeń do wykorzystania zgodnie z potrzebami mieszkańców.						
Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami.	▪ zapewnienie rozwiązań architektonicznych wolnych od barier przy poruszaniu się osób ze szczególnymi potrzebami, ▪ umożliwienie udziału w wydarzeniach osobom ze szczególnymi potrzebami.						
Zgodność z dokumentami planistycznymi.	▪ przedsięwzięcie jest zgodne ze „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego” i jego realizacja nie wymaga zmian w dokumencie, ▪ przedsięwzięcie jest zgodne z Miejscowym Planem Zagospodarowania Przestrzennego i realizacja projektu nie wymaga zmiany dokumentu.						
Prognozowane rezultaty.	Nazwa wskaźnika.			Jednostka miary.	Wartość docelowa.		Źródło pomiaru wartości docelowej wskaźnika.
	Liczba zmodernizowanych lub przebudowanych budynków użyteczności publicznej.			szt.	1		Dane JST.
	Liczba budynków dostosowanych do potrzeb osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.			szt.	1		Dane JST.
	Liczba projektów z zakresu tworzenia wysokiej jakości, dostępnych przestrzeni publicznych.			szt.	1		Dane JST.
	Liczba osób korzystających ze wspartych obiektów.			osoba/rok	100		Dane JST.
Komplementarność lub powiązanie z innymi projektami/przedsięwzięciami.	„Aktywny Senior”. „Ku zdrowiu”. Integracyjne międzypokoleniowa.						

Nr przedsięwzięcia.	Nazwa przedsięwzięcia.						Realizator.	
4.	Termomodernizacja budynku „Domu Nauczyciela” w Tucznaj.						Urząd Gminy Tucznaj.	
Powiązanie z celami GPR.			1	2	3	4		5
	Cel strategiczny.				x	x		
	Kierunki działań.				1, 4	1, 2		
Oddziaływanie przedsięwzięcia.	Sfera społeczna.	Sfera gospodarcza.	Sfera środowiskowa.		Sfera techniczna.		Sfera funkcjonalno-przestrzenna.	
			x		x			
Lokalizacja przedsięwzięcia	Adres.					Lokalizacja.		
	Dz. nr ewid. 61/6; obręb: 0012 Tucznaj. Jedn. ewid.: 060117_2 Tucznaj. Budynek nr 5A.					Obszar rewitalizacji.	x	
	Budynek jest częściowo własnością Gminy Tucznaj, a częściowo mieszkańców którzy mają wykupione mieszkania własnościowe.					Poza obszarem rewitalizacji.		
Ramy realizacji przedsięwzięcia.	Szacunkowa wartość.	Okres realizacji.			Źródła finansowania.			
	1 000 000,00 zł	2024-2026			Środki UE – 850 000,00 zł. Budżet gminy – 150 000,00 zł.			
Zdiagnozowane problemy, na które odpowiada przedsięwzięcie.	Budynek „Domu Nauczyciela” położony jest przy Zespole Szkolno-Przedszkolnym w Tucznaj. Budynek z uwagi na swój stan wymaga głębokiej termomodernizacji. W budynku znajdują się mieszkania stanowiące własność Gminy Tucznaj jak i mieszkania własnościowe.							
Zakres planowanych do realizacji zadań.	Kompleksowa termomodernizacja budynku wraz z zagospodarowaniem terenu.							
Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami.	- zapewnienie rozwiązań architektonicznych wolnych od barier przy poruszaniu się osób ze szczególnymi potrzebami, - umożliwienie udziału w wydarzeniach osobom ze szczególnymi potrzebami.							
Zgodność z dokumentami planistycznymi.	- przedsięwzięcie jest zgodne ze „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego” i jego realizacja nie wymaga zmian w dokumencie, - przedsięwzięcie jest zgodne z Miejscowym Planem Zagospodarowania Przestrzennego i realizacja projektu nie wymaga zmiany dokumentu.							
Prognozowane rezultaty.	Nazwa wskaźnika.			Jednostka miary.	Wartość docelowa.	Źródło pomiaru wartości docelowej wskaźnika.		
	Liczba zmodernizowanych lub przebudowanych budynków użyteczności publicznej.			szt.	1	Dane JST.		
	Liczba osób korzystających ze wspartych obiektów.			osoba/rok	80	Dane JST.		
	Zmniejszenie rocznego zużycia energii pierwotnej we wspartych budynkach.			MWh/rok	...	Dane JST.		
Komplementarność lub powiązanie z innymi projektami/przedsięwzięciami.	„Aktywny Senior”. „Ku zdrowiu”. Integracyjne międzypokoleniowa.							

Nr przedsięwzięcia.	Nazwa przedsięwzięcia.						Realizator.
5.	Termomodernizacja budynku „Domu Strażaka” w Dąbrowicy Dużej.						Urząd Gminy Tuczna.
Powiązanie z celami GPR.		1	2	3	4	5	
	Cel strategiczny.	x	x	x	x	x	
	Kierunki działań.	4, 5, 6, 7, 8, 9.	1, 3	1, 4	1, 3, 5	1, 2, 3, 4	
Oddziaływanie przedsięwzięcia.	Sfera społeczna.	Sfera gospodarcza.	Sfera środowiskowa.		Sfera techniczna.	Sfera funkcjonalno-przestrzenna.	
	x	x	x		x	x	
Lokalizacja przedsięwzięcia	Adres.				Lokalizacja.		
	Działka nr ewid. 7. Obręb ewidencyjny: 0004 Dąbrowica Duża. Jednostka ewidencyjna: 060117_2 Tuczna. Budynek nr 48.				Obszar rewitalizacji.	x	
					Poza obszarem rewitalizacji.		
Ramy realizacji przedsięwzięcia.	Szacunkowa wartość.	Okres realizacji.		Źródła finansowania.			
	1 500 000,00 zł	2024-2026		Środki UE – 1 275 000,00 zł. Budżet gminy – 225 000,00 zł.			
Zdiagnozowane problemy, na które odpowiada przedsięwzięcie.	Budynek z uwagi na swój stan wymaga głębokiej termomodernizacji. W budynku mieści się siedziba Ochotniczej Straży Pożarnej w Tucznaj. Ponadto budynek służy mieszkańcom jako miejsce spotkań oraz organizacji wszelkiego rodzaju wydarzeń integracyjnych, kulturowych oraz społecznych.						
Zakres planowanych do realizacji zadań.	Kompleksowa termomodernizacja budynku wraz z zagospodarowaniem terenu.						
Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami.	▪ zapewnienie rozwiązań architektonicznych wolnych od barier przy poruszaniu się osób ze szczególnymi potrzebami, ▪ umożliwienie udziału w wydarzeniach osobom ze szczególnymi potrzebami.						
Zgodność z dokumentami planistycznymi.	▪ przedsięwzięcie jest zgodne ze „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego” i jego realizacja nie wymaga zmian w dokumencie, ▪ przedsięwzięcie jest zgodne z Miejscowym Planem Zagospodarowania Przestrzennego i realizacja projektu nie wymaga zmiany dokumentu.						
Prognozowane rezultaty.	Nazwa wskaźnika.		Jednostka miary.	Wartość docelowa.		Źródło pomiaru wartości docelowej wskaźnika.	
	Liczba zmodernizowanych lub przebudowanych budynków użyteczności publicznej.		szt.	1		Dane JST.	
	Liczba budynków dostosowanych do potrzeb osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.		szt.	1		Dane JST.	
	Liczba projektów z zakresu tworzenia wysokiej jakości, dostępnych przestrzeni publicznych.		szt.	1		Dane JST.	
	Zmniejszenie rocznego zużycia energii pierwotnej we wspartych budynkach.		MWh/rok	...		Dane JST.	
	Liczba osób korzystających ze wspartych obiektów.		osoba/rok	80		Dane JST	
Komplementarność lub powiązanie z innymi projektami/przedsięwzięciami.	„Aktywny Senior”. „Ku zdrowiu”. Integracyjne międzypokoleniowa.						

Nr przedsięwzięcia.	Nazwa przedsięwzięcia.						Realizator.	
6.	Termomodernizacja budynku komunalnego w Tucznaj.						Urząd Gminy Tucznaj.	
Powiązanie z celami GPR.			1	2	3	4		5
	Cel strategiczny.		x		x	x		
	Kierunki działań.		2, 3		1, 4	1, 2		
Oddziaływanie przedsięwzięcia.	Sfera społeczna.	Sfera gospodarcza.	Sfera środowiskowa.		Sfera techniczna.		Sfera funkcjonalno-przestrzenna.	
	x		x		x			
Lokalizacja przedsięwzięcia	Adres.				Lokalizacja.			
	Dz. nr ewid. 3540; obręb: 0012 Tucznaj. jedn. ewid.: 060117_2 Tucznaj Budynek nr 53. Budynek jest własnością Gminy Tucznaj, jedno z mieszkań jest wykupionym mieszkaniem własnościowym.				Obszar rewitalizacji.	x		
					Poza obszarem rewitalizacji.			
Ramy realizacji przedsięwzięcia.	Szacunkowa wartość.	Okres realizacji.			Źródła finansowania.			
	1 000 000,00 zł	2024-2026			Środki UE – 850 000,00 zł. Budżet gminy – 150 000,00 zł.			
Zdiagnozowane problemy, na które odpowiada przedsięwzięcie.	Budynek z uwagi na swój stan wymaga głębokiej termomodernizacji. W budynku znajdują się 2 mieszkania stanowiące własność Gminy Tucznaj i 1 mieszkanie własnościowe.							
Zakres planowanych do realizacji zadań.	Kompleksowa termomodernizacja budynku wraz z zagospodarowaniem terenu.							
Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami.	- zapewnienie rozwiązań architektonicznych wolnych od barier przy poruszaniu się osób ze szczególnymi potrzebami, - umożliwienie udziału w wydarzeniach osobom ze szczególnymi potrzebami.							
Zgodność z dokumentami planistycznymi.	- przedsięwzięcie jest zgodne ze „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego” i jego realizacja nie wymaga zmian w dokumencie, - przedsięwzięcie jest zgodne z Miejscowym Planem Zagospodarowania Przestrzennego i realizacja projektu nie wymaga zmiany dokumentu.							
Prognozowane rezultaty.	Nazwa wskaźnika.			Jednostka miary.	Wartość docelowa.	Źródło pomiaru wartości docelowej wskaźnika.		
	Liczba zmodernizowanych lub przebudowanych budynków użyteczności publicznej.			szt.	1	Dane JST.		
	Liczba budynków dostosowanych do potrzeb osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.			szt.	1	Dane JST.		
	Liczba projektów z zakresu tworzenia wysokiej jakości, dostępnych przestrzeni publicznych.			szt.	1	Dane JST.		
	Zmniejszenie rocznego zużycia energii pierwotnej we wspartych budynkach.			MWh/rok	...	Dane JST.		
Komplementarność lub powiązanie z innymi projektami/ przedsięwzięciami.	Aktywny Senior”. Integracja międzypokoleniowa.							

Nr przedsiwzięcia.	Nazwa przedsiwzięcia.	Realizator.
--------------------	-----------------------	-------------

7.	Rozbudowa i przebudowa budynku świetlicy wiejskiej w Matiaszówce.						Urząd Gminy Tuczna.	
Powiązanie z celami GPR.			1	2	3	4		5
	Cel strategiczny.		x		x	x		
	Kierunki działań.		2, 3		1, 4	1, 2		
Oddziaływanie przedsięwzięcia.	Sfera społeczna.	Sfera gospodarcza.	Sfera środowiskowa.		Sfera techniczna.		Sfera funkcjonalno-przestrzenna.	
	x		x		x			
Lokalizacja przedsięwzięcia	Adres.				Lokalizacja.			
	Działka nr ewid. 52. Obręb ewidencyjny: 0007 Matiaszówka. Jednostka ewidencyjna: 060117_2 Tuczna. Budynek nr 44. Budynek jest własnością Gminy Tuczna.				Obszar rewitalizacji.	x		
					Poza obszarem rewitalizacji.			
Ramy realizacji przedsięwzięcia.	Szacunkowa wartość.	Okres realizacji.			Źródła finansowania.			
	1 500 000,00 zł	2024-2026			Środki UE – 1 275 000,00 zł. Budżet gminy – 225 000,00 zł.			
Zdiagnozowane problemy, na które odpowiada przedsięwzięcie.	Jedynym obiektem, w którym mogłoby koncentrować się życie kulturalne i następować integracja społeczności lokalnej miejscowości Matiaszówka jest zdegradowany budynek świetlicy wiejskiej. Zdegradowane otoczenie budynku wymaga zagospodarowania, urządzenia małej architektury i stworzenia miejsca, w którym można byłoby organizować spotkania, imprezy integracyjne dla ogółu społeczności lokalnej.							
Zakres planowanych do realizacji zadań.	Kompleksowa rozbudowa, przebudowa i termomodernizacja budynku świetlicy wiejskiej w miejscowości Matiaszówka wraz z zagospodarowaniem terenu.							
Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami.	■ zapewnienie rozwiązań architektonicznych wolnych od barier przy poruszaniu się osób ze szczególnymi potrzebami, ■ umożliwienie udziału w wydarzeniach osobom ze szczególnymi potrzebami.							
Zgodność z dokumentami planistycznymi.	■ przedsięwzięcie jest zgodne ze „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego” i jego realizacja nie wymaga zmian w dokumencie, ■ przedsięwzięcie jest zgodne z Miejscowym Planem Zagospodarowania Przestrzennego i realizacja projektu nie wymaga zmiany dokumentu.							
Prognozowane rezultaty.	Nazwa wskaźnika.			Jednostka miary.	Wartość docelowa.	Źródło pomiaru wartości docelowej wskaźnika.		
	Liczba zmodernizowanych lub przebudowanych budynków użyteczności publicznej.			szt.	1	Dane JST.		
	Liczba budynków dostosowanych do potrzeb osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.			szt.	1	Dane JST.		
	Liczba projektów z zakresu tworzenia wysokiej jakości, dostępnych przestrzeni publicznych.			szt.	1	Dane JST.		
	Liczba osób korzystających ze wspartych obiektów.			osoba/rok	80	Dane JST		
	Zmniejszenie rocznego zużycia energii pierwotnej we wspartych budynkach.			MWh/rok	...	Dane JST		
Komplementarność lub powiązanie z innymi projektami/ przedsięwzięciami.	„Aktywny Senior”. „Ku zdrowiu”. Integracyjne międzypokoleniowa.							
8.	„Aktywny Senior”.						Spółdzielnia Socjalna	

z celami GPR.			1	2	3	4	5	„Wspólna Chata”
	Cel strategiczny.		x					
	Kierunki działań.		5, 6, 7, 8, 9					
Oddziaływanie przedsięwzięcia.	Sfera społeczna.	Sfera gospodarcza.	Sfera środowiskowa.	Sfera techniczna.			Sfera funkcjonalno-przestrzenna.	
	x							
Lokalizacja przedsięwzięcia	Adres.			Lokalizacja.				
	Świetlice wiejskie w Ogrodnikach, Matiaszówce, Bokince Pańskie i w Domu Strażaka w Tucznnej.			Obszar rewitalizacji.	x			
				Poza obszarem rewitalizacji.				
Ramy realizacji przedsięwzięcia.	Szacunkowa wartość.	Okres realizacji.		Źródła finansowania.				
	500 000,00 zł	2023-2027		▪ środki UE ▪ budżet Gminy Tuczna ▪ środki prywatne				
Zdiagnozowane problemy, na które odpowiada przedsięwzięcie.	Główne problemy, na jakie odpowiada przedsięwzięcie to: ▪ postępujący proces starzenia się społeczeństwa, zwiększenie zapotrzebowania na usługi skierowane do seniorów, ▪ niski poziom integracji wśród mieszkańców obszaru rewitalizacji, ▪ problemy zdrowotne, w tym również związane ze zdrowiem.							
Zakres planowanych do realizacji zadań.	Przedsięwzięcie będzie polegało na przygotowaniu we współpracy z instytucjami i organizacjami takimi jak: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Środowiskowy Dom Samopomocy w Międzyzlesiu, Klub Seniora, organizacje pozarządowe stałej, regularnej oferty: ▪ edukacyjnej: warsztaty, spotkania, pogadanki ze specjalistami, ▪ zdrowotnej: zajęcia ruchowe, programy profilaktyczne, ▪ dziennej opieki: wsparcie w załatwianiu codziennych spraw. Projekt poza pomocą seniorom będzie miał również efekt integracyjny i aktywizacyjny – nawiązane znajomości i podejmowane aktywności mogą być kontynuowane po zakończeniu projektu, co wpłynie na poczucie przynależności do ogółu społeczeństwa oraz poprawy zdrowia (w tym zdrowia psychicznego) wśród seniorów.							
Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami.	umożliwienie udziału w wydarzeniach osobom ze szczególnymi potrzebami.							
Zgodność z dokumentami planistycznymi.	▪ Nie dotyczy.							
Prognozowane rezultaty.	Nazwa wskaźnika.		Jednostka miary.	Wartość docelowa.		Źródło pomiaru wartości docelowej wskaźnika.		
	Liczba zorganizowanych spotkań, warsztatów, zajęć dla seniorów.		szt./rok	8		Listy obecności, protokoły, sprawozdania.		
	Liczba osób uczestniczących w organizowanych aktywnościach.		osoba/rok	100		Listy obecności, protokoły, sprawozdania.		
Komplementarność lub powiązanie z innymi projektami/ przedsięwzięciami.	▪ Rozbudowa i przebudowa budynku świetlicy wiejskiej w Bokince Pańskiej. ▪ Rozbudowa i przebudowa budynku „Domu Strażaka” w Tucznnej. ▪ Rozbudowa i przebudowa budynku świetlicy wiejskiej w Ogrodnikach. ▪ Termomodernizacja budynku „Domu Strażaka” w Dąbrowicy Dużej. ▪ Rozbudowa i przebudowa budynku świetlicy wiejskiej w Matiaszówce.							

9.	„Ku zdrowiu”.	Spółdzielnia Socjalna
----	---------------	-----------------------

z celami GPR.			1	2	3	4	5	„Bio Natura Tucznna”.
	Cel strategiczny.		x					
	Kierunki działań.		5, 6, 7, 8, 9					
Oddziaływanie przedsięwzięcia.	Sfera społeczna.	Sfera gospodarcza.	Sfera środowiskowa.		Sfera techniczna.		Sfera funkcjonalno-przestrzenna.	
	x							
Lokalizacja przedsięwzięcia	Adres.				Lokalizacja.			
	Świetlice wiejskie w Ogrodnikach, Matiaszówce, Bokince Pańskie i w Domu Strażaka w Dąbrowicy Dużej i Tucznnej.				Obszar rewitalizacji.		x	
					Poza obszarem rewitalizacji.			
Ramy realizacji przedsięwzięcia.	Szacunkowa wartość.	Okres realizacji.			Źródła finansowania.			
	500 000,00 zł	2023-2027			▪ środki UE ▪ budżet Gminy Tucznna ▪ środki prywatne			
Zdiagnozowane problemy, na które odpowiada przedsięwzięcie.	Główne problemy, na jakie odpowiada przedsięwzięcie to: ▪ pogłębianie się niekorzystnej struktury demograficznej (starzenie się społeczeństwa), ubytek liczby mieszkańców, ▪ niewystarczająca oferta kulturalna i rekreacyjno-sportowa na obszarze rewitalizacji, ▪ bierność społeczna mieszkańców obszaru rewitalizacji, ▪ niewystarczająca różnorodność oferty spędzania czasu wolnego dla mieszkańców obszaru rewitalizacji, ▪ niski poziom integracji wśród mieszkańców obszaru rewitalizacji, ▪ problemy zdrowotne, w tym również związane ze zdrowiem.							
Zakres planowanych do realizacji zadań.	▪ realizacja warsztatów, spotkań oraz wydarzeń na temat wpływu aktywności fizycznej na rozwój dziecka; kontaktów z rówieśnikami i rodzicami; zagrożeń wynikających z biernego trybu życia (oraz stosowania używek); radzenia sobie ze stresem; efektywnej komunikacji i empatycznych relacji ▪ realizacja zajęć ruchowych, a w okresie wiosenno-letnim nordic-walking, plenerowych zajęciach fitness. Zajęcia będą skierowane do dorosłych i dzieci – szczególnie promowane i nagradzane będzie uczestnictwo rodzinne. Poziom trudności treningów będzie dostosowany do grupy wiekowej. Dzięki realizacji projektu uczestnicy poznają nowe sposoby na aktywne spędzanie czasu i podniesie się ich świadomość na temat korelacji pomiędzy aktywnym trybem życia i zdrowiem psychicznym dzieci i dorosłych.							
Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami.	▪ umożliwienie udziału w wydarzeniach osobom ze szczególnymi potrzebami.							
Zgodność z dokumentami planistycznymi.	▪ Nie dotyczy.							
Prognozowane rezultaty.	Nazwa wskaźnika.		Jednostka miary.		Wartość docelowa.		Źródło pomiaru wartości docelowej wskaźnika.	
	Liczba zorganizowanych zajęć ruchowych, warsztatów edukacyjnych.		szt./rok		8		Listy obecności, protokoły, sprawozdania.	
	Liczba osób uczestniczących w organizowanych aktywnościach.		osoba/rok		100		Listy obecności, protokoły, sprawozdania.	
Komplementarność lub powiązanie z innymi projektami/ przedsięwzięciami.	▪ Rozbudowa i przebudowa budynku świetlicy wiejskiej w Bokince Pańskiej. ▪ Rozbudowa i przebudowa budynku „Domu Strażaka” w Tucznnej. ▪ Rozbudowa i przebudowa budynku świetlicy wiejskiej w Ogrodnikach. ▪ Termomodernizacja budynku „Domu Strażaka” w Dąbrowicy Dużej. ▪ Rozbudowa i przebudowa budynku świetlicy wiejskiej w Matiaszówce.							

10.	Integracja międzypokoleniowa.						Spółdzielnia Socjalna „Bio Natura Tuczna”.	
Powiązanie z celami GPR.			1	2	3	4		5
	Cel strategiczny.		x					
	Kierunki działań.		5, 6, 7, 8, 9					
Oddziaływanie przedsięwzięcia.	Sfera społeczna.	Sfera gospodarcza.	Sfera środowiskowa.		Sfera techniczna.		Sfera funkcjonalno-przestrzenna.	
	x							
Lokalizacja przedsięwzięcia	Adres.				Lokalizacja.			
	Świetlice wiejskie w Ogrodnikach, Matiaszówce, Bokince Pańskie i w Domu Strażaka w Dąbrowicy Dużej i Tucznnej.				Obszar rewitalizacji.	x		
					Poza obszarem rewitalizacji.			
Ramy realizacji przedsięwzięcia.	Szacunkowa wartość.	Okres realizacji.			Źródła finansowania.			
	500 000,00 zł	2023-2027			▪ środki UE ▪ budżet Gminy Tuczna ▪ środki prywatne			
Zdiagnozowane problemy, na które odpowiada przedsięwzięcie.	▪ pogłębianie się niekorzystnej struktury demograficznej (starzenie się społeczeństwa), ubytek liczby mieszkańców, ▪ niewystarczająca oferta kulturalna i rekreacyjno-sportowa na obszarze rewitalizacji, ▪ bierność społeczna mieszkańców obszaru rewitalizacji, ▪ niewystarczająca różnorodność oferty spędzania czasu wolnego dla mieszkańców obszaru rewitalizacji.							
Zakres planowanych do realizacji zadań.	▪ organizacja warsztatów w ramach utworzonych „ognisk”, np. „ognisko plastyczne”, „ognisko instrumentalne”, „ognisko rękodzieła”, „ognisko muzyczne”.							
Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami.	▪ umożliwienie udziału w wydarzeniach osobom ze szczególnymi potrzebami.							
Zgodność z dokumentami planistycznymi.	▪ Nie dotyczy.							
Prognozowane rezultaty.	Nazwa wskaźnika.			Jednostka miary.	Wartość docelowa.	Źródło pomiaru wartości docelowej wskaźnika.		
	liczba zorganizowanych zajęć integracyjnych, warsztatów.			szt./rok	8	Listy obecności, protokoły, sprawozdania.		
	liczba uczestników działań integracyjnych			osoba/rok	100	Listy obecności, protokoły, sprawozdania.		
Komplementarność lub powiązanie z innymi projektami/ przedsięwzięciami.	▪ Rozbudowa i przebudowa budynku świetlicy wiejskiej w Bokince Pańskiej. ▪ Rozbudowa i przebudowa budynku „Domu Strażaka” w Tucznnej. ▪ Rozbudowa i przebudowa budynku świetlicy wiejskiej w Ogrodnikach. ▪ Termomodernizacja budynku „Domu Strażaka” w Dąbrowicy Dużej. ▪ Rozbudowa i przebudowa budynku świetlicy wiejskiej w Matiaszówce.							

Tabela 25. Pozostałe przedsięwzięcia GPR.

Nr przedsięwzięcia.	Nazwa przedsięwzięcia.						Realizator.
1.	Rewitalizacja centrum miejscowości Tuczna.						Urząd Gminy Tuczna.
Powiązanie z celami GPR.		1	2	3	4	5	
	Cel strategiczny.	x	x			x	
	Kierunki działań.	5, 6, 7, 9	1, 2, 4, 5.			1, 2, 3, 4	
Oddziaływanie przedsięwzięcia.	Sfera społeczna.	Sfera gospodarcza.	Sfera środowiskowa.		Sfera techniczna.	Sfera funkcjonalno-przestrzenna.	
	x		x		x	x	
Lokalizacja przedsięwzięcia	Adres.				Lokalizacja.		
	Dz. nr ewid. 502/3, obręb: 0012 Tuczna, jedn. ewid.: 060117_2 Tuczna. Działka jest własnością Parafii św. Anny w Tucznnej. Projekt będzie realizowany przez Gminę Tuczna.				Obszar rewitalizacji.	x	
					Poza obszarem rewitalizacji.		
Ramy realizacji przedsięwzięcia.	Szacunkowa wartość.	Okres realizacji.		Źródła finansowania.			
	1 000 000,00 zł	2026-2030		Środki UE – 850 000,00 zł. Budżet gminy – 150 000,00 zł.			
Zdiagnozowane problemy, na które odpowiada przedsięwzięcie.	- niewystarczająca oferta kulturalna i rekreacyjno-sportowa na obszarze rewitalizacji, - bierność społeczna mieszkańców obszaru rewitalizacji, - niewystarczająca różnorodność oferty spędzania czasu wolnego dla mieszkańców obszaru rewitalizacji, - niski poziom integracji wśród mieszkańców obszaru rewitalizacji.						
Zakres planowanych do realizacji zadań.	Realizacja przedsięwzięcia polegać będzie na utworzeniu strefy wypoczynkowej na zdegradowanej obecnie powierzchni 0,3420 ha w ścisłym centrum miejscowości gminy (pomiędzy kościołem a budynkiem Urzędu Gminy) poprzez: - utworzenie terenu zieleni, - budowę małej architektury wypoczynkowej, - montaż lamp solarnych, - udostępnienie zrewitalizowanej przestrzeni do wykorzystania zgodnie z potrzebami mieszkańców.						
Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami.	- zapewnienie rozwiązań architektonicznych wolnych od barier przy poruszaniu się osób ze szczególnymi potrzebami, - umożliwienie udziału w wydarzeniach osobom ze szczególnymi potrzebami.						
Zgodność z dokumentami planistycznymi.	- przedsięwzięcie jest zgodne ze „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego” i jego realizacja nie wymaga zmian w dokumencie, - przedsięwzięcie jest zgodne z Miejscowym Planem Zagospodarowania Przestrzennego i realizacja projektu nie wymaga zmiany dokumentu.						
Prognozowane rezultaty.	Nazwa wskaźnika.		Jednostka miary.	Wartość docelowa.		Źródło pomiaru wartości docelowej wskaźnika.	
	Powierzchnia zrewitalizowanych obszarów.		ha	0,3420		Dane JST.	
	Liczba przedsięwzięć z zakresu tworzenia wysokiej jakości, dostępnych przestrzeni publicznych.		szt.	1		Dane JST.	
	Liczba osób korzystających ze zrewitalizowanej strefy wypoczynku.		osoba/rok	200		Dane JST.	
Komplementarność lub powiązanie z innymi projektami/ przedsięwzięciami.	„Aktywny Senior”. „Ku zdrowiu”.						

Nr przedsięwzięcia.	Nazwa przedsięwzięcia.	Realizator.
---------------------	------------------------	-------------

2.	Utworzenie otwartej strefy aktywności oraz wypoczynku w Międzyzlesiu.						Urząd Gminy Tuczna.
Powiązanie z celami GPR.		1	2	3	4	5	
	Cel strategiczny.	x	x			x	
	Kierunki działań.	5, 6, 7, 9	1, 2, 4, 5.			1, 2, 3, 4	
Oddziaływanie przedsięwzięcia.	Sfera społeczna.	Sfera gospodarcza.	Sfera środowiskowa.		Sfera techniczna.	Sfera funkcjonalno-przestrzenna.	
	x				x	x	
Lokalizacja przedsięwzięcia	Adres.				Lokalizacja.		
	Dz. nr ewid. 333/4, obręb: 0009 Międzyzleś, jedn. ewid.: 060117_2 Tuczna. Użytkowanie wieczyste, współwłasność mieszkańców.				Obszar rewitalizacji.	x	
					Poza obszarem rewitalizacji.		
Ramy realizacji przedsięwzięcia.	Szacunkowa wartość.	Okres realizacji.		Źródła finansowania.			
	500 000,00 zł	2026-2030		Środki UE – 425 000,00 zł. Budżet gminy – 75 000,00 zł.			
Zdiagnozowane problemy, na które odpowiada przedsięwzięcie.	Na osiedlu brak jest infrastruktury do aktywności i wypoczynku dla mieszkańców.						
Zakres planowanych do realizacji zadań.	Rewitalizacja części osiedla zabudowy jedno- i wielorodzinnej tzw. Międzyzleś „POM”. Projekt zakłada utworzenie Otwartej Strefy Aktywności oraz strefy wypoczynku na obszarze o powierzchni 0,5 ha. Główne zadania to: ▪ montaż urządzeń do ćwiczeń, ▪ montaż małej architektury wypoczynkowej, ▪ instalacja latarni solarnych, ▪ udostępnienie zrewitalizowanej przestrzeni do wykorzystania zgodnie z potrzebami mieszkańców.						
Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami.	▪ zapewnienie rozwiązań architektonicznych wolnych od barier przy poruszaniu się osób ze szczególnymi potrzebami, ▪ umożliwienie udziału w wydarzeniach osobom ze szczególnymi potrzebami.						
Zgodność z dokumentami planistycznymi.	▪ przedsięwzięcie jest zgodne ze „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego” i jego realizacja nie wymaga zmian w dokumencie, ▪ przedsięwzięcie jest zgodne z Miejscowym Planem Zagospodarowania Przestrzennego i realizacja projektu nie wymaga zmiany dokumentu.						
Prognozowane rezultaty.	Nazwa wskaźnika.			Jednostka miary.	Wartość docelowa.	Źródło pomiaru wartości docelowej wskaźnika.	
	Powierzchnia zrewitalizowanych obszarów.			ha	0,5000	Dane JST.	
	Liczba przedsięwzięć z zakresu tworzenia wysokiej jakości, dostępnych przestrzeni publicznych.			szt.	1	Dane JST.	
	Liczba osób korzystających ze zrewitalizowanej strefy wypoczynku.			osoba/rok	50	Dane JST.	
Komplementarność lub powiązanie z innymi projektami/ przedsięwzięciami.	„Aktywny Senior”. „Ku zdrowiu”.						

Nr przedsięwzięcia.	Nazwa przedsięwzięcia.	Realizator.
---------------------	------------------------	-------------

3.	Remont i modernizacja sali gimnastycznej przy Zespole Szkolno-Przedszkolnym w Tucznnej.						Urząd Gminy Tuczna.	
Powiązanie z celami GPR.	Cel strategiczny.		1	2	3	4		5
			x			x		
	Kierunki działań.		2, 6, 7, 8			1, 5		
Oddziaływanie przedsięwzięcia.	Sfera społeczna.	Sfera gospodarcza.	Sfera środowiskowa.		Sfera techniczna.		Sfera funkcjonalno-przestrzenna.	
	x				x		x	
Lokalizacja przedsięwzięcia	Adres.				Lokalizacja.			
	Dz. nr ewid. 61/5; obręb: 0012 Tuczna. Jedn. ewid.: 060117_2 Tuczna. Budynek nr 5. Budynek jest własnością Gminy Tuczna.				Obszar rewitalizacji.	x		
					Poza obszarem rewitalizacji.			
Ramy realizacji przedsięwzięcia.	Szacunkowa wartość.	Okres realizacji.			Źródła finansowania.			
	1 000 000,00 zł	2026-2030			Środki UE – 850 000,00 zł. Budżet gminy – 150 000,00 zł.			
Zdiagnozowane problemy, na które odpowiada przedsięwzięcie.	Sala gimnastyczna przy Zespole Szkolno-Przedszkolnym w Tucznnej z uwagi na zły stan techniczny wymaga remontu i modernizacji. Oprócz zajęć lekcyjnych sala jest również miejscem organizacji turniejów w piłkę nożną, siatkową, tenis stołowy oraz wydarzeń kulturowych takich jak np. Powiatowe Przeglądy Pieśni Patriotycznych.							
Zakres planowanych do realizacji zadań.	Remont oraz modernizacja sali gimnastycznej. Odnowienie podłogi, remont dachu, montaż nowego sprzętu sportowego.							
Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami.	- zapewnienie rozwiązań architektonicznych wolnych od barier przy poruszaniu się osób ze szczególnymi potrzebami, - umożliwienie udziału w wydarzeniach osobom ze szczególnymi potrzebami.							
Zgodność z dokumentami planistycznymi.	- przedsięwzięcie jest zgodne ze „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego” i jego realizacja nie wymaga zmian w dokumencie, - przedsięwzięcie jest zgodne z Miejscowym Planem Zagospodarowania Przestrzennego i realizacja projektu nie wymaga zmiany dokumentu.							
Prognozowane rezultaty.	Nazwa wskaźnika.			Jednostka miary.	Wartość docelowa.	Źródło pomiaru wartości docelowej wskaźnika.		
	Liczba zmodernizowanych lub przebudowanych budynków użyteczności publicznej.			szt.	1	Dane JST.		
	Liczba osób korzystających ze wspartych obiektów.			osoba/rok	200	Dane JST.		
Komplementarność lub powiązanie z innymi projektami/przedsięwzięciami.	„Aktywny Senior”. „Ku zdrowiu”.							

Nr przedsięwzięcia.	Nazwa przedsięwzięcia.	Realizator.
---------------------	------------------------	-------------

4.	Budowa obserwatorium astronomicznego „Cosmos life” w Dąbrowicy Dużej.						Urząd Gminy Tuczna.
Powiązanie z celami GPR.		1	2	3	4	5	
	Cel strategiczny.	x	x	x	x	x	
	Kierunki działań.	2, 6, 7, 8	1, 2, 3, 4, 5	1, 4	1, 5	1, 3, 4	
Oddziaływanie przedsięwzięcia.	Sfera społeczna.	Sfera gospodarcza.	Sfera środowiskowa.		Sfera techniczna.	Sfera funkcjonalno-przestrzenna.	
	x	x	x		x	x	
Lokalizacja przedsięwzięcia	Adres.				Lokalizacja.		
	Działka nr ewid. 53/2. Obręb ewidencyjny: 0004 Dąbrowica Duża. Jednostka ewidencyjna: 060117_2 Tuczna. Budynek nr 65. Budynek jest własnością Gminy Tuczna.				Obszar rewitalizacji.	x	
					Poza obszarem rewitalizacji.		
Ramy realizacji przedsięwzięcia.	Szacunkowa wartość.	Okres realizacji.		Źródła finansowania.			
	30 000 000,00 zł	2024-2027		Środki UE – 25 500 000,00 zł. Budżet gminy – 4 500 000,00 zł.			
Zdiagnozowane problemy, na które odpowiada przedsięwzięcie.	W gminie Tuczna jest najmniejsza gęstość zaludnienia w powiecie białskim: 18 osób/1 km ² . Dzięki realizacji projektu zdegradowany budynek poszkolny zyska nowe funkcje społeczne oraz gospodarcze.						
Zakres planowanych do realizacji zadań.	Główne zadanie to kompleksowa termomodernizacja budynku po byłej szkole w Dąbrowicy Dużej wraz z zagospodarowaniem terenu. Po zrealizowaniu działań związanych z modernizacją budynku zostaną podjęte kolejne działania zmierzające do utworzenia obserwatorium astronomicznego wraz z planetarium, salą kinową oraz miejscami noclegowymi w przedmiotowym budynku. Kompleks będzie wykorzystywany głównie do celów edukacyjnych. Gmina Tuczna znajduje się na obszarze o najmniejszym „zaśmieceniu światłem” nocnego nieba w Europie, co stwarza niespotykane warunki do obserwacji astronomicznych.						
Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami.	- zapewnienie rozwiązań architektonicznych wolnych od barier przy poruszaniu się osób ze szczególnymi potrzebami, - umożliwienie udziału w wydarzeniach osobom ze szczególnymi potrzebami.						
Zgodność z dokumentami planistycznymi.	- przedsięwzięcie jest zgodne ze „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego” i jego realizacja nie wymaga zmian w dokumencie, - przedsięwzięcie jest zgodne z Miejscowym Planem Zagospodarowania Przestrzennego i realizacja projektu nie wymaga zmiany dokumentu.						
Prognozowane rezultaty.	Nazwa wskaźnika.		Jednostka miary.	Wartość docelowa.	Źródło pomiaru wartości docelowej wskaźnika.		
	Liczba zmodernizowanych lub przebudowanych budynków użyteczności publicznej.		szt.	1	Dane JST.		
	Liczba budynków dostosowanych do potrzeb osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.		szt.	1	Dane JST.		
	Liczba osób korzystających ze wspartych obiektów.		osoba/rok	80	Dane JST.		
	Liczba nowo utworzonych miejsc pracy.		EPC	5	Umowy.		
	Liczba uczestników zajęć edukacyjnych/warsztatów w zrewitalizowanym obiekcie.		osoby	200	Dane JST.		
Komplementarność lub powiązanie z innymi projektami/przedsięwzięciami.	Liczba uczestników wydarzeń.		osoby	200	Dane JST.		
	Aktywny Senior”. „Ku zdrowiu”. Integracja międzypokoleniowa.						

Nr przedsięwzięcia.	Nazwa przedsięwzięcia.						Realizator.
5.	Termomodernizacja budynku „Domu Strażaka” w Matiaszówce.						Urząd Gminy Tuczna.
Powiązanie z celami GPR.		1	2	3	4	5	
	Cel strategiczny.	x	x	x	x	x	
	Kierunki działań.	4, 5, 6, 7, 8, 9.	1, 3	1, 4	1, 3, 5	1, 2, 3, 4	
Oddziaływanie przedsięwzięcia.	Sfera społeczna.	Sfera gospodarcza.	Sfera środowiskowa.		Sfera techniczna.	Sfera funkcjonalno-przestrzenna.	
	x	x	x		x	x	
Lokalizacja przedsięwzięcia	Adres.				Lokalizacja.		
	Działka nr ewid. 54/5. Obręb ewidencyjny: 0007 Matiaszówka. Jednostka ewidencyjna: 060117_2 Tuczna. Budynek nr 45. Budynek jest własnością Gminy Tuczna.				Obszar rewitalizacji.	x	
					Poza obszarem rewitalizacji.		
Ramy realizacji przedsięwzięcia.	Szacunkowa wartość.	Okres realizacji.			Źródła finansowania.		
	1 500 000,00 zł	2024-2027			Środki UE – 1 275 000,00 zł. Budżet gminy – 225 000,00 zł.		
Zdiagnozowane problemy, na które odpowiada przedsięwzięcie.	Budynek z uwagi na swój stan wymaga głębokiej termomodernizacji.						
Zakres planowanych do realizacji zadań.	Kompleksowa termomodernizacja budynku wraz z zagospodarowaniem terenu.						
Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami.	■ zapewnienie rozwiązań architektonicznych wolnych od barier przy poruszaniu się osób ze szczególnymi potrzebami, ■ umożliwienie udziału w wydarzeniach osobom ze szczególnymi potrzebami.						
Zgodność z dokumentami planistycznymi.	■ przedsięwzięcie jest zgodne ze „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego” i jego realizacja nie wymaga zmian w dokumencie, ■ przedsięwzięcie jest zgodne z Miejscowym Planem Zagospodarowania Przestrzennego i realizacja projektu nie wymaga zmiany dokumentu.						
Prognozowane rezultaty.	Nazwa wskaźnika.			Jednostka miary.	Wartość docelowa.	Źródło pomiaru wartości docelowej wskaźnika.	
	Liczba zmodernizowanych lub przebudowanych budynków użyteczności publicznej.			szt.	1	Dane JST.	
	Liczba budynków dostosowanych do potrzeb osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.			szt.	1	Dane JST.	
	Liczba projektów z zakresu tworzenia wysokiej jakości, dostępnych przestrzeni publicznych.			szt.	1	Dane JST.	
	Zmniejszenie rocznego zużycia energii pierwotnej we wspartych budynkach.			MWh/rok	...	Dane JST.	
Komplementarność lub powiązanie z innymi projektami/ przedsięwzięciami.	„Aktywny Senior”. Integracja międzypokoleniowa.						

W ramach rewitalizacji prowadzonej na wyznaczonym obszarze realizacja działań inwestycyjnych będzie uzależniona od potrzeb społecznych mieszkańców poprzez powiązanie działań infrastrukturalnych z działaniami nieinfrastrukturalnymi, w szczególności współfinansowanymi z EFS+.

Inwestycje będą obejmowały kompleksowe działania mające na celu przeciwdziałanie degradacji infrastruktury i przestrzeni publicznej, pobudzanie rozwoju i zmian jakościowych poprzez wzrost aktywności społecznej i gospodarczej oraz poprawę środowiska zamieszkania. Inwestycje te będą obejmowały m.in. adaptację budynków do celów społecznych, kulturalnych, itp. wraz z możliwością zagospodarowania terenu funkcjonalnie związanego z obiektem, uporządkowanie i zagospodarowanie zdegradowanych przestrzeni na cele publiczne, kulturalne, turystyczne, itp. Dostosowanie przestrzeni publicznych do nowych funkcji, wsparcie infrastrukturalne przedsiębiorstw społecznych itp.

Zgodnie z wymaganiami dokumentów nadrzędnych w projektach z zakresu rewitalizacji Gmina Tucznazna zamierza również zwrócić szczególną uwagę na zachowanie i rozwój zielonej infrastruktury, zwłaszcza ochronę drzew, w całym cyklu projektowym, w tym poprzez stosowanie standardów ochrony zieleni oraz dążyć do zwiększania powierzchni biologicznie czynnych i unikania tworzenia powierzchni uszczelnionych.

3.1. Mechanizmy integrowania przedsięwzięć

Planowane przedsięwzięcia nawiązują do zapisów dokumentów zarówno lokalnych, krajowych, regionalnych, jak i międzynarodowych (UE). Program ujmuje działania w sposób kompleksowy zakładając dialog z lokalną społecznością i wszystkimi innymi interesariuszami oraz ich bieżącego zaangażowania, także finansowego w jego realizację. Miarą powodzenia działań rewitalizacyjnych jest stopniowe równoważenie wydatków publicznych przez zaangażowanie rzeczowe i finansowe interesariuszy. Integracja przedsięwzięć rewitalizacyjnych jest wymogiem koniecznym w szczególności w zakresie komplementarności: przestrzennej, problemowej, proceduralno-instytucjonalnej, międzyokresowej oraz źródeł finansowania.

Tabela 26. Charakterystyka metodologii komplementarności pomiędzy poszczególnymi przedsięwzięciami i podmiotami je realizującymi.

Typ komplementarności	Opis
Przestrzenna	Wszystkie projekty znajdują się w granicach obszaru rewitalizacji. Odbiorcami projektów nr 1, 6, 7, 11 i 12 przede wszystkim mieszkańcy obszaru rewitalizacji, ale są to też przedsięwzięcia przekrojowe, których efekty będą odczuwalne na terenie całej gminy. Przedsięwzięcia dopełniają się przestrzennie i zapobiegają przenoszeniu problemów na pozostałe obszary i nie będą prowadziły do segregacji i wykluczenia społecznego mieszkańców. Wielkość obszaru pozwoli na uniknięcie rozproszenia podejmowanych działań, dzięki czemu powstanie efekt synergii przedsięwzięć. W ten sposób zostaną ograniczone zadania punktowe.
Problemowa	Zaplanowane przedsięwzięcia odpowiadają na zidentyfikowane w szczegółowej diagnozie problemy w sferach: społecznej, gospodarczej, środowiskowej, technicznej i przestrzenno-funkcjonalnej (w opisie przedsięwzięć wskazano ich oddziaływanie na poszczególne sfery). Dopełniają się i kompleksowo odpowiadają na problemy na podstawie określonej wizji, misji, celów i kierunków działań. Zapewnienie komplementarności problemowej ma przeciwdziałać fragmentacji działań.
Proceduralno-instytucjonalna	Wdrażanie i zarządzanie Programem będzie należało do koordynatora rewitalizacji . Natomiast za przygotowanie i realizację poszczególnych przedsięwzięć odpowiadać będą podmioty realizujące m.in. jednostki miejskie, instytucje kultury, organizacje pozarządowe. Powołany zostanie także Komitet Rewitalizacji , który zgodnie z ustawą o rewitalizacji stanowi forum współpracy i dialogu interesariuszy z organami gminy w sprawach dotyczących przygotowania, prowadzenia i oceny rewitalizacji oraz pełni funkcję opiniodawczo-doradczą wójta. Przedsięwzięcia zostały określone w ramach procesu partycypacji i dialogu społecznego. Realizatorów odpowiedzialnych za wdrażanie poszczególnych przedsięwzięć wskazano w podrozdziale dotyczącym przedsięwzięć rewitalizacyjnych. System zarządzania został szczegółowo opisany w części zarządczej Programu.
Międzyokresowa	Założone do realizacji przedsięwzięcia stanowią ciągłość dotychczasowej polityki rewitalizacyjnej Gminy Tucznna poprzez kontynuację i uzupełnienie Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Tucznna na lata 2017-2023. W związku z tym zostanie zachowana ciągłość programowa procesu rewitalizacji. Przy wdrażaniu przedsięwzięć wykorzystane zostaną doświadczenia z dotychczas realizowanego programu rewitalizacji oraz działań infrastrukturalnych i społecznych z kolejnych perspektyw unijnych tj. 2004-2006, 2007-2013, 2014-2020.
Źródła finansowania	Komplementarność zakłada łączenie prywatnych i publicznych źródeł finansowania przy wykorzystaniu środków Europejskich Funduszy Strukturalnych i Inwestycyjnych z wykluczeniem ryzyka podwójnego dofinansowania. Podmioty zaangażowane w realizację przedsięwzięć zakładają dywersyfikację ich finansowania.

Źródło: Opracowanie własne.

3.2. Szacunkowe remy finansowe przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Do zbudowania szacunkowych ram finansowych wykorzystano informacje pochodzące z zestawienia zarówno przedsięwzięć podstawowych, jak i uzupełniających. Informacje te dotyczą wartości poszczególnych przedsięwzięć, źródeł ich finansowania, planowanego poziomu dofinansowania, źródła pochodzenia wkładu własnego (wkład publiczny lub prywatny).

Komplementarność finansowa GPR oznacza także zdolność łączenia publicznych i prywatnych i źródeł finansowania. Stymulowanie zdolności inwestycyjnych na obszarze rewitalizacji ma kluczowe znaczenie dla dynamiki pożądaných zmian. Wydatki programu rewitalizacji finansowane ze środków publicznych będą wdrażane wraz z projektami realizowanymi ze środków prywatnych. Synergia między funduszami publicznymi i prywatnymi pozwoli na uzyskanie korzystnych efektów dźwigni finansowej na wyznaczonym obszarze rewitalizacji.

Należy również zaznaczyć, że koordynacja środków programów operacyjnych w ramach polityki spójności UE ze środkami polityk i instrumentów krajowych jest konieczna dla realizacji zasady dodatkowości środków strukturalnych, która oznacza, że środki z funduszy nie mogą zastępować środków publicznych, przeznaczanych na prowadzenie krajowej polityki strukturalnej. Zatem istotnym źródłem finansowania przedsięwzięć w ramach GPR powinny być środki własne gminy oraz środki krajowe.

W ramach funduszy unijnych, projekty wynikające z GPR będą finansowane w szczególności ze środków programów regionalnych zarówno z EFRR (Cel Polityki 5), jak i EFS+ (w przypadku finansowanie dotyczy komplementarnych działań miękkich w ramach CP4). Finansowanie w ramach środków polityki spójności będzie mogło być prowadzone zarówno w oparciu o dotacje, jak i o instrumenty zwrotne.

Wsparcie w formie dotacji będzie możliwe między innymi dla projektów z dominującym wymiarem społecznym, obejmujących budynki użyteczności publicznej czy uwzględniających ochronę dziedzictwa narodowego. Istotnym źródłem finansowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych będzie program regionalny Fundusze Europejskie dla Lubelskiego 2021-2027. Zgodnie z zapisami w programie: IIT w zakresie rewitalizacji realizowany będzie w oparciu o GPR dla obszarów miejskich i innych niż miejskie; zakres wsparcia CP5 (CS 5(i), 5(ii)). Na działania rewitalizacyjne przeznaczono 130 588 311 Euro. Preferencje dla działań rewitalizacyjnych przewidziano w cs: 4 (ii), 4h), 4k), 4l), 4a), 4f).

Zgodnie z art. 15 ust. 1 pkt 7 ustawy o rewitalizacji wskazano szacunkowe ramy finansowe Programu wraz z szacunkowym wskazaniem środków finansowych ze źródeł publicznych i prywatnych przez cały okres jego trwania. Przedstawiają się one następująco:

- całkowita wartość przedsięwzięć rewitalizacyjnych wyniesie: **48 000 000,00 zł**,
- w tej kwocie planowany wkład budżetu gminy wyniesie: **7 200 000,00 zł**,
- środki pochodzące z UE: **40 770 000,00 zł**,
- wkład środków prywatnych wyniesie: **30 000,00 zł**.

Długoterminowy horyzont Programu i jego charakter generują szereg czynników zaważających na powodzeniu zaplanowanego procesu. Należą do nich:

- niepewność związana z dostępem i pozyskiwaniem zewnętrznych środków,
- ograniczona dojrzałość przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

Uwzględnienie w Wieloletnim Planie Finansowym (WPF) poszczególnych przedsięwzięć realizujących zadania własne gminy uzależnione jest od ich stopnia przygotowania do wdrożenia – niezwłocznie po uzupełnieniu niezbędnych informacji nastąpi wpisanie danego przedsięwzięcia do WPF (zgodnie z art. 21 ustawy o rewitalizacji).

Poniższe zestawienie szacunkowych ram finansowych ma na celu przedstawienie wielkości środków finansowych planowanych do pozyskania na realizację projektów, pochodzących z wielu różnych źródeł finansowania i udokumentowanie w ten sposób zachowania zasady komplementarności źródeł finansowania GPR oraz dodatkowości środków pochodzących z funduszy UE.

Tabela 27. Wykaz podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych wraz z odniesieniem do kosztów, źródeł finansowania oraz okresu realizacji.

L.p.	Nazwa projektu	Realizator	Okres realizacji przedsięwzięcia	Indykatywne środki finansowe w ramach programu rewitalizacji z podziałem na źródła finansowania [w zł]			Suma
				Pochodzące ze źródeł krajowych publicznych	Pochodzące z funduszy UE	Pochodzące ze źródeł prywatnych	
1.	Rozbudowa i przebudowa budynku świetlicy wiejskiej w Bokince Pańskiej.	Urząd Gminy Tucznna	2024-2026	225 000,00	1 275 000,00	0,00	1 500 000,00
2.	Rozbudowa i przebudowa budynku „Domu Strażaka” w Tucznnej.	Urząd Gminy Tucznna	2024-2026	675 000,00	3 825 000,00	0,00	4 500 000,00
3.	Rozbudowa i przebudowa budynku świetlicy wiejskiej w Ogrodnikach.	Urząd Gminy Tucznna	2024-2026	225 000,00	1 275 000,00	0,00	1 500 000,00
4.	Termomodernizacja budynku „Domu Nauczyciela” w Tucznnej.	Urząd Gminy Tucznna	2024-2026	150 000,00	850 000,00	0,00	1 000 000,00
5.	Termomodernizacja budynku „Domu Strażaka” w Dąbrowicy Dużej.	Urząd Gminy Tucznna	2024-2026	225 000,00	1 275 000,00	0,00	1 500 000,00
6.	Termomodernizacja budynku komunalnego w Tucznnej.	Urząd Gminy Tucznna	2024-2026	150 000,00	850 000,00	0,00	1 000 000,00
7.	Rozbudowa i przebudowa budynku świetlicy wiejskiej w Matiaszówce.	Urząd Gminy Tucznna	2024-2026	225 000,00	1 275 000,00	0,00	1 500 000,00
8.	„Aktywny Senior”.	Spółdzielnia Socjalna „Wspólna Chata”	2024-2027	75 000,00	415 000,00	10 000,00	500 000,00
9.	„Ku zdrowiu”.	Spółdzielnia Socjalna „Bio Natura Tucznna”	2024-2027	75 000,00	415 000,00	10 000,00	500 000,00
10.	Integracyjne międzypokoleniowa.	Spółdzielnia Socjalna „Wspólna Chata”	2024-2027	75 000,00	415 000,00	10 000,00	500 000,00
SUMA:		-	-	2 100 000,00	11 870 000,00	30 000,00	14 000 000,00

Źródło: Opracowanie własne.

Tabela 28. Wykaz pozostałych przedsięwzięć rewitalizacyjnych wraz z odniesieniem do kosztów, źródeł finansowania oraz okresu realizacji.

L.p.	Nazwa projektu	Realizator	Okres realizacji przedsięwzięcia	Indykatywne środki finansowe w ramach programu rewitalizacji z podziałem na źródła finansowania [w zł]			Suma
				Pochodzące ze źródeł krajowych publicznych	Pochodzące z funduszy UE	Pochodzące ze źródeł prywatnych	
1.	Rewitalizacja centrum miejscowości Tucznaz.	Urząd Gminy Tucznaz	2026-2030	150 000,00	850 000,00	0,00	1 000 000,00
2.	Utworzenie otwartej strefy aktywności oraz wypoczynku w Międzyzlesiu.	Urząd Gminy Tucznaz	2026-2030	75 000,00	425 000,00	0,00	500 000,00
3.	Remont i modernizacja sali gimnastycznej przy Zespole Szkolno-Przedszkolnym w Tucznjej.	Urząd Gminy Tucznaz	2026-2030	150 000,00	850 000,00	0,00	1 000 000,00
4.	Budowa obserwatorium astronomicznego „Cosmos life” w Dąbrowicy Dużej.	Urząd Gminy Tucznaz	2026-2030	4 500 000,00	25 500 000,00	0,00	30 000 000,00
5.	Termomodernizacja budynku „Domu Strażaka” w Matiaszówce.	Urząd Gminy Tucznaz	2026-2030	225 000,00	1 275 000,00	0,00	1 500 000,00
SUMA:		-	-	5 100 000,00	28 900 000,00	0,00	34 000 000,00

Źródło: Opracowanie własne.

4. Struktura zarządzania GPR

Niniejszy rozdział zawiera zwięzły opis struktury zarządzania realizacją Gminnego Programu Rewitalizacji, wskazanie kosztów tego zarządzania wraz z ramowym harmonogramem realizacji programu. Czytelne przedstawienie procedur i zasad realizacji dokumentu jest również podstawą jego komplementarności proceduralno-instytucjonalnej. W programie rewitalizacji zaplanowano zarówno organizację pracy na poziomie gminy, jak i współpracę z partnerami społeczno-gospodarczymi czy innymi podmiotami publicznymi. Istotne jest zapewnienie efektywnego współdziałania różnych instytucji oraz wzajemne uzupełnianie się i spójności procedur.

4.1. System realizacji GPR w gminie

System realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Tuczná na lata 2023-2030 ulokowany zostanie w ogólnym systemie zarządzania gminą, co umożliwi efektywne współdziałanie instytucji samorządowych na szczeblu gminy oraz powiatu, jak również wzajemne uzupełnianie się i spójność procedur, z zapewnieniem nienaruszalności zasady subsidiarności.

System zarządzania programem zaprojektowany został z uwzględnieniem istniejących rozwiązań organizacyjnych, jakie działają w Urzędzie Gminy Tuczná, przy czym zorientowany został na realizację zasad partycypacji, współdecydowania i partnerstwa.

Strukturalnie za tematykę rewitalizacji odpowiedzialne będą następujące organy:

- **Rada Gminy** – zgodnie z przepisami ustaw ustrojowych regulujących zasady działania jednostek samorządu terytorialnego, uwzględnia procesy rewitalizacji w projektowaniu budżetu samorządu, uchwała program, akceptuje jego zmiany.
- **Wójt Gminy** – jednoosobowy organ wykonawczy w gminie, odpowiedzialny za wdrażanie programu.
- **Pracownicy Urzędu Gminy i miejskich jednostek organizacyjnych** – jako aparat pomocniczy, za pomocą którego Wójt Gminy wykonuje swoje zadania w sferze społecznej, gospodarczej, środowiskowej, infrastruktury i sferze przestrzennej.
- **Sołtysowie, przedstawiciele rad sołeckich** – w ramach realizacji swoich zadań w sołectwach.

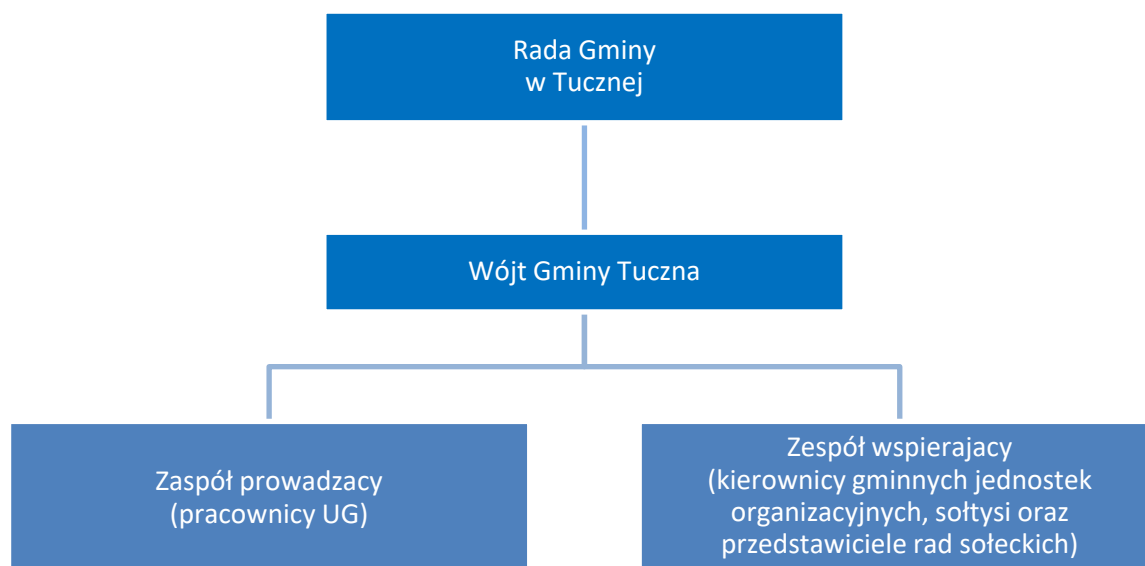
Przygotowanie, koordynowanie i tworzenie warunków do prowadzenia rewitalizacji, a także jej prowadzenie w zakresie właściwości gminy są zadaniami własnymi gminy, za które odpowiedzialny jest Wójt Gminy.

W przypadku Gminy Tuczná podjęto decyzję o zarządzaniu procesem rewitalizacji poprzez struktury własne i wyznaczony do tego celu zespół zadaniowy powołany Zarządzeniem Nr 30/22 Wójta Gminy Tuczná z dnia 18 maja 2022 r. w sprawie powołania zespołu

zadaniowego ds. rewitalizacji. Jest to zespół odpowiadał za przygotowanie projektu dokumentu w ramach współpracy z ekspertem zewnętrznym. Zespół urzędowy odpowiedzialny za realizację GPR powinien bazować na tych samych osobach, ewentualnie powinien być nieznacznie uzupełniony.

Poniżej znajduje się uproszczony schemat zarządzania GPR oraz zakresy zadań Członków Zespołu Zadaniowego ds. Rewitalizacji w zakresie realizacji (wdrażania) Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Tucznaj na lata 2023-2030, stanowiący podstawę do przygotowania stosownego zarządzania Wójta Gminy Tucznaj.

Schemat 5. Struktura zarządzania GPR.

Źródło: Opracowanie własne.

Rewitalizacja to proces, w którym łączą się kompetencje wielu komórek urzędu gminy, innych jednostek i interesariuszy (mieszkańców, przedsiębiorców, organizacji pozarządowych oraz innych uczestników). Przy koordynacji tak skomplikowanego procesu zaplanowanie odpowiedniej struktury zarządczej jest niezwykle istotne. Poniższa tabela przedstawia zakres zadań i obowiązków poszczególnych członków Zespołu Zadaniowego ds. Rewitalizacji.

Tabela 29. Zakres zadań Członków Zespołu Zadaniowego ds. Rewitalizacji.

Przewodniczący Zespołu ds. Formalno-Merytorycznych	Zastępca Przewodniczącego Zespołu ds. Partycypacji
- Koordinacja prowadzenia procesu rewitalizacji, w tym przygotowanie danych ilościowych i jakościowych niezbędnych do prac nad gminnym programem rewitalizacji, przedsięwzięć gminy i jej jednostek organizacyjnych, wskaźników monitorowania. - Współpraca i koordynowanie przekazywania danych między podmiotami zewnętrznymi, a komórkami organizacyjnymi Urzędu Gminy i jednostkami organizacyjnymi gminy.	- Organizowanie, prowadzenie skierowanych do interesariuszy, działań edukacyjnych oraz informacyjnych realizowanych w ramach procesu rewitalizacji, zgodnie z wymaganiami ustawy o rewitalizacji. - Zapewnienie udziału interesariuszy we wdrażaniu procesu rewitalizacji. - Przygotowanie dokumentacji potwierdzającej realizację działań partycypacyjnych.

▪ Odpowiadanie za kontakt z pomiotami zewnętrznymi współpracującymi w procesie rewitalizacji z Urzędem Gminy. ▪ Przekazywanie na bieżąco informacji o realizacji procesu rewitalizacji Wójtowi Gminy Tucznna. ▪ Przewodniczący Zespołu może zlecać przygotowanie dokumentów i materiałów niezbędnych do prac nad procesem rewitalizacji członkom zespołu prowadzącego oraz odpowiada za pozyskanie niezbędnych danych od podmiotów zewnętrznnych, tj. np. starostwo powiatowe, policja, GOPS itp. ▪ Przewodniczenie pracą Zespołu Prowadzącego ds. Rewitalizacji. ▪ Określanie zakresu przedsięwzięć rewitalizacyjnych gminy oraz uczestnictwo w ocenie przedsięwzięć zgłaszanych przez pomioty zewnętrzne. ▪ Odpowiadanie za terminowość i jakość opracowanych materiałów niezbędnych do realizacji gminnego programu rewitalizacji, w tym przygotowywanych przez pozostałych członków zespołu. ▪ Ustalanie szczegółowych zasad pracy Zespołu Prowadzącego.	▪ Prowadzenie nadzoru merytorycznego i współpraca z ekspertami zewnętrznymi związanymi z procesem partycypacji. ▪ Zastępuje Przewodniczącego Zespołu w czasie jego nieobecności.
Zespół Prowadzący	Zespół Wspierający
▪ Współpraca z komórkami organizacyjnymi urzędu w zakresie przygotowania materiałów niezbędnych do prowadzenia procesu rewitalizacji. ▪ Czynnego udziału w konsultacjach i warsztatach, identyfikowaniu problemów i wskazaniu możliwości eliminacji przeszkód w realizacji zadań, opiniowaniu propozycji działań oraz inicjowaniu i zgłaszaniu projektów w zakresie poszczególnych obszarów. ▪ Współpraca z interesariuszami zgłaszającymi swoje zainteresowanie współpracą i zaangażowaniem się w działania gminy. ▪ Współpraca w zakresie prowadzenia partycypacji społecznej. ▪ Współorganizowanie i uczestniczenie we wszelkich spotkaniach, konferencjach, wydarzeniach informacyjno-promocyjnych i animacyjnych związanych z wdrażaniem procesu rewitalizacji.	▪ Opiniowanie i konsultowanie projektów dokumentów i rozwiązań związanych z wdrażaniem procesu zarządzania strategicznego. ▪ Uczestnictwa w spotkaniach Zespołu Zadaniowego, w zależności od potrzeb przy opracowaniu, wdrażaniu i prowadzeniu procesu rewitalizacji.

Źródło: Opracowanie własne.

Należy w tym miejscu zaznaczyć, że w ramach zarządzania procesem rewitalizacji gmina planuje skupić się na realizowanych przedsięwzięciach, jednocześnie ograniczając koszty administracyjne. Nie planuje się zatrudniania nowych pracowników ds. rewitalizacji. Wszystkie zadania będą realizowane przez wyznaczonych pracowników urzędu w ramach ich obowiązków służbowych. Obsługa Komitetu Rewitalizacji będzie również realizowana siłami własnymi, przy wykorzystaniu zasobów administracyjnych gminy. Nie przewiduje się zatem,

aby realizacja procesu rewitalizacyjnego spowodowała zwiększenie kosztów administracyjnych w urzędzie gminy.

W ramach GPR przewiduje się wyłącznie występowanie kosztów związanych z zaplanowanymi przedsięwzięciami (np. opracowanie dokumentacji, wniosków aplikacyjnych, opracowanie wymaganych analiz lub ekspertyz itp.).

4.2. Komitet Rewitalizacji

Komitet Rewitalizacji Gminy Tucznazna, jest organem o charakterze społecznym, którego głównym zadaniem będzie sprawowanie nadzoru nad procesem rewitalizacji. Stanowi on forum współpracy i dialogu interesariuszy rewitalizacji z organami Gminy Tucznazna w sprawach dotyczących przygotowania, prowadzenia i oceny procesu rewitalizacji oraz pełni funkcję opiniodawczo-doradczą dla Wójta Gminy.

Podstawowym zadaniem Komitetu Rewitalizacji będzie poznawanie opinii wszystkich grup interesariuszy i wypracowywanie akceptowalnych rozwiązań dla obszarów rewitalizacji. Komitet uprawniony jest do wyrażania opinii, stanowisk oraz rekomendowania rozwiązań w sprawach dotyczących przygotowania, prowadzenia i oceny rewitalizacji.

W skład Komitetu wejdą przedstawiciele interesariuszy rewitalizacji, w rozumieniu art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 9 października 2015 roku o rewitalizacji oraz inne podmioty, których udział jest uzasadniony z uwagi na realizowane zadania, w tym między innymi:

- 1) mieszkańcy obszaru rewitalizacji oraz właściciele, użytkownicy wieczności nieruchomości i podmioty zarządzające nieruchomościami znajdującymi się na tym obszarze, w tym spółdzielnie mieszkaniowe, wspólnoty mieszkaniowe, społeczne inicjatywy mieszkaniowe i towarzystwa budownictwa społecznego,
- 2) mieszkańcy gminy inni niż wymienieni w pkt 1,
- 3) podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność gospodarczą,
- 4) podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność społeczną, w tym organizacje pozarządowe i grupy nieformalne,
- 5) jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne,
- 6) organy władzy publicznej,
- 7) podmioty, inne niż wymienione w pkt 6, realizujące na obszarze rewitalizacji uprawnienia Skarbu Państwa.

Komitet powołany będzie w drodze Zarządzenia Wójta, na czas nieokreślony i będzie działał w sposób ciągły. Kandydaci na członków Komitetu wybrani zostaną w trybie otwartego naboru ogłoszonego maksymalnie w ciągu trzech miesięcy od daty przyjęcia Gminnego Programu Rewitalizacji. Regulamin w sprawie określenia zasad wyznaczania składu oraz zasad działania Komitetu Rewitalizacji Gminy Tucznazna zostanie przyjęty Uchwałą Rady Gminy.

4.3. Harmonogram działań GPR

Harmonogram działań i realizacji przedsięwzięć Gminnego Programu Rewitalizacji stanowi istotny element systemu zarządzania procesem rewitalizacji w Gminie Tucznazna. Został on opracowany w oparciu o karty przedsięwzięć rewitalizacyjnych, analizy ekspertów, zapisy innych dokumentów strategicznych gminy oraz opinie mieszkańców udzielane w ramach konsultacji społecznych. Należy również zaznaczyć, że harmonogram ten został dostosowany do możliwości administracyjno-organizacyjnych oraz finansowych Gminy Tucznazna.

Na pierwszym miejscu postawiono na działańa najistotniejsze z punktu widzenia potrzeb rewitalizacyjnych, które zostały zidentyfikowane jako projekty podstawowe. Będą one tworzyć główną oś Programu i w głównej mierze to właśnie te projekty przyczynią się do osiągnięcia większości z zakładanych celów. W dalszej kolejności znajdują się projekty dodatkowe oraz działańa zaplanowane przez lokalnych interesariuszy procesu. Realizacja poszczególnych projektów rewitalizacyjnych będzie jednak uzależniona od możliwości pozyskania ich finansowania ze źródeł zewnętrznych, a także możliwości włączenia partnerów społecznych i gospodarczych.

W celu zobrazowania harmonogramu wdrażania Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Tucznazna na lata 2023-2030 opracowano wykres Gantta, który doskonale sprawdza się w procesie zarządzania projektami. Uwzględniono w nim podział procesu na poszczególne działańa oraz rozplanowano je w ramach przewidzianej perspektywy czasowej dokumentu.

Tabela 30. Harmonogram realizacji podstawowych przedsięwzięć GPR.

L.p.	Nazwa projektu	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
1.	Rozbudowa i przebudowa budynku świetlicy wiejskiej w Bokince Pańskiej.								
2.	Rozbudowa i przebudowa budynku „Domu Strażaka” w Tucznaznej.								
3.	Rozbudowa i przebudowa budynku świetlicy wiejskiej w Ogrodnikach.								
4.	Termomodernizacja budynku „Domu Nauczyciela” w Tucznaznej.								
5.	Termomodernizacja budynku „Domu Strażaka” w Dąbrowicy Dużej.								
6.	Termomodernizacja budynku komunalnego w Tucznaznej.								
7.	Rozbudowa i przebudowa budynku świetlicy wiejskiej w Matiaszówce.								
8.	„Aktywny Senior”.								
9.	„Ku zdrowiu”.								
10.	Integracyjne międzypokoleniowa.								

Źródło: Opracowanie własne.

Tabela 31. Harmonogram realizacji pozostałych przedsięwzięć GPR.

L.p.	Nazwa projektu	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
1.	Rewitalizacja centrum miejscowości Tucznna.								
2.	Utworzenie otwartej strefy aktywności oraz wypoczynku w Międzyzlesiu.								
3.	Remont i modernizacja sali gimnastycznej przy Zespole Szkolno-Przedszkolnym w Tucznnej.								
4.	Budowa obserwatorium astronomicznego „Cosmos life” w Dąbrowicy Dużej.								
5.	Termomodernizacja budynku „Domu Strażaka” w Matiaszówce.								

Źródło: Opracowanie własne.

5. Monitoring i ewaluacja GPR

Niniejszy dokument, zgodnie z wymaganiami ustawowymi będzie podlegał monitoringowi i ewaluacji. Gminny Program Rewitalizacji zgodnie z art. 22 ustawy o rewitalizacji, podlega ocenie aktualności i stopnia realizacji, dokonywanej przez wójta, burmistrza albo prezydenta miasta co najmniej raz na 3 lata, zgodnie z systemem monitorowania i oceny określonym w tym programie. Dlatego też, Gminny Program Rewitalizacji Gminy Tucznna na lata 2023-2030 został wyposażony w narzędzia umożliwiające ocenę postępów jego realizacji, które tworzą spójny system monitorowania i oceny. System monitorowania zarówno dostarcza danych do oceny skuteczności realizowanych działań, jak i ostrzega o konieczności dokonania modyfikacji GPR, poprzez dokonanie jego aktualizacji. System ten może działać tylko wtedy, gdy jest dwutorowy i obejmuje zarówno monitoring realizacji przedsięwzięć, jak i osiągnięcie celów GPR. W przypadku braku oczekiwanych zmian lub postępów należy podjąć działania naprawcze lub aktualizacyjne, które pozwolą lepiej realizować postanowienia GPR.

Ocena dokumentu sporządzona będzie przez Wójta Gminy Tucznna, a następnie zaopiniowana przez Komitet Rewitalizacji oraz ogłoszona na stronie internetowej gminy w Biuletynie Informacji Publicznej. W przypadku stwierdzenia, że gminny program rewitalizacji wymaga zmiany, Wójt Gminy wystąpi do Rady Gminy z wnioskiem o jego zmianę, a w przypadku stwierdzenia osiągnięcia celów rewitalizacji, o uchylenie uchwały w sprawie gminnego programu rewitalizacji w całości albo w części. Należy w tym miejscu również zaznaczyć, że zmiana gminnego programu rewitalizacji następuje w trybie, w jakim jest on uchwalany. Jednak nie wymaga ona uzyskania opinii instytucji, o których mowa w art. 17 ust. 2 pkt 4 ustawy o rewitalizacji, ani przeprowadzenia konsultacji społecznych, jeżeli nie dotyczy przedsięwzięć rewitalizacyjnych, oraz nie wymaga zmiany uchwały w sprawie Specjalnej Strefy Rewitalizacji.

5.1. Wskaźniki monitoringowe

Monitorowanie GPR polegać będzie na systematycznym gromadzeniu i analizowaniu wiarygodnych danych dotyczących wyznaczonych obszarów objętych działaniami rewitalizacyjnymi oraz formułowaniem na ich podstawie ocen skuteczności i efektywności tychże procesów. Prowadzone w ramach monitoringu czynności będą miały na celu przede wszystkim zapewnienie zgodności działań wynikających z programu względem przyjętych założeń, na tle zdiagnozowanej sytuacji problemowej. Proces monitorowania odnosi się zarówno do wskaźników, które pozwalają określić stan obszarów objętych rewitalizacją, tempo i kierunek zachodzących zmian w wymiarze ogólnym, jak również postęp w zakresie wdrażania poszczególnych projektów rewitalizacyjnych.

Poniżej przedstawiono wykaz wskaźników określających postęp w osiągnięciu celów rewitalizacji wraz z odniesieniem do źródeł ich pomiaru. Wartość bazowa wskaźników określających postęp w osiągnięciu celów rewitalizacji wynika z diagnozy obszaru rewitalizowanego. W ramach przyjętej metodologii monitoringu GPR, dla wskaźników nie wyznaczono wartości

docelowej. Badana będzie ich zmiana w stosunku do wartości początkowej (wzrost lub spadek). Takie podejście pozwoli na optymalną obserwację zmian zachodzących na obszarze rewitalizacji.

Tabela 32. Wskaźniki monitoringowe GPR.

Cel Strategiczny	Wskaźnik monitoringowy	Jednostka miary	Rok bazowy	Oczekiwany trend	Źródło danych
1. Wzmacnianie aktywności społecznej, zawodowej i integracji mieszkańców z obszaru rewitalizacji.	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa w przeliczeniu na mieszkańca.	os.	2022	↓	Dane JST i GUS.
	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia w przeliczeniu na mieszkańca.	os.	2022	↓	Dane JST i GUS.
	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności w przeliczeniu na mieszkańca.	os.	2022	↓	Dane JST i GUS.
	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby w przeliczeniu na mieszkańca.	os.	2022	↓	Dane JST i GUS.
	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo wychowawczych w przeliczeniu na mieszkańca.	os.	2022	↓	Dane JST i GUS.
	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu alkoholizmu w przeliczeniu na mieszkańca.	os.	2022	↓	Dane JST i GUS.
	Liczba osób bezrobotnych w przeliczeniu na mieszkańca.	os.	2022	↓	Dane PUP.
	Liczba osób długotrwale bezrobotnych w przeliczeniu na mieszkańca.	os.	2022	↓	Dane PUP.
	Liczba przestępstw w przeliczeniu na mieszkańca.	szt.	2022	↓	Dane Policji.
	Liczba wykroczeń zgodnie z RSoW (bez mandatów) w przeliczeniu na mieszkańca.	szt.	2022	↓	Dane Policji.
	Liczba interwencji domowych w przeliczeniu na mieszkańca.	szt.	2022	↓	Dane Policji.
	Liczba przestępstw kryminalnych w przeliczeniu na mieszkańca.	szt.	2022	↓	Dane Policji.
	Liczba założonych „Niebieskich Kart” w przeliczeniu na mieszkańca.	szt.	2022	↓	Dane Policji.
	Liczba aktywnych organizacji NGO w przeliczeniu na mieszkańca.	szt.	2022	↑	Dane JST i GUS.
	Liczba wniosków o dotacje złożonych do miasta przez NGO w przeliczeniu na mieszkańca.	szt.	2022	↑	Dane JST.
2. Rozwój przedsiębiorczości i zwiększanie aktywności gospodarczej mieszkańców na obszarze rewitalizacji.	Liczba firm z sektora prywatnego w przeliczeniu na 1 mieszkańca.	szt.	2022	↑	Dane CEIDG i GUS.
	Liczba nowo utworzonych miejsc pracy.	szt.	2022	↑	Dane JST.
3. Podnoszenie jakości środowiska naturalnego na obszarze rewitalizacji.	Ilość usuniętego azbestu w porównaniu z ilością zinventaryzowaną.	tona	2022	↓	Dane JST.
	Liczba zrealizowanych projektów z zakresu poprawy stanu środowiska naturalnego.	szt.	2022	↑	Dane JST.

4. Zrównoważony rozwój infrastruktury technicznej na obszarze rewitalizacji.	Liczba zmodernizowanych lub przebudowanych budynków użyteczności publicznej.	szt.	2022	↑	Dane JST.
	Liczba budynków dostosowanych do potrzeb osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.	szt.	2022	↑	Dane JST.
	Liczba osób korzystających ze wspartych obiektów.	szt.	2022	↑	Dane JST.
5. Bezpieczna, dostępna, funkcjonalna i estetyczna przestrzeń publiczna dla mieszkańców i gości obszaru rewitalizacji.	Powierzchnia obszarów zrewitalizowanych.	ha	2022	↑	Dane JST.
	Liczba projektów z zakresu tworzenia wysokiej jakości, dostępnych przestrzeni publicznych.	szt.	2022	↑	Dane JST.
	Liczba osób korzystających ze wspartych przestrzeni.	os.	2022	↑	Dane JST.

Źródło: Opracowanie własne.

Ocena postępów we wdrażaniu Programu dokonywana w cyklu trzyletnim będzie bazowała na: wskaźnikach statystycznych BDL GUS, danych dostępnych w bazach publicznych tj. KRS, CEIDG, CEPIK, danych gromadzonych przez komórki organizacyjne i jednostki podległe Urzędowi Gminy Tucznna.

5.2. Ewaluacja postanowień GPR

Monitoring i ewaluacja Programu to procesy nadzorcze, które są niezbędne do prawidłowej i skutecznej realizacji postanowień dokumentu. Nieskomplikowany proces weryfikacji postanowień GPR będzie gwarantem skutecznej oceny realizowanych działań zarówno pod kątem osiągania zakładanych wskaźników jak i efektywnego wydatkowania środków publicznych przeznaczonych na przedsięwzięcia rewitalizacyjne. Należy również zaznaczyć, że projekty realizowane w ramach niniejszego Programu z udziałem środków zewnętrznych, będą podlegać monitoringowi instytucji nadrzędnych zgodnie z umową o dofinansowanie i wytycznymi w ramach poszczególnych programów operacyjnych.

W zakresie ewaluacji postanowień Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Tucznna podjęto decyzję o opracowywaniu wymaganych przez ustawę o rewitalizacji raportów zawierających ocenę aktualności i stopnia realizacji postanowień i celów dokumentu raz na trzy lata od daty wejścia w życie postanowień GPR. Raport ten zawierał będzie: weryfikację osiągania zaproponowanych powyżej wskaźników monitoringu, ogólną ocenę realizacji postanowień dokumentu oraz ewentualne wskazania dotyczące proponowanego zakresu zmian i aktualizacji zapisów dokumentu.

Takie podejście spełnia przesłanki ewaluacji on-going, czyli prowadzonej w trakcie podejmowania interwencji społecznej lub realizacji Programu. Badanie ewaluacyjne ma tutaj za zadanie dostarczyć cenne wnioski, pozwalające na określenie prawdopodobieństwa osiągnięcia wskaźników strategicznych, mając na uwadze dotychczas podjęte działania i zrealizowane projekty.

Dzięki przeprowadzonym analizom można zidentyfikować obszary wymagające usprawnień, po czym podjąć aktywność w celu ich wdrożenia. Badanie ewaluacyjne on-going pozwala

więc zwiększyć skuteczność i efektywność interwencji, uwzględniając zmieniający się kontekst społeczny oraz instytucjonalny. Może być również wykorzystane jako przesłanka do aktualizacji poszczególnych zapisów Gminnego Programu Rewitalizacji.

Warto w tym miejscu również wspomnieć o fakultatywnej możliwości realizacji ewaluacji ex-post. Jest to społeczno-ekonomiczne badanie oceniające znaczenie przeprowadzonej interwencji w zakresie realizacji potrzeb, na które miała odpowiadać, jak również oceniające jej niezamierzone efekty. W ramach tego typu badania, należy dokonać całościowej oceny interwencji, dlatego też ewaluację ex-post często określa się mianem ewaluacji podsumowującej.

Specyfika ewaluacji ex-post polega na tym, że w badaniu uwzględnione zostają realne efekty wprowadzonych interwencji. Poprzez porównanie tego, co powinno zostać osiągnięte dzięki określonym działaniom z tym, co faktycznie osiągnięto. Możliwa jest wówczas odpowiedź na pytanie: czy cele rewitalizacji zostały zrealizowane, a jeżeli tak, to w jakim stopniu zaawansowania. Weryfikowana jest tym samym przyjęta na etapie programowania wizja obszaru rewitalizacji.

6. Planowane do przyjęcia uchwały, narzędzia oraz niezbędne zmiany w uchwałach obowiązujących

6.1. Zmiany w polityce mieszkaniowej

Zaplanowane w Programie przedsięwzięcia nie rodzą konieczności wprowadzenia zmian w uchwałach, o których mowa w art. 21 ust. 1 ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego.

6.2. Komitet Rewitalizacji

Zgodnie z art. 7 Ustawy o rewitalizacji Rada Gminy Tuczná, w terminie nie dłuższym niż 3 miesiące podejmie uchwałę powołującą Komitet Rewitalizacji – która zostanie poprzedzona konsultacjami społecznymi. Wójt Gminy Tuczná niezwłocznie po podjęciu uchwały powoła w drodze zarządzenia Komitet Rewitalizacji. Rolę Komitetu Rewitalizacji wskazano w części zarządczej Programu.

6.3. Specjalna Strefa Rewitalizacji

Nie przewiduje się ustanowienia Specjalnej Strefy Rewitalizacji, o której mowa w art. 25 Ustawy.

6.4. Zmiany w zakresie planowania i zagospodarowania przestrzennego

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy wraz z planami miejscowymi to najważniejsze dokumenty, na podstawie których gminy realizują politykę rozwoju przestrzennego. Dlatego też, aby zarówno Gminny Program Rewitalizacji, jak i projekty o charakterze inwestycyjnym z niego wynikające były wykonalne, muszą być realizowane zgodnie z zapisami studium oraz zasadami wynikającymi z planu miejscowego, jakie obowiązują dla jego lokalizacji.

Zgodnie z art. 15 ust. 1 pkt 13 ustawy o rewitalizacji w GPR należy przedstawić sposób jego realizacji w zakresie planowania i zagospodarowania przestrzennego, w tym poprzez wskazanie ewentualnych zmian w dokumencie studium oraz miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

W przypadku gdy ustalenia gminnego programu rewitalizacji są niezgodne ze studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, zgodnie z art. 20 ustawy o rewitalizacji przeprowadza się postępowanie w sprawie zmiany tego studium, w celu jego dostosowania do gminnego programu rewitalizacji, niezwłocznie po jego uchwaleniu. W przypadku konieczności uchwalenia albo zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego z powodu niezgodności z Gminnym Programem Rewitalizacji postępowanie jest prowadzone analogicznie.

6.4.1. Niezbędne zmiany w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego

W chwili obecnej obowiązuje tekst studium wprowadzony Uchwałą nr XXXII/184/22 Rady Gminy Tuczná z dnia 28 marca 2022 r. w sprawie uchwalenia Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Tuczná.

Dokument formułuje zasady polityki przestrzennej w Gminie Tuczná uwzględniając uwarunkowania jej rozwoju. Dokument, zaakceptowany i przyjęty przez władze lokalne, prowadzi do konsekwentnej realizacji polityki przestrzennej oraz wspierania i promocji działań zgodnych z tą polityką. Władze Gminy są zobowiązane do uwzględniania ustalonych uwarunkowań w ramach posiadanych kompetencji w zakresie podejmowanych decyzji przestrzennych. Działalność zgodna z uwarunkowaniami ma na celu umocnienie i rozwinięcie uwarunkowań sprzyjających oraz osłabienie, minimalizację lub eliminację uwarunkowań ograniczających. Ranga uchwalonego studium jest wysoka zarówno w stosunku do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego wykonywanych w następstwie realizacji studium, jak i w odniesieniu do działań rady i wójta gminy w sferze zagospodarowania przestrzennego. Decyzje rady gminy podejmowane w trybie jej uchwał nie mogą być sprzeczne z polityką przestrzenną gminy.

W praktyce powyższe zapisy Studium potwierdzają zgodność z Gminnym Programem rewitalizacji, zarówno w zakresie uwarunkowań i podejmowanej strategii rozwoju przestrzennego, jak i celów rozwojowych gminy. Brak sprzeczności pomiędzy dokumentami zidentyfikowano w ramach całej treści Studium. Synteza uwarunkowań rozwoju identyfikuje zbieżne z GPR potencjały i problemy rozwojowe. Należy zaznaczyć, że analizy dokonano tutaj w zakresie: położenia geograficznego, administracyjnego, infrastruktury funkcjonalno-przestrzennej oraz roli gminy w regionie, potencjału społeczno-demograficznego, stanu infrastruktury technicznej i społecznej, wykorzystania i uzbrojenia rolniczej przestrzeni produkcyjnej, potencjału gospodarczego, stanu zasobów i walorów środowiska przyrodniczego, uwarunkowań do zasobów wartości kulturowych. Zatem wszystkie sfery znajdujące odzwierciedlenie w analizach dokonywanych w ramach prac nad GPR.

Również po dokonaniu analizy zakresu przewidzianych w ramach procesu rewitalizacyjnego przedsięwzięć i inwestycji, należy stwierdzić, że są one zgodne z zakładanymi kierunkami zagospodarowania przestrzennego w gminie i nie wymagają one zmian w postanowieniach Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Tuczná.

Podsumowując powyższe, na obecnym etapie prac, w wyniku opracowania i przyjęcia Gminnego Programu Rewitalizacji, nie przewiduje się konieczności dokonywania zmian w treści studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy. Niemniej jednak nie wyklucza się w przyszłości zmiany studium. Wówczas zmiana studium dokonana zostanie zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa i ustaleniami GPR.

6.4.2. Niezbędne zmiany w miejscowych planach zagospodarowania

Miejscowe Plany Zagospodarowania Przestrzennego są aktami prawnymi miejscowego, w których ustala się przeznaczenie terenu, rozmieszczenie inwestycji celu publicznego oraz określa sposób zagospodarowania i warunków zabudowy terenu. Ustalenia planu miejscowego, wraz z innymi przepisami, kształtują sposób wykonywania prawa własności nieruchomości, dlatego też w trakcie opracowywania Gminnego Programu Rewitalizacji należy dokonać analizy zapisów MPZP i wskazać ewentualne zmiany, które należy w nich wprowadzić.

W przypadku niniejszego dokumentu, wyznaczonym obszarem rewitalizacji są podobszary znajdujące się na terenie miejscowości:

- Bokinka Pańska,
- Dąbrowica Duża,
- Matiaszówka,
- Międzyłże,
- Ogrodniki,
- Tucznna.

Zatem analizie poddano zapisy planów dotyczące tych właśnie obszarów. Należy zaznaczyć, że na etapie prac związanych z opracowaniem dokumentu nie stwierdzono w nich zapisów i uwarunkowań powodujących niezgodności z Gminnym Programem Rewitalizacji, w szczególności w zakresie granic terenów objętych planami, linii rozgraniczających tereny o różnym przeznaczeniu lub zasadach zagospodarowania ściśle określonych oraz ich oznaczeń oraz linii zabudowy oraz ich oznaczeń. Szczegółowe ustalenia miejscowych planów zagospodarowania nie wywierają negatywnego wpływu w odniesieniu do zakresu zaplanowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

Na obecnym etapie prac nie występuje zatem konieczność dokonania zmiany zapisów MPZP i nie przewiduje się aktualizacji jego treści. Niemniej jednak nie wyklucza się w przyszłości zmian w MPZP. Wówczas zostaną one dokonane zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa i ustaleniami GPR.

6.4.3. Miejscowy plan rewitalizacji

Miejscowy plan rewitalizacji to szczególna forma miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego na obszarze rewitalizacji. Plan pozwala podejmować regulacje m.in. w zakresie: jakości nowej architektury, przestrzeni publicznych, a także możliwości powstawania obiektów wielkopowierzchniowych oraz ich liczby. Umożliwia on także kształtowanie pasa drogowego jako przestrzeni publicznej, przewidując środki, mające na celu uspokojenie ruchu lub wprowadzenie przestrzeni wspólnych.

W ramach prac nad Gminnym Programem Rewitalizacji Gminy Tucznna na lata 2023-2030 podjęto decyzję o braku konieczności uchwalenia miejscowego planu rewitalizacji, o którym

mowa w art. 37f ust. 1 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

W przypadku wystąpienia okoliczności wymagających podjęcia stosownej uchwały na późniejszych etapach prowadzenia procesu rewitalizacyjnego, wówczas niniejszy rozdział zostanie uzupełniony o: wskazanie granic obszarów, dla których plan ten będzie procedowany łącznie z procedurą scaleń i podziałów nieruchomości, a także wytyczne w zakresie ustaleń tego planu. Należy w tym miejscu również zaznaczyć, że jeżeli na całości albo części obszaru rewitalizacji obowiązuje plan miejscowy i został uchwalony gminny program rewitalizacji, miejscowy plan rewitalizacji można również uchwalić w wyniku zmiany planu miejscowego.

6.5. Podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych na obszarze rewitalizacji

Mapa przedstawiająca podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji jest obligatoryjnym elementem GPR. Stanowi ona **załącznik graficzny nr 2 do Programu** opracowany na podkładzie mapowym w skali 1:5000 pełniący funkcję ilustracyjną i pozwalający na uchwycenie na mapie zmian wynikających z kierunków interwencji rewitalizacyjnej. Takie podejście ma pozwolić na przedstawienie postanowień GPR w czytelny dla większości odbiorców sposób.

Kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji wynikają z diagnozy i analiz, zdiagnozowanych problemów, zgłoszonych potrzeb, konsultacji społecznych oraz przedsięwzięć rewitalizacyjnych ujętych w Gminnym Programie Rewitalizacji Gminy Tucznna na lata 2023-2030.

Na mapie wskazano lokalizację przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Wśród nich znajdują się przedsięwzięcia inwestycyjne dotyczące budynków, które zostaną poddane modernizacji i/lub adaptacji pod inne funkcje, a także przedsięwzięcia nieinwestycyjne dotyczące m.in. działań społecznych, którymi objęci zostaną mieszkańcy obszaru rewitalizacji.

Działania te będą organizowane w konkretnych lokalizacjach. Część przedsięwzięć rewitalizacyjnych dotyczy inwestycji i działań zaplanowanych do realizacji w przestrzeni publicznej i na terenach zieleni. Faktyczny obszar oddziaływania przedsięwzięć rewitalizacyjnych infrastrukturalnych i realizowanych na ich bazie projektów społecznych będzie obejmował całe miejscowości (podobszary rewitalizacji). Mieszkańcy z całego danego podobszaru rewitalizacji będą mogli korzystać z rezultatów przedsięwzięć rewitalizacyjnych zlokalizowanych na tym obszarze.

7. Mechanizmy włączania interesariuszy w proces rewitalizacji

Na etapie opracowania dokumentu Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Tucznazna na lata 2023-2030, uwzględniono konieczność włączania (współdecydowania) interesariuszy: mieszkańców, organizacji pozarządowych, lokalnych przedsiębiorców, grup nieformalnych oraz jednostek organizacyjnych gminy. W trakcie procesu włączania (współdecydowania) interesariuszy w prace nad opracowywaniem GPR wykorzystano różnorodne formy partycypacji społecznej, których zastosowanie spełniło wymóg skuteczności i adekwatności w kontekście aktywnego uczestnictwa jak najszerzej liczby odbiorców. Z grona licznych narzędzi i technik partycypacyjnych wykorzystano: badania ankietowe, składanie wniosków (fiszki projektowe), otwarte spotkania, konsultacje, formularze zgłaszania uwag.

Proces włączania składa się z 3 etapów:

- **Etap I: Diagnoza służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji**

Zgodnie z ustawą o rewitalizacji prace nad Programem rozpoczęto od wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Na podstawie art. 6 ust. 2 oraz art. 11 ust. 3 ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (t.j.: Dz.U. z 2021 r. poz. 485 z późn. zm.) Wójt Gminy Tucznazna powiadomił o przeprowadzeniu konsultacji społecznych projektu uchwały Rady Gminy Tucznazna w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji. Zaproszenie do udziału w konsultacjach ww. projektu uchwały wraz ze stosownymi załącznikami umieszczono i dystrybuowano następującymi kanałami informacyjnymi:

- w Biuletynie Informacji Publicznej Urzędu Gminy Tucznazna w zakładce – Prawo lokalne/Zarządzenia Wójta Gminy oraz w zakładce Obwieszczenia Wójta Gminy,
<https://ugtuczna.bip.lubelskie.pl/upload/pliki/zarządzenie-w-sprawie-konsultacji-spoecznych-projektu-uchwały-rady-gminy-tuczna.pdf>
https://ugtuczna.bip.lubelskie.pl/index.php?id=105&action=details&document_id=1760210
https://ugtuczna.bip.lubelskie.pl/upload/pliki/Obwieszczenie_w_sprawie_konsultacji_spoecznych.pdf
- na stronie internetowej [www.gminatuczna.pl](http://gminatuczna.pl), w zakładce Urząd Gminy/Rewitalizacja,
<http://gminatuczna.pl/index.php/rewitalizacja>
- na tablicy ogłoszeń Urzędu Gminy Tucznazna, Tucznazna 191A, 21-523 Tucznazna.

Konsultacje społeczne ww. projektu uchwały wraz ze stosownymi załącznikami przeprowadzono w następujących formach:

- zbieranie do protokołu ustnych uwag – osobiście lub telefonicznie w Urzędzie Gminy Tucznazna, Tucznazna 191A, 21-523 Tucznazna, pokój nr 15 (I piętro), tel. 83 377 10 03, od poniedziałku do piątku w godzinach pracy Urzędu Gminy Tucznazna,
- otwarte spotkanie konsultacyjne w w świetlicy wiejskiej w Mazanówce, Mazanówka 51, 21-523 Tucznazna w dniu 10 czerwca 2022 r. w godzinach 9:00-12:00,
- anonimowa ankieta online dostępna na stronie internetowej www.gminatuczna.pl oraz [www.ugtuczna.bip.lubelskie.pl](https://ugtuczna.bip.lubelskie.pl).
https://ugtuczna.bip.lubelskie.pl/?id=110&action=details&document_id=1770663

Po zakończczeniu konsultacji społecznych sporządzony został „Raport z konsultacji społecznych projektu uchwały Rady Gminy Tucznna w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji”. Raport został zamieszczony na stronie internetowej:

<https://ugtuczna.bip.lubelskie.pl/upload/pliki/raport-z-konsultacji.pdf>

Etap I zakończył się podjęciem UCHWAŁY NR XXXVIII/211/22 RADY GMINY TUCZNA z dnia 28 października 2022 r. w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Tucznna:

https://ugtuczna.bip.lubelskie.pl/index.php?id=55&action=details&document_id=1835156

▪ **Etap II: tworzenie Gminnego Programu Rewitalizacji**

Przystąpienie do opracowania Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Tucznna na lata 2023-2030 rozpoczęto od podjęcia UCHWAŁY NR XXXVIII/212/22 RADY GMINY TUCZNA z dnia 28 października 2022 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Tucznna na lata 2023-2030.

https://ugtuczna.bip.lubelskie.pl/index.php?id=55&action=details&document_id=1835157

<https://ugtuczna.bip.lubelskie.pl/upload/pliki/xxxviii21222-281022.pdf>

Pogłębioną charakterystykę obszaru rewitalizacji wykonano w oparciu o dane ilościowe i jakościowe. Zostały one zebrane na podstawie danych przekazanych przez Urząd Gminy Tucznna oraz badania ankietowego z mieszkańcami. Zebrane informacje o przestrzeni obszaru rewitalizacji i jego mieszkańcach uzupełniono podczas organizowanych spotkań z interesariuszami. Po rozpoczęciu prac nad opracowywaniem Programu, rozpoczęto równolegle zbieranie formularzy zgłoszenie projektu/przedsięwzięcia rewitalizacyjnego. W konsekwencji wpłynęło 15 formularzy od mieszkańców, organizacji społecznych i innych interesariuszy.

Wypełnione komputerowo lub drukowanym pismem formularze można było składać w terminie od 10 marca do 12 kwietnia 2022 roku w formie papierowej przesłanej na adres Urzędu Gminy Tucznna, Tucznna 191A, 21-523 Tucznna; złożonych osobiście w Urzędzie Gminy Tucznna lub elektronicznej przesłanej za pomocą poczty elektronicznej na adres sekretariat@gminatuczna.pl

Zgromadzone wypełnione formularze, a także pomysły mieszkańców przedstawione na spotkaniach i w ankiecie internetowej zostały uwzględnione w Programie, celem stworzenia dokumentu odpowiadającego na realne potrzeby mieszkańców obszaru rewitalizacji.

Informacje nt. konsultacji społecznych projektu uchwały w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Tucznna na lata 2023-2030 – do uzupełnienia po konsultacjach społecznych).

▪ **Etap Wdrażania, monitorowania i oceny Gminnego Programu Rewitalizacji**

Wdrażanie Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Tucznna na lata 2023-2030, będzie miało w szerokim stopniu charakter partycypacyjny ze względu na fakt, iż część planowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych będzie realizowana przez inne podmioty społeczne, które miały możliwość zgłoszenia projektów do GPR. Realizację Gminnego Programu Rewitalizacji

w zakresie projektów realizowanych przez Gminę, powierza się Wójtowi Gminy Tucznaj, który będzie za pośrednictwem odpowiednich komórek organizacyjnych Urzędu Gminy realizował działania w tym zakresie.

Na każdym z poziomów, w proces wdrażania założeń GPR zaangażowane będą następujące podmioty:

- Rada Gminy w Tucznaj,
- Wójt Gminy Tucznaj,
- Zespół prowadzący,
- Zespół wspierający.

Interesariusze procesu rewitalizacji, wśród których znajdują się m.in. podmioty tj.:

- mieszkańcy obszaru rewitalizacji i całej gminy,
- przedsiębiorcy,
- instytucje kulturowe i edukacyjne,
- organizacje pozarządowe,
- media lokalne.

Wskazane powyżej podmioty w ramach procesu wdrażania i monitorowania GPR pełnić będą następujące, odnoszące się do poszczególnych poziomów zarządzania dokumentem, funkcje:

- przekazywać informacje nt. realizowanych zadań wpisujących się w założenia GPR oraz statystyki i dane pomocne w procesie monitorowania wskaźników dla Programu,
- zgłaszać wnioski dotyczące zmian w GPR,
- zgłaszać propozycje przedsięwzięć/projektów rewitalizacyjnych,
- aktywnie, zgodnie z posiadanymi kompetencjami włączać się w realizację zadań wpisujących się w GPR;
- zgłaszać – Zespołowi prowadzącemu proces rewitalizacji pojawienie się trudności lub dodatkowych potrzeb związanych z wdrażanymi zadaniami uwzględnionymi w GPR.

Włączanie mieszkańców, przedsiębiorców i innych podmiotów i grup aktywnych na terenie gminy w proces wdrażania GPR będzie zapewnione poprzez:

- realizację przedsięwzięć rewitalizacyjnych przez sektor społeczny i/lub prywatny,
- funkcjonowanie Komitetu Rewitalizacji o reprezentatywnym składzie, który będzie organizacyjnym łącznikiem między organami Gminy, a pozostałymi interesariuszami rewitalizacji,
- organizację konsultacji społecznych w ważnych kwestiach dotyczących wdrażania GPR (np. w sytuacji aktualizacji/modyfikacji Programu),
- wsparcie zawiązywania partnerstwa projektowego integrującego sektory,
- prowadzenie aktywnej polityki informacyjnej promującej potencjalne źródła finansowania rewitalizacji oraz efektów podejmowanych działań rewitalizacyjnych,
- aktywizację sektora społecznego poprzez ujęcie rewitalizacji w rocznych programach współpracy z organizacjami pozarządowymi.

Niezbędnym elementem zarządzania procesem rewitalizacji jest uwzględnianie w nim udziału społecznego nie tylko na etapie planowania i wdrażania, ale także na etapie monitorowania GPR. Ocena Programu powinna obejmować diagnozę czynników społecznych, gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych i technicznych obszaru rewitalizacji, opartą na wskaźnikach oraz opinii mieszkańców. Partycypacja społeczna na etapie oceny rewitalizacji uwzględnia aktywny udział mieszkańców w szerokich konsultacjach społecznych. Formy i narzędzia aktywnego włączenia mieszkańców w ocenę efektów GPR wykorzystywane na końcowym etapie to:

- badania sondażowe i ankiety na temat oceny procesów rewitalizacji,
- debata z władzami publicznymi na temat rewitalizacji,
- analiza postrzegania zmian przez mieszkańców na obszarze rewitalizacji,
- warsztaty sektorowe, festyny, święta miejscowości połączone z prezentacją efektów rewitalizacji, spacerów rewitalizacyjnych,
- warsztaty z mieszkańcami.

Opisywane instrumenty powinny każdorazowo być dostosowane do lokalnych warunków oraz możliwości działania.

8. Załączniki

1. Mapy podobszarów rewitalizacji.

2. Podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji.

Spis tabel, map, wykresów i schematów

Tabele

Tabela 3. Liczba ludności w poszczególnych miejscowościach gminy Tucznna w 2021 roku.

Tabela 2. Rodziny objęte pomocą społeczną w latach 2016 – 2021.

Tabela 3. Udzielona pomoc społeczna w latach 2016 – 2021.

Tabela 4. Liczba osób korzystających ze wszystkich form pomocy społecznej w podziale na poszczególne miejscowości Gminy Tucznna.

Tabela 5. Infrastruktura szkolnictwa w gminie Tucznna (stan na 2021 r.).

Tabela 6. Koncentracja negatywnych zjawisk w sferze społecznej w poszczególnych jednostkach referencyjnych na terenie gminy Tucznna.

Tabela 7. Koncentracja aktywności firm z sektora prywatnego w poszczególnych miejscowościach gminy Tucznna – jako średnia w przeliczeniu na jednego mieszkańca.

Tabela 8. Obecność odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska w poszczególnych miejscowościach gminy Tucznna.

Tabela 9. Wykaz obiektów ujętych w gminnej ewidencji zabytków gminy Tucznna.

Tabela 10. Dostęp do infrastruktury kultury oraz jej stan na poziomie poszczególnych miejscowości gminy Tucznna.

Tabela 11. Poziom wyposażenia w infrastrukturę techniczną i jakość terenów publicznych w poszczególnych miejscowościach gminy Tucznna.

Tabela 12. Charakterystyka zasobów mieszkalnych gminy Tucznna.

Tabela 13. Stopień i skala degradacji stanu technicznego budynków i obiektów użyteczności publicznej i o przeznaczeniu mieszkaniowym oraz brak funkcjonowania rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów, w szczególności w zakresie efektywności energetycznej i ochrony środowiska w poszczególnych miejscowościach gminy Tucznna.

Tabela 4. Charakterystyka miejscowości objętych rewitalizacją.

Tabela 15. Analiza SWOT obszaru rewitalizacji.

Tabela 16. Cele strategiczne i kierunki działań GPR.

Tabela 16. Cele strategiczne i kierunki działań GPR.

Tabela 17. Zestawienie powiązań celów Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Tucznna na lata 2023-2030 z celami Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju. Polska 20230. Trzecia Fala Nowoczesności.

Tabela 18. Zestawienie powiązań celów Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Tucznna na lata 2023-2030 z celami Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030.

Tabela 19. Zestawienie powiązań celów Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Tucznna na lata 2023-2030 z celami Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030.

Tabela 20. Zestawienie powiązań celów Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Tucznna na lata 2023-2030 z celami Narodowego Planu Rewitalizacji 2022. Założenia.

Tabela 21. Zestawienie powiązań celów Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Tucznna na lata 2023-2030 z celami Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego do 2030 roku.

Tabela 22. Zestawienie powiązań celów Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Tucznna na lata 2023-2030 z celami Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego do roku 2030.

Tabela 23. Zestawienie powiązań celów Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Tucznna na lata 2023-2030 z celami Strategii Rozwoju Ponadlokalnego Przygranicznego Obszaru Funkcjonalnego Aktywne Pogranicze na lata 2022-2030.

Tabela 24. Podstawowe przedsięwzięcia GPR.

Tabela 25. Pozostałe przedsięwzięcia GPR.

Tabela 26. Charakterystyka metodologii komplementarności pomiędzy poszczególnymi przedsięwzięciami i podmiotami je realizującymi.

Tabela 27. Wykaz podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych wraz z odniesieniem do kosztów, źródeł finansowania oraz okresu realizacji.

Tabela 28. Wykaz pozostałych przedsięwzięć rewitalizacyjnych wraz z odniesieniem do kosztów, źródeł finansowania oraz okresu realizacji.

Tabela 29. Zakres zadań Członków Zespołu Zadaniowego ds. Rewitalizacji.

Tabela 30. Harmonogram realizacji podstawowych przedsięwzięć GPR.

Tabela 31. Harmonogram realizacji pozostałych przedsięwzięć GPR.

Tabela 32. Wskaźniki monitoringowe GPR.

Mapy

Mapa 1. Położenie gminy Tucznazna na tle powiatu bialskiego i województwa lubelskiego.

Mapa 2. Położenie Gminy Tucznazna na OF Aktywne Pogranicze.

Mapa 3. Kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy Tucznazna.

Mapa 4. Uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego gminy Tucznazna.

Mapa 5. Podział gminy Tucznazna na miejscowości.

Mapa 6. System przyrodniczy gminy Tucznazna.

Mapa 7. Obszar zdegradowany Gminy Tucznazna.

Mapa 8. Podobszar zdegradowany „Bokinka Pańska”.

Mapa 9. Podobszar zdegradowany „Dąbrowica Duża”.

Mapa 10. Podobszar zdegradowany „Matiaszówka”.

Mapa 11. Podobszar zdegradowany „Międzyzyleś”.

Mapa 12. Podobszar zdegradowany „Ogrodniki”.

Mapa 13. Podobszar zdegradowany „Tucznazna”.

Mapa 14. Podobszar rewitalizacji „Bokinka Pańska”.

Mapa 15. Podobszar rewitalizacji „Dąbrowica Duża”.

Mapa 16. Podobszar rewitalizacji „Matiaszówka”.

Mapa 17. Podobszar rewitalizacji „Międzyzyleś”.

Mapa 18. Podobszar rewitalizacji „Ogrodniki”.

Mapa 19. Podobszar rewitalizacji „Tucznazna”.

Wykresy

Wykres 1. Organizacje społeczne na terenie gminy Tucznazna.

Wykres 2. Podmioty gospodarcze w poszczególnych sektorach funkcjonujących w latach 2016 r. – 2021 r. w gminie Tucznazna.

Schematy

Schemat 1. Etapy w procesie wyznaczania obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji.

Schemat 2. Podział negatywnych zjawisk na sfery.

Schemat 3. Schemat zgodności GPR z dokumentami lokalnymi.

Schemat 4. Podział negatywnych zjawisk na sfery.

Schemat 5. Struktura zarządzania GPR.